OSLO

Atmosferă preelectorală

În această toamnă, electoratul norvegian se va prezenta în fața urnelor, în vederea alegerilor generale. Intervalul de timp rămas, relativ scurt, de mai puțin de patru luni, va fi folosit de diferitele formațiuni politice din țară pentru definirea programelor lor politice.

Cu trei ani în urmă, cînd guvernul minoritar condus de primul-ministru Gro Harlem Brundtland prelua puterea, Norvegia se confrunta cu o criză economică asemănătoare celei din anii '30. Rapoartele OECD indicau faptul că cele două reduceri succesive ale prețurilor la petrol, din anii '70, „au afectat Norvegia mai mult decît pe celelalte țări din cadrul organizației".

Imediat după preluarea puterii, guvernul Brundtland a încercat, prin aplicarea unor măsuri de austeritate financiară, să redreseze evoluția economică a țării. Primele programe prevedeau o diminuare a consumului intern — băncile anunțaseră că împrumuturile către populație depășeau cu 140 la sută posibilitățile reale de rambursare a acestora —, dezvoltarea industriilor „de uscat", reducerea dependenței economiei naționale față de exporturile de țiței, reducerea deficitului la balanța de plăți și creșterea competitivității pe piața internațională.

„Procesul stabilizării economice", cum denumea primul ministru seria de programe inițiate de guvern, a fost destul de dificil, deoarece Partidul Muncitoresc, de guvernămînt, nu deține majoritatea în parlament ; deseori, pentru a putea transpune în practică unele inițiative ale sale, guvernul a fost nevoit să ajungă la unele compromisuri cu forțe politice din opoziție. Cu toate acestea, echipa ministerială a premierului Brundtland a reușit, cu cîteva luni înainte de alegeri, „să schimbe, într-o oarecare măsură, imaginea negativă a economiei norvegiene". Potrivit aprecierilor ministerului de finanțe norvegian, se pare că starea de criză a fost depășită ; previziunile pentru următoarele luni indică o redresare a balanței de plăți. (În anul 1986, Norvegia înregistra un deficit de 41 miliarde coroane). Potrivit estimărilor aceluiași minister, rata inflației se va cifra la aproximativ cinci la sută, nivel considerat a fi cel mai scăzut din ultimii zece ani.

Un alt punct al programelor economice — „înghețarea" salariilor și limitarea unor creșteri ale retribuțiilor, la numai patru la sută —, negociat între patronat și sindicate, va duce, se crede, la creșterea competitivității industriale a țării. Recent, guvernul a obținut aprobarea, în parlament, de a aplica o lege care prevede sancțiuni penale în cazul nerespectării politicii retribuțiilor. Această propunere a fost motivată de guvern prin faptul că anumite „excese" din cadrul negocierilor salariale colective, din anii trecuți, au favorizat creșterea unor prețuri și mărirea ratei inflației.

Comentînd necesitatea aplicării acestor măsuri economice restrictive, premierul Gro Harlem Brundtland declara, într-un interviu acordat cotidianului vest-german „Die Welt" : „Politica partidului nostru nu este nerealistă. Politica social-democrată nu înseamnă ca resursele și bogățiile să fie cvasiîmprumutate și ca următoarea generație să fie nevoită să plătească datoriile pe care le facem noi. Trebuie să ajungem la o productivitate care să permită ridicarea nivelului de trai".

Aplicarea măsurilor de austeritate va continua și în acest an electoral, a menționat primul ministru. În acest context, deși analiștii sînt, în general, de acord că economia norvegiană a înregistrat unele „reveniri" spre un curs normal, există, însă, și voci care sînt mai temperate. Morten Jensen și Ingvar Ström, economiști la „Den norske Creditbank", din Oslo, declarau, într-un interviu acordat, recent, cotidianului norvegian „Dagens Naeringaliv", că, potrivit unor studii economice efectuate de principalele bănci din Norvegia, cu toate că anul 1989 va fi, din punct de vedere al conjuncturii, un an bun la nivel internațional, nu același lucru s-ar putea spune despre Norvegia. În 1983, situația era inversă ; conjunctura era favorabilă Norvegiei, în timp ce pentru celelalte țări era „vitregă". Norvegia a fost, deci, susțin cei doi economiști, „defazată", în raport cu celelalte țări occidentale, timp de mai mulți ani. Începutul conjuncturii favorabile, care se observă, în prezent, în Norvegia, va înregistra — apreciază experții — o perioadă de stagnare în anul viitor, prin alinierea la o conjunctură internațională defavorabilă. Potrivit opiniei acestora, se pare că în anul 1990 prețurile la petrol și materii prime vor înregistra scăderi importante, ceea ce va duce la diminuarea veniturilor provenite din exporturile norvegiene. În plus, creșterea cererii interne va duce la o suplimentare a importurilor, deci, la un nou deficit în comerțul exterior.

Ameliorările din ultimele luni în economia țării vor juca, fără îndoială, un rol foarte important în desfășurarea alegerilor generale, programate pentru luna septembrie a acestui an, cînd electoratul norvegian va trebui să decidă, prin votul său, componența parlamentului țării. Hotărîrea primului ministru de a continua programul de măsuri economice de austeritate, comentează observatorii, va figura printre punctele-cheie ale programului electoral prezentat de Partidul Muncitoresc. În același interviu din „Die Welt", premierul norvegian menționa : „Deși foarte mulți înțeleg că economia norvegiană se confruntă cu mari greutăți, totuși, consecințele care decurg dintr-o asemenea stare de lucruri sînt acceptate, individual, cu destule rezerve". În plus, una din problemele majore cu care se confruntă guvernul continuă să rămînă rata ridicată a șomajului. Cotidianul norvegian „Arbeitersbladet" relatează că există aproape 120 000 de șomeri, ceea ce reprezintă șase la sută din totalul forței de muncă. Ziarul remarca faptul că această rată nu s-a mai înregistrat în Norvegia din anii '30. Guvernul a luat măsuri pentru redresarea urgentă a situației, alocînd șase miliarde coroane, în vederea creării de noi locuri de muncă ; agenția de presă norvegiană „Norinform" considera, însă, că aceste măsuri nu au decît un efect temporar, iar rezolvarea acestei probleme necesită programe mult mai complexe. Aceste greutăți cu care se confruntă economia norvegiană vor constitui, se pare, subiecte care vor fi mult speculate de formațiunile politice din opoziție, în formularea propriilor programe electorale.

În planul echilibrului de forțe politice, observatorii sînt de părere că situația se va „cristaliza" doar în ajunul alegerilor. Un raport al Institutului de cercetări politice din Oslo, publicat, recent, menționa că „unul din trei norvegieni își schimbă, în general, loialitățile politice în intervalul dintre două alegeri generale".

Deocamdată, încercările partidelor din opoziție de a realiza o platformă de acțiune comună, pe care s-o poată oferi ca o alternativă actualului guvern, s-au soldat cu eșec. Chiar dacă Partidul Conservator a colaborat, în anumite domenii, cu Partidul Progresului, — formațiune politică de extremă dreapta — celelalte partide din opoziție manifestă reticențe deosebite față de o posibilă alianță cu forțele de dreapta. Partidul Conservator, principalul rival al formațiunii politice de guvernămînt, a încercat, în ultimele luni, să-și „ajusteze" poziția politică și să elaboreze o strategie economică proprie, credibilă. Dar, comentează observatorii, faptul că acest partid a sprijinit, în parlament, măsurile de austeritate economică ale premierului Gro Harlem Brundtland denotă o „atitudine bipartizană" a conservatorilor față de politica economică a social-democraților.

Imposibilitatea găsirii unei căi de reconciliere a intereselor forțelor de centru-dreapta determină observatorii să aprecieze că opoziția nu s-ar putea constitui într-un contracandidat serios pentru Partidul Muncitoresc, în alegerile din toamnă.

Presa norvegiană nota că „distanțările" dintre partidele nesocialiste sînt, de fapt, mai mari decît cele dintre aceste formațiuni și Partidul Muncitoresc. Partidul de Centru, de exemplu, promovează ideea subvențiilor pentru agricultură, liberalizarea economiei și se opune oricărui aranjament post-electoral cu Partidul Progresului. Partidul Popular Creștin — o forță politică importantă a claselor mijlocii — se opune, la rîndul său, alianței cu Partidul Progresului. Pe de altă parte, liberalii și-au manifestat dorința de a colabora cu conservatorii, dar unele din temele lor electorale nu au nimic comun sau contravin politicii celorlalte partide din opoziție. Diversitatea actuală a pozițiilor adoptate de diferitele partide, consideră analiștii, amenință să fragmenteze viața politică norvegiană. Potrivit sistemului electoral norvegian, orice partid care obține patru la sută din voturi are dreptul la un loc în parlament. O diversitate mare de partide și poziții, în parlament, poate crea dificultăți deosebite în procesul alcătuirii unui guvern ; situația poate fi complicată și de faptul că, odată constituit, guvernul nu ar putea să dizolve parlamentul și să convoace noi alegeri generale, termenele de patru ani fiind stabilite prin constituție.

Oricum, se consideră la Oslo, singura forță politică reprezentativă norvegiană continuă să rămînă Partidul Muncitoresc. Această formațiune are, de asemenea, un aliat sigur în Partidul Socialist de Stînga, care a sprijinit-o, cu votul său, în toate dezbaterile din parlament. Desigur, comentează observatorii politici, cele cîteva luni rămase pînă la prezentarea electoratului norvegian în fața urnelor lasă, în continuare, deschisă problema stabilirii, cu certitudine, a raportului real de forțe politice ale țării. „Norvegia, spun ei, se află, în prezent, într-o dispoziție politică aparte, ce nu permite să se întrevadă ce se va întîmpla peste patru luni".

Adrian Dascălu

Dolarul și instabilitatea valutară

În ultimele săptămîni, cursul de schimb al dolarului în alte principale valute occidentale a cunoscut o sensibilă creștere, a cărei amploare este considerată de numeroși analiști puțin scontată și, într-o bună măsură, inexplicabilă pe baza a ceea ce în general poartă denumirea „condițiile economice fundamentale". În zilele din urmă, tendința a bătut în retragere, producîndu-se și ușoare dări înapoi. În ansamblu, aceste fluctuații au accentuat perturbațiile pe piețele valutare, cu toate implicațiile lor în plan comercial, financiar, economic.

În orice caz, la începutul săptămînii trecute, pe un dolar se puteau obține peste 2 mărci vest-germane și aproape 140 de yeni japonezi, cursuri care nu se mai înregistraseră de mai mult de un an și jumătate, din perioada în care dolarul încă păstra cotări ceva mai ridicate în cadrul alunecării sale vertiginoase, de la nivelurile-maxime (de aproape 3,2 mărci vest-germane și 260 yeni japonezi) din primăvara anului 1985 spre nivelurile-minime (de circa 1,6 mărci vest-germane și 120 yeni japonezi) de la începutul anului 1988.

În contracurent cu evoluția „condițiilor economice fundamentale"

„Condițiile economice fundamentale" — respectiv, situația conturilor comerciale și de plăți externe în țările emitente ale monedelor, diferențieri în evoluțiile general-economice și în special ale inflației și dobînzilor în aceste țări — nu se schimbaseră într-atît încît să li se poată pune în seamă tendința, mai ales că aceasta s-a manifestat în raport nu numai cu marca vest-germană și yenul japonez, ci și cu celelalte principale valute occidentale (lira sterlină britanică, francul francez, francul elvețian, guldenul olandez etc.).

De asemenea, tendința pare a se fi produs în contracurent cu dorințele autorităților occidentale. După un an de relativă stabilizare a dolarului (la cote scăzute) pe piețele de schimb valutar, miniștrii de finanțe ai principalelor șapte țări occidentale industrializate, întruniți în aprilie, au „sancționat" opțiunea pentru continuitate în acest domeniu, subliniind că „o creștere a cursului dolarului ar fi contraproductivă". Și, în spiritul acestei decizii, autoritățile monetare occidentale au intervenit masiv, prin băncile centrale, pe piețele de schimb valutar, cheltuind corespondentul a zeci de miliarde dolari, în ultimele săptămîni, pentru stoparea ascensiunii cursului monedei americane.

S-a repus, în mod acut, în discuție ce anume determină, în perioada actuală, evoluția cursului unei monede convertibile cu semnificație internațională, respectiv o valută folosită în decontarea și efectuarea tranzacțiilor internaționale. Nu este nicidecum vorba de o problemă teoretică, ci de însemnătate strict practică. O cît de aproximativă clarificare în materie — dacă într-adevăr este vreuna posibilă — ar permite măcar anumite anticipări, necesare pentru formularea politicilor monetare, financiare, general-economice, avînd în vedere că, de la introducerea la mijlocul deceniului trecut a cursurilor de schimb fluctuante pentru monedele respective, dominante au devenit imprevizibilitatea și incertitudinile. (vezi răspunsul „Cursuri valutare" din cadrul rubricii „Poșta redacției").

În condițiile în care ansamblul plăților și încasărilor externe a intrat astfel sub semnul imprevizibilității și incertitudinilor, a luat naștere și s-a dezvoltat treptat o piață a transferurilor valutare, care a ajuns la dimensiuni uriașe, de circa 150 miliarde dolari zilnic, și pe care grosul operațiunilor (de trecere dintr-o monedă în alta) se desfășoară nu pentru mijlocirea decontării tranzacțiilor de mărfuri și servicii, precum și a altor plăți, ci reprezintă scopuri în sine, fiind transferuri speculative, executate fie pentru protejare împotriva riscurilor decurgînd din fluctuațiile cursurilor de schimb, fie pentru a se profita de pe urma instabilității valutare. La dimensiunile ei imense, piața transferurilor valutare nu numai exploatează, dar și creează tendințe care, de multe ori, se află în slabă relație cu situația și evoluțiile „condițiilor economice fundamentale", fiind nu doar o expresie, ci și o sursă a instabilității valutare, a fluctuațiilor cursurilor de schimb ale principalelor monede internaționale.

Nicicînd altădată, precum în anii '80, fluctuațiile cursurilor de schimb ale principalelor valute internaționale nu au fost atît de abrupte și masive. Numai cursul dolarului — așa-numită monedă-cheie — a cunoscut patru oscilații majore, pe fondul unor variații zilnice de mai mare sau mai mică importanță: mai întîi o scădere, apoi o ascensiune-record, după care un declin-record, iar, de cîteva săptămîni, o nouă revenire sensibilă. Nici pe departe, însă, „condițiile economice fundamentale" nu au evoluat în mod similar.

Fluctuațiile în anii '80

O dată cu venirea la guvernare, la începutul anilor '80, Administrația Reagan și-a afirmat declarat intenția de a face dintr-un dolar puternic un simbol al „redobîndirii forței Americii" în plan interoccidental. Politica creditului scump, prin majorarea exagerată a dobînzilor, a servit scopurilor nu numai ale combaterii inflației interne și aruncării poverilor asupra țărilor în curs de dezvoltare debitoare, dar și celor ale susținerii unui dolar „supraevaluat". Dobînzile înalte asociate dolarului au îndreptat fondurile speculatorilor spre moneda americană, care oferea fructificări mai ridicate. Cererea de dolari a crescut și, ca urmare, și cursul monedei americane pe piețele de schimb. Și aceasta în ciuda altor „condiții economice fundamentale" care nu acționau nicidecum în favoarea dolarului: inflația americană era mai ridicată decît cea vest-germană și chiar cea japoneză, iar creșterea economică din S.U.A. o depășea doar cu puțin pe cea din R.F.G., fiind, însă, mai slabă decît cea din Japonia. Criticile partenerilor occidentali au izbucnit violent. Pentru a contracara evaziunea vertiginoasă a fondurilor dinspre monedele proprii înspre dolar, aceștia au fost nevoiți de a se alinia la politica creditului scump, cu consecința compromiterii investițiilor și, deci, a creșterii economice, șomajul sporind considerabil.

Dar tendințele valutare în contracurent cu „condițiile economice fundamentale" s-au răzbunat. În numai cîțiva ani, repercusiunile adverse pe termen lung ale politicii de „supraevaluare" a dolarului s-au făcut resimțite și asupra Statelor Unite însele. Alături de alți factori, „supraevaluarea" dolarului — însemnînd o scumpire a exporturilor și, deci, o scădere a competitivității mărfurilor americane — a contribuit la apariția unui imens deficit în balanța comercială a S.U.A. În plus, o dependență crescîndă a finanțării de resurse externe a tins să se instaureze. „Golul" de fonduri creat pe piața internă a creditului de enormul deficit bugetar federal a fost acoperit cu fondurile atrase din străinătate datorită dobînzilor înalte asociate dolarului „supraevaluat", S.U.A. devenind debitor pe piețele financiare internaționale.

Încă la sfîrșitul anului 1985 — în fața unor asemenea consecințe — Statele Unite și-au modificat radical pozițiile. Ele nu numai au recunoscut că dolarul este „supraevaluat", dar au și reclamat acțiuni de contracarare a acestei „supraevaluări", adică exact ceea ce anterior solicitaseră partenerii și ceea ce Washingtonul respinsese în repetate rînduri. S-a bătut multă monedă pe „cooperarea interoccidentală" care a funcționat atunci în determinarea unei reajustări a cursurilor de schimb pentru ca acestea să exprime tocmai „condițiile economice fundamentale". Decizia „celor cinci" principale țări occidentale (S.U.A., Japonia, R.F.G., Marea Britanie, Franța) de a sprijini o devalorizare a dolarului și o revalorizare comparativă a monedelor celorlalte țări — însoțită de intervenții pe piață ale băncilor centrale în acest scop — au declanșat tendința. Restul l-au făcut speculatorii. În angrenajul sutelor de miliarde dolari transferuri valutare zilnice, tendința a devenit „bulgăre de zăpadă". Cursul dolarului a coborît brusc și masiv, căpătînd o amploare nebănuită. Uriașele fonduri la dispoziția speculatorilor, care anterior se concentrau asupra dolarului în creștere, au început să se deplaseze dinspre dolarul în scădere înspre alte valute, cu perspective de ascensiune, vizate fiind îndeosebi yenul japonez și marca vest-germană.

Autoritățile americane au susținut tendința, mizînd, în principal, tocmai pe scăderea cursului dolarului (care ieftinește relativ exporturile) în vederea redobîndirii capacității concurențiale a mărfurilor americane și, deci, în vederea reechilibrării conturilor comerciale externe. Partenerii occidentali ai S.U.A. au accep-

tat și chiar cochetat cu scăderea cursului dolarului, în ideea că aceasta, în ciuda erodării competitivității mărfurilor lor (scumpite relativ în comparație cu cele americane), va permite o relansare a activității economice; eliminarea „supraevaluării" dolarului și un eventual curs spre echilibru în conturile externe americane ar fi urmat să creeze condiții pentru o reducere semnificativă a dobînzilor în S.U.A. și, prin incidență, pe celelalte piețe occidentale, sprijinind o relansare economică.

Rata „diferențială" a dobînzii din S.U.A.

Tendințele nu au fost acestea. Slăbiciunile concurențiale ale mărfurilor americane, comparativ cu cele ale principalilor parteneri comerciali occidentali, s-au dovedit a avea resorturi structurale, fiind ajutate puțin de relativa lor ieftinire datorată dolarului devalorizat. Iar volumul importurilor a reacționat destul de firav la relativa scumpire a achizițiilor externe, astfel încît valoarea globală a importurilor nu s-a diminuat. Ca urmare, deficitul comercial masiv și, o dată cu acesta, cel din balanța plăților curente s-a menținut. Nici vorbă, în consecință, de o reducere semnificativă în nivelul dobînzilor pe piața americană. Dimpotrivă, în condițiile tendințelor de recrudescență a inflației — antrenată, în parte, și de scumpirea importurilor, asociată cursului scăzut al dolarului — autoritățile monetare americane au majorat sensibil dobînzile în ultimul timp. Și nu numai pentru a încerca să combată recrudescența inflației interne, ci și pentru a atrage în continuare fonduri din străinătate, în scopul finanțării deficitului comercial și de plăți, ca și a celui, nu mai puțin important, din bugetul federal.

Partenerii occidentali ai S.U.A. s-au plîns constant de existența unei rate „diferențiale" a dobînzii pe piața americană, care le smulge capitaluri de pe piețele proprii, dar în măsura în care dolarul avea un curs scăzut au lăsat lucrurile să continue așa cum erau, chiar dacă această rată diferențială mai înaltă a crescut în perioada din urmă. Realitatea este că, în ciuda implicațiilor arătate pe plan comercial, un curs scăzut al dolarului le oferea și o serie de avantaje, cu atît mai mult cu cît cele mai multe firme japoneze și vest-europene găsiseră modalități de adaptare la noua situație a dolarului și nu pierduseră din debușeele americane cucerite mai înainte, în perioada ascensiunii dolarului. Acceptînd un curs scăzut al dolarului, vest-europenii și japonezii considerau că au răpit Statelor Unite motivația amenințărilor cu adoptarea de măsuri comerciale protecționiste, avînd în vedere că, anterior, Washingtonul îi pusese tocmai în fața opțiunii : ori consimțiți la devalorizarea dolarului, ori vă expuneți puternicelor presiuni protecționiste venind din partea Congresului, cărora Administrația nu le-ar mai putea rezista. Totodată, dacă, în plan comercial, cursul scăzut al dolarului însemna o slăbire a ascendenței concurențiale, în plan financiar, însă, partenerii occidentali ai S.U.A. dobîndeau atu-uri substanțiale. Plasamentele lor investiționale în titluri financiare pe piața americană se ieftineau considerabil, devenind deosebit de profitabile. Aceste atu-uri au fost imediat exploatate și, îndeosebi, țările cu mari excedente comerciale și de plăți — precum R.F.G. și, mai ales, Japonia — au avut largi posibilități de a le valorifica într-un asemenea mod.

Dezechilibrele comerciale și de plăți

În legătură cu aceasta, trebuie evidențiat unul dintre aspectele distincte ale tendințelor actuale în plan valutar internațional. Masivele dezechilibre de plăți între principalele țări cu monede internaționale de decontare au devenit, în sine, un factor cu influență sensibilă asupra cursurilor de schimb. Transferurile valutare cele mai importante au loc între dolarul american, marca vest-germană și yenul japonez nu numai pentru că acestea sînt principalele monede internaționale, emise de cele mai puternice țări industrializate, dar și pentru că tocmai între aceste țări se produc, de fapt, masivele dezechilibre comerciale și de plăți. Imensele fonduri rămase în excedent în conturile comerciale și de plăți curente ale R.F.G. și, îndeosebi, Japoniei — în bună parte provenind din S.U.A. — se află permanent în căutarea unui plasament fructificabil pe alte piețe. Ele afluează masiv tocmai pe piața americană — deci, din punct de vedere valutar, sînt transferate în dolari —unde găsesc condiții de valorificare sub formă de investiții directe, plasamente în acțiuni ale companiilor particulare, în bonuri guvernamentale și alte titluri financiare. Se afirmă chiar că fondurile în excedent nipone sînt atît de mari — de circa 100 miliarde dolari anual în a doua parte a actualului deceniu — încît nu și-ar putea găsi, în principal, plasament pe o altă piață decît cea americană, singura, prin dimensiunile ei, în măsură să absoarbă anual sume de aceste proporții. În context, cererea de dolari se menține relativ ridicată, chiar dacă așa-numitele „condiții economice fundamentale" ar reclama, dimpotrivă, manifestarea unei tendințe contrare.

Astfel, dacă, în general, „capitalurile fierbinți" (fonduri în căutare de plasament favorabil pe piețele internaționale) își concentrează deplasarea, în transferuri valutare, cînd spre dolar, cînd asociat spre marca vest-germană și yenul japonez, datorită însești importanței monedelor respective, este posibil, însă, ca, sub influența chiar și numai a unuia dintre multiplii factori ce condiționează actualmente cursurile valutare, dolarul să marcheze o relativ rapidă revenire de la cotări scăzute spre cotări mai ridicate pe piețele de schimb.

Se pare că un asemenea fenomen s-a produs în ultimele săptămîni. Dintre „condițiile economice fundamentale" doar una acționa în direcția unei creșteri a cursului dolarului : rata diferențială a dobînzii în S.U.A., mai mare cu circa 3 puncte procentuale decît pe celelalte principale piețe occidentale (cea vest-germană și cea japoneză). Dar aceasta există încă de cîteva luni și, totuși, nu de atunci se declanșase pe scară largă creșterea cursului monedei americane. A fost, însă, de ajuns să intervină două evenimente strict din afara „condițiilor economice fundamentale", și cursul dolarului a urcat sensibil : în Japonia a luat amploare scandalul financiar, în care sînt implicați membri ai echipei guvernamentale și, pentru prima dată în perioada postbelică, viitorul guvernării în această țară se află sub semnul incertitudinii ; în R.F.G., controversa, de acum deschisă, ce opune guvernul altor țări membre ale N.A.T.O. în problema modernizării armelor nucleare tactice a căpătat o semnificație aparte în perspectiva alegerilor generale, nefiind, deocamdată, previzibile nici epilogul confruntării și nici implicațiile asupra rezultatelor scrutinului parlamentar. Speculatorii, deținătorii capitalurilor fierbinți au început să-și „filtreze" manifestările de încredere în yenul japonez și marca vest-germană. Și, în așteptarea clarificărilor, și-au deplasat fondurile spre dolar. Și nu atît pentru că ar fi atribuit neapărat economiei americane perspective promițătoare, ci, mai ales, pentru că au apreciat dolarul o „monedă-refugiu" în condițiile date. Rămîne, însă, de văzut pentru cît timp.

Implicații

Deocamdată, urmează să se manifeste implicațiile. Un curs mai ridicat al dolarului poate să slăbească din nou capacitatea concurențială a mărfurilor americane și, deci, să afecteze eforturile în direcția unei diminuări a deficitului comercial și de plăți. Nu întîmplător, Administrația Bush s-a grăbit să-și declare opțiunea pentru „continuitatea cooperării monetare" cu partenerii occidentali în influențarea cursurilor valutare. Pentru aceștia din urmă, un curs mai ridicat al dolarului înseamnă, în principiu, o întărire a competitivității exporturilor lor pe piața americană, dar plasamentele lor financiare în S.U.A. devin mai puțin lesnicioase.

Mulți analiști consideră că tendința de creștere a cursului dolarului nu va putea fi într-adevăr inversată decît dacă se vor lua măsuri pe linia reducerii ratei diferențiale a dobînzii americane, fie printr-o scădere a dobînzilor în S.U.A. (pe care autoritățile americane o resping în condițiile recrudescenței inflației), fie printr-o creștere a dobînzilor în celelalte țări occidentale (greu de presupus că va fi acceptată de acestea, avînd în vedere efectele în direcția descurajării creșterii economice și sporirii șomajului). Totuși, în mod oarecum neașteptat, banca centrală a Japoniei și-a mărit ușor rata scontului (cu efectul unei majorări generale a dobînzilor în economie) și, ca primă reacție, cursul dolarului a dat înapoi pe piețele de schimb valutar.

În condițiile unui dolar încă mai puternic față cel de-acum cîteva săptămîni, țările în curs de dezvoltare își văd sporită semnificația reală a fabuloaselor lor datorii externe, contractate în majoritate în dolari, deși valoarea globală în dolari a acestor datorii este „trasă în jos", întrucît, la noile cursuri de schimb, partea înscrisă în alte valute valorează mai puțin în dolari. În general, noile oscilații ale cursului dolarului repun, pentru aceste țări, problema implicațiilor pe care economia lor le resimte de pe urma fluctuațiilor de mare amplitudine, la perioade scurte, ale principalelor valute folosite în decontarea schimburilor și în operațiunile financiare internaționale — îndeosebi ale dolarului — fenomen la care se văd nevoite să asiste și să-i suporte consecințele, fără a-l putea influența și care le afectează profund.

De altfel, asemenea fluctuații au implicații negative generale, perturbînd desfășurarea normală a legăturilor comerciale, lăsînd sub semnul strict al incertitudinii încasările și plățile externe, împiedicînd o gestiune coerentă a rezervelor monetare și formularea unei politici monetar-financiare în funcție de tendințe previzibile și de durată, instabilizînd piețele internaționale și grevînd asupra dezvoltării globale.

dr. Ilie Șerbănescu

Relații interoccidentale

Noi evoluții în „triunghiul contradicțiilor" comerciale S.U.A. — C.E.E. — Japonia

Două avioane supersonice — un „Boeing 737", fabricat în S.U.A., și un „Airbus A-320", realizat în cooperare de țările vest-europene — au aterizat, la începutul lunii mai, la doar cîteva zile diferență, pe marile aeroporturi dintr-o serie de state ale Golfului. Campaniile publicitare, cum au fost și aceste turnee demonstrative de 14 zile ale supersonicelor, fac parte din lupta aprigă pentru reîmpărțirea pieței mondiale, tot mai ample și foarte profitabile pe termen lung, a avioanelor de pasageri. Concurența este mare și nu întotdeauna metodele utilizate pentru extinderea clientelei sînt dintre cele care se înscriu în sfera fair-play-ului. Pentru că în joc sînt mari interese financiare. Firma „Airbus", cu sediul la Toulouse — cartel format din firme din Franța, R.F.G., Spania și Marea Britanie — estimează că în 1989 cifra sa de afaceri va crește cu circa 66 la sută, ajungînd la un nivel important : 4,5 miliarde dolari. Anul acesta vor părăsi halele de montaj 106 aparate, față de 61 cît au fost produse în 1988. Astfel, poziția de monopol pe care o dețineau firmele din S.U.A. — Boeing, McDonell Douglas și Lockheed — pe piața occidentală a marilor linii de transport aerian civil a început să fie serios zdruncinată.

Deosebit de afectate sînt firmele din S.U.A. și de faptul că „Airbus"-ul se poate întîlni tot mai des și pe aeroporturile din Statele Unite. Presa de ambele părți ale Atlanticului a făcut mare tapaj, în urmă cu cîteva săptămîni, la anunțarea faptului că societatea americană „Trans World Airlines" (TWA) a comandat 40 de aparate vest-europene A-320. Prin aceasta, cota deținută de „Airbus" pe piața mondială a ajuns la circa 20 la sută. În fața acestei situații, guvernul S.U.A. s-a decis să intervină în sprijinul concernelor americane. Au început reproșurile la adresa țărilor vest-europene : că „Airbus" primește subvenții de stat, că desfășoară o concurență neloială etc., cerîndu-se guvernelor vest-europene să acționeze pentru „corectarea" acestei situații.

Comisia C.E.E. a respins, însă, în luna martie, toate reproșurile lansate de Washington. Mai mult chiar, s-a readus pe tapet un repros mai vechi al Comunității vest-europene, și anume că firmele S.U.A. primesc „un alt gen de subvenționare" la fel de neloial, cum sînt contractele acordate de Pentagon. În acest context, a fost amintit faptul că „McDonnell Douglas" — firmă care, în anul financiar 1988, a fost cel mai mare beneficiar al contractelor Pentagonului, cu un total de circa 8 miliarde dolari — a putut să riște dezvoltarea unui avion cu rază lungă de acțiune MD 11, numai pentru că ministerul apărării al S.U.A. a comandat, „la timpul oportun", 210 avioane de transport al trupelor de tip C 17.

Comisia C.E.E. a dat publicității, recent, un raport în care se reproșează S.U.A. că se fac vinovate de practici protecționiste în nu mai puțin de 42 de domenii comerciale. Cu prilejul prezentării documentului, comisarul C.E.E., Frans Andriessen, a declarat că S.U.A. nu respectă regulile și obligațiile pe care și le-au asumat în domeniul comerțului internațional și, mai mult chiar, a evidențiat că aceste practici provoacă „o profundă îngrijorare" în cadrul Pieței comune. Criticile Comisiei C.E.E. se referă, în special, la faptul că aplicarea legii comerciale, adoptată de S.U.A. în 1988, „aduce prejudicii intereselor comerciale ale Comunității vest-europene", ignoră deciziile Acordului General pentru Tarife și Comerț (G.A.T.T.), împotriva oricărei țări putînd fi adoptate măsuri de pedepsire și de boicotare, în special împotriva celor care se opun strategiei agresive promovate adesea de S.U.A. în domeniul comerțului. Raportul Comisiei C.E.E. enumeră, pe circa 40 de pagini, cele mai importante domenii ale conflictelor comerciale dintre S.U.A. și Piața comună. Se relevă, de pildă, că la importurile de îmbrăcăminte, încălțăminte și sticlărie se percep taxe vamale între 20 și 48 la sută, ceea ce reprezintă un nivel de două ori mai mare decît cele stabilite de C.E.E. Ca și pînă acum, se practică contingentări la importuri — adică limite pînă la care se pot ridica acestea — la produsele din lapte, bumbac, zahăr și numeroase alte produse, pe baza unor decizii luate de G.A.T.T. în 1955, cînd în S.U.A. s-a înregistrat o profundă criză a agriculturii, Administrația S.U.A. continuînd însă să aplice și acum aceste decizii, deși situația agriculturii s-a schimbat. Comisia C.E.E. își exprimă, de asemenea, nemulțumirea în legătură cu stabilirea de către autoritățile S.U.A. a unor dispoziții artificiale de igienă, la importul de plante și alimente, precum și stabilirea de norme tehnice și niveluri de securitate la importul de tehnologie de vîrf, practici care împiedică importul unor produse din C.E.E. Documentul Pieței comune critică Administrația S.U.A. că acordă marilor fermieri americani subvenții importante și, pe de altă parte, condamnă politica agricolă a C.E.E. de sprijinire, prin subvenții, a exporturilor sale.

Nu fără motiv, din cînd în cînd, pentru a caracteriza relațiile economice încordate dintre țările occidentale se utilizează cuvîntul „război". Au avut loc războaie ale codului, vinului, oțelului, ba chiar și ale macaroanelor și bulionului ! Ultimele săptămîni au fost marcate de „războiul cipurilor" (circuite integrate) — dintre S.U.A. și celălalt punct nevralgic al veșnicului „triunghi al contradicțiilor", Japonia. Ofensiva în această îndelungată luptă a declanșat-o guvernul nipon, publicînd, la Tokio, un document ce fusese strict confidențial pînă acum și care a fost utilizat ca „armă" de Administrația S.U.A., de mai mulți ani, de cînd durează disputa privind importul de semiconductori. Agenția „Kyodo" a publicat textul documentului datînd din 1986, anexă a unui acord bilateral cu privire la aceste „cipuri" și care era interpretat de industria americană în mod unilateral ca fiind un angajament nipon de a asigura o desfacere de semiconductori importați din S.U.A. pînă la un procent de circa 20 la sută din piața japoneză la acest produs. Prin publicarea documentului, Ministerul pentru comerț internațional și industrie de la Tokio respinge pretențiile S.U.A., arătînd că guvernul nipon nu a afirmat decît că dublarea cotei S.U.A. pe piața „cipurilor" este ceva „realizabil și de dorit", dar nu s-a angajat să asigure așa ceva. Ministerul nipon argumentează că, în esență, cota din piața niponă la orice produs depinde de forța tehnologică a ofertantului și de strategia de desfacere a mărfurilor acestora, și nu de acțiuni cu motivație politică.

În domeniul electronicii, de altfel, relațiile dintre cele două țări sînt tensionate de mai multă vreme. În 1987, Washingtonul a anunțat o serie de măsuri de protecție împotriva afluenței de produse electronice japoneze, între care în principal taxe vamale. Chiar și în prezent, japonezii mai suferă anual pierderi de circa 165 milioane dolari, din cauza acestor măsuri, deși, ulterior, o parte dintre ele au fost anulate. Dar, iată, în luna mai, însărcinatul prezidențial cu negocierile comerciale al S.U.A., Carla Hills, anunța o listă de mărfuri japoneze, la care urmează să fie percepute taxe vamale de sută la sută. Printre acestea se numără televizoarele color, videocasetofoanele și casetofoanele, precum și mașinile de fotocopiat. Desigur că, în cazul cînd aceste dispoziții vor intra în vigoare, prețurile la produsele respective se vor dubla. Guvernul S.U.A. intenționează ca prin această politică de presiuni să deschidă piața japoneză mai larg pentru concernele care produc aparataj de telecomunicații din S.U.A., autoritățile nipone ridicînd, după opinia S.U.A., obstacole mai ales în calea vînzării de telefoane fără fir americane. Aproape nu există zi în care să nu se facă reproșuri într-un sens sau altul în acest „triunghi al contradicțiilor". Nu demult, ministrul finanțelor al S.U.A., Nicholas Brady, învinuia R.F. Germania, Japonia și Coreea de Sud că nu depun suficiente eforturi pentru a reduce enormele lor excedente în comerțul cu S.U.A. Vorbind în cadrul unei audieri în Senatul S.U.A., N. Brady cerea și el, îndeosebi, o deschidere mai mare a pieței japoneze pentru produsele americane. În acest context, el a amintit că, în 1988, S.U.A. au înregistrat un deficit de 52 miliarde dolari în comerțul cu Japonia, iar anul acesta nu se va înregistra o schimbare a situației. Conform legii adoptate anul trecut de S.U.A. cu privire la comerțul său exterior, pînă la 30 mai a.c. Administrația trebuia să prezinte un raport cu privire la țările care se fac vinovate de practici comerciale „inechitabile" față de S.U.A.

Și pe cealaltă latură a „triunghiului contradicțiilor" — C.E.E. și Japonia — există motive de fricțiune. Ziarul francez „Le Monde" afirma în acest sens : „Indiferent de interpretarea ce li s-ar da, restricțiile impuse în cadrul C.E.E. la importul unor produse japoneze sînt o ilustrare caracteristică a protecționismului, întrucît este vorba de contingentarea importurilor". Iar la sediul de la Bruxelles se afirmă cu satisfacție : „Măsurile noastre sînt eficiente, din moment ce japonezii se plîng de ele". În prezent, „reciprocitate" este cuvîntul care stîrnește cea mai mare teamă în rîndurile negociatorilor comerciali din S.U.A. și Japonia cînd se gîndesc la viitoarea „piață unică vest-europeană", prevăzută a fi creată în anul 1992. Pentru că „reciprocitate" ar însemna asigurarea unui acces egal al C.E.E. pe piețele din S.U.A. și Japonia. Ziarul „International Herald Tribune" nota recent : „Principala bătălie se va da între C.E.E. și Japonia. Multe restricții sînt impuse astăzi importurilor nipone de către o serie de țări importante vest-europene. Acestea sînt justificate ca măsuri represive pentru barierele necomerciale impuse de Japonia. Dar, deocamdată, statele vest-europene nu au o poziție comună în legătură cu măsurile pe care să le adopte față de Japonia. Japonezii se tem că restricțiile pe care anumite țări vest-europene le-au impus acum ar putea fi adoptate de întreaga comunitate în 1992".

R. Nădășan

Capital fictiv și speculații financiare (3)

De la credite spre titluri financiare

Retrăgîndu-se din creditele către țările în curs de dezvoltare, din finanțarea marilor debitori, capitalul privat revine în forță în centrele financiare occidentale în căutarea unui plasament cît mai profitabil, îmbrăcînd de preferință haina hîrtiilor de valoare („securities"), în speță a euroobligațiunilor. Procesul a fost numit „securitizarea" creditului, adică acordarea de împrumuturi nu sub forma tradițională a creditului bancar (întemeiat pe depunerile clienților băncilor), ci prin cumpărare de titluri financiare emise în contul beneficiarului împrumutului. În mod corespunzător, în activitatea instituțiilor financiare crește importanța operațiunilor de subscriere, plasare și intermediere a tranzacțiilor cu obligațiuni, afirmîndu-se, totodată, companiile specializate în astfel de operațiuni, așa-numitele bănci de investiții, ca și intermediarii financiari — casele de curtaj (de agenți bursieri). În același timp, cunoaște o expansiune extraordinară „piața secundară" a titlurilor financiare, respectiv negocierea acestora, după ce au fost emise, la prețuri care oscilează în sus sau în jos în raport cu valoarea lor nominală în funcție de cererea și oferta curentă. Dacă, de exemplu, rata dobînzii crește, cererea pentru obligațiuni — care poartă în principiu o dobîndă fixă — tinde să scadă, pentru că rentabilitatea deținerii titlurilor se reduce (deținătorul ar cîștiga mai mult dacă ar plasa banii pe termen scurt, la dobînda curentă) ; același efect îl are și creșterea inflației în țara emitentă a monedei obligațiunii (care scade puterea de cumpărare a acesteia) sau, pentru euroobligațiuni, scăderea cursului de schimb al acelei monede (care reduce prețul ei în alte valute, deci și randamentul titlului).

Prin urmare, în aceeași perioadă în care volumul eurocreditelor înregistrează o plafonare pe ansamblu (scăzînd la 100 miliarde de dolari în 1983 și situîndu-se în următorii trei ani în jurul sumei de 200 miliarde de dolari), cu o reducere drastică pentru țările debitoare, piața euroobligațiunilor este în plină creștere (de la ceva peste 40 miliarde de dolari în 1982—1983 la circa 180 miliarde în 1986) cu un rulaj al pieței secundare de peste 3 000 miliarde de dolari în 1986. Ceea ce caracterizează piața euroobligațiunilor nu este numai remarcabila sa extindere cantitativă, ci și dezvoltarea calitativă, profuziunea de tehnici și instrumente financiare ce apar aproape zilnic pe această piață. Unul din scopurile principale ale acestor inovații financiare este atragerea clientelei, băncile fiind angajate într-o competiție acerbă pentru un loc cît mai bun pe piață, fiind totodată preocupate de minimizarea riscului propriu și, pe cît posibil, transferarea acestuia către terți. Au apărut astfel obligațiunile cu dobîndă variabilă („floating rate notes"), care poartă un cupon stabilit ca o marjă fixă peste LIBOR, recalculabil periodic, de regulă la 6 luni. În acest fel, cei care împrumută fondurile (cumpără obligațiuni) sînt acoperiți față de riscul creșterii ratei dobînzii, deoarece, dacă LIBOR-ul crește, se mărește și cuponul, ei beneficiind și de un instrument negociabil (pot vinde obligațiunea pe piața secundară). În schimb, cel care împrumută este afectat — ca și în cazul eurocreditelor consorțiale — de orice scumpire a creditului, fără să mai vorbim de costul emisiunii (comisioane și taxe ce revin băncilor care intermediază operațiunea).

Efectul cel mai pregnant al „securitizării" și dezvoltării pieței titlurilor este favorizarea procesului de îndatorare a firmelor, care au acum la îndemînă numeroase posibilități de finanțare prin împrumut. În principiu, o firmă își poate asigura fondurile necesare pentru desfășurarea activității sale prin două modalități distincte: din capitalul propriu, de exemplu prin emisiuni suplimentare de acțiuni, sau prin capital de împrumut, adică prin credite acordate de bănci sau prin plasarea de obligațiuni. Specific ultimei perioade este însă consacrarea unui tip intermediar de finanțare — numit, de altfel, „mezzanine financing" — care combină cele două modalități. O formulă des utilizată este cea a emisiunii de obligațiuni legate de acțiuni — „equity linked bonds" — care permit, de exemplu, cumpărătorului titlurilor să le convertească pînă la scadența acestora în acțiuni ale firmei emitente, beneficiara împrumutului. În acest fel, companii care nu aveau acces la piața obligațiunilor datorită standingului financiar mai redus pot să utilizeze din plin operațiuni pe datorie.

O inovație, care a cunoscut un succes rapid în urmă cu cîțiva ani, a constituit-o obligațiunea perpetuă („perpetual floating rate note"). Dacă titlurile obișnuite poartă o scadență la care vor fi răscumpărate de către debitor (beneficiarul împrumutului), aceasta nu are nici o scadență finală, emitentul neasumîndu-și obligația de restituire. Pentru investitori, atractivitatea titlului derivă din cuponul ridicat ; cumpărînd o astfel de obligațiune la valoarea nominală de, să zicem, 1 000 de dolari și un cupon de 15 la sută, el cumpără de fapt dreptul de a primi anual ca dobîndă, deci cupon, 150 de dolari, față de o remunerare de numai 8 la sută, de exemplu, pe piața creditului, adică 80 de dolari pe an. Emise, de regulă, de către bănci pentru a-și asigura surse suplimentare de finanțare, aceste titluri intră în „zona gri" dintre capitalul propriu și capitalul de împrumut, avînd caracteristicile împrumutului, dar nefiind restituite, întrucît plata cuponului poate fi suspendată dacă banca intră în dificultăți. Problema principală este, în aceste condiții, asigurarea comercializării titlului, adică a solidității pieței secundare. Atît timp cît deținătorul titlurilor poate să le vîndă pe piața respectivă la prețuri avantajoase, de exemplu la 105 la sută (ceea ce înseamnă 1 050 de dolari), aceasta nu are motive de îngrijorare. Dacă, însă, cererea se reduce, ceea ce înseamnă scăderea prețului obligațiunii, se declanșează un proces cumulativ, care poate conduce la prăbușirea pieței, neîncrederea în titluri determinînd scăderea prețului și aceasta agravînd declinul cursurilor.

Este ceea ce s-a petrecut în 1986—1987, cînd piața obligațiunilor perpetue a cunoscut „fața ascunsă a succesului", cum se exprima un comentator de la „Financial Times". În martie 1987, volumul afacerilor în eurovalute pe această piață a scăzut considerabil, iar diferența între prețurile la care negociatorii — instituțiile financiare specializate în intermedierea acestor tranzacții — cumpără și, respectiv, vînd astfel de titluri (numită „spread") a crescut substanțial. Or, tocmai acest „spread" măsoară gradul de încredere al investitorilor în obligațiuni : cînd el se mărește, interesul pentru titluri scade, și invers. Criza pieței obligațiunilor perpetue a adus din nou în prim-plan problema riscurilor pe care le implică inovația financiară. Dar, ca și în alte situații, băncile încearcă să difuzeze acest risc în marea masă a participanților la aceste operațiuni. Cînd în Marea Britanie, de exemplu, băncile au fost obligate să garanteze cu o parte din capitalul lor operațiunile realizate cu astfel de instrumente, băncile au majorat automat „spread"-ul. Măsurile de protecție duc, după cum s-a și spus, la instrumente și mai riscante, mai scumpe pentru deținătorii lor, care trebuie să suporte costul acoperirii riscului.

Randamentul ridicat și efervescența de pe piața titlurilor atrag, însă, investitorii, care sînt tentați tot mai mult să subordoneze considerentele de securitate a fondurilor (și chiar o serie de principii extraeconomice) în raport cu cerințele de valorificare superioară a capitalului. Iată, în context, un caz interesant relatat în presa de specialitate : Biserica Luterană din Suedia, care are o avere estimată la 5 miliarde coroane (795 milioane de dolari) își propune — decizia finală va fi luată în septembrie — să constituie trei companii care să administreze acest capital pe baze lucrative, holdingul financiar care le gestionează urmînd să fie cotat la bursă. În acest fel, se speră obținerea unei rentabilități de 10 la sută pe an, față de numai 3,5 la sută în prezent, ceea ce înseamnă dublarea capitalului bisericii în zece ani. Rămîne de văzut dacă argumentul financiar va conta mai mult în această decizie decît considerațiile de doctrină. Pentru că, e știut, unul din pilonii de susținere a acestei concepții religioase este condamnarea goanei după cîștig nemuncit și a lăcomiei. Iar Luther, unul din părinții Reformei, a vestejit în cuvinte aspre pe cămătarul care cîștiga bani „stînd pe plită", ca și „indulgențele papale", ce nu erau altceva decît niște „obligațiuni" sui generis (contra unei sume de bani plătite direct agenților papali se obținea „iertarea de păcate", deci o promisiune pentru „viața de apoi").

„Alchimiștii" la lucru

Competiția pentru atragerea clientelei stimulează inovația financiară, un specialist afirmînd că, practic, nu trece o săptămînă fără apariția unui nou instrument financiar ; pe de altă parte, dezvoltarea pieței atrage investitorii, sporind cererea de titluri, ceea ce stimulează creșterea pieței, într-un proces care se autoîntreține. Desigur, scopul ultim al promotorilor acestei intense inovații financiare îl constituie maximizarea profitului, iar efervescența pieței stimulează operațiunile speculative, plasamentele cu mari perspective de cîștig, dar și cu un grad ridicat de risc.

De fapt, activitatea desfășurată în acest sens de specialiștii aparținînd băncilor de investiții sau caselor de curtaj a și fost comparată cu strădaniile alchimiștilor medievali. Numai că, dacă aceștia încercau să obțină transformarea metalelor ordinare în aur — reprezentantul necontestat al bogăției —, acum se încearcă să se obțină bani (de hîrtie) din nimic, prin simpla manipulare financiară. A apărut în acest sens și o nouă profesiune, „engineeringul financiar", adică arta de a face bani altfel decît prin plasamente legate de activitatea productivă.

În Japonia, o practică frecventă poartă numele de „zaitecu". Iată despre ce este vorba. În urmă cu doi ani, Toyota, „numărul 1" nipon în domeniul automobilelor, a lansat cea mai mare emisiune de obligațiuni convertibile făcută vreodată în această țară, pentru 200 miliarde yeni (circa 1,6 miliarde dolari). Nu lipsa de bani a motivat această acțiune, ci faptul că obligațiunea poartă un cupon de numai 1,7 la sută, față de o medie de 2,5 la sută pe piața internă. Așa încît, folosind bunul său renume, Toyota se poate împrumuta ieftin, pentru a plasa ulterior fondurile în diferitele instrumente financiare disponibile la un randament superior. Prin astfel de operațiuni firma a obținut profituri de 90 miliarde de yeni într-o jumătate de an. Pentru ca o astfel de operațiune să reușească, se cere însă o condiție : piața titlurilor în care se face plasamentul să fie în creștere. În caz contrar, firma poate să nu-și recupereze costurile angajate pentru derularea operațiunii. Primul eșec de această natură a apărut în anul 1987, în plină expansiune a acestei piețe, cînd firma Tatco Chemical Industries a pierdut 20 miliarde de yeni din plasamentele sale în obligațiuni guvernamentale și operațiuni „futures". Ea a investit 100 miliarde de yeni în „zaitecu", sperînd să compenseze pierderile pe care le înregistra la profiturile din activitatea sa de bază, desfășurată în industria chimică. Prăbușirea prețurilor la obligațiunile în yeni începînd cu luna iunie 1988 a dus la pierderea amintită.

Un plasament la modă este, în prezent, euroobligațiunea în dolari australieni, care propune un cupon foarte ridicat, avînd drept contrafață asumarea de către cumpărătorul titlului a riscului valutar. La mijlocul lunii februarie a.c., de exemplu, Banque Générale du Luxemburg a lansat o emisiune de 50 miliarde de dolari australieni cu scadență de un an, cu un cupon de 20,2 la sută și dreptul împrumutătorului de a răscumpăra titlurile fie în moneda emisiunii, fie în dolari americani. Cumpărătorul obligațiunii primește astfel cu 2,45 puncte procentuale peste dobînda la euroobligațiunile obișnuite în dolari australieni, dar își asumă riscul aprecierii monedei australiene față de dolarul SUA. Cum cursul de schimb între cele două valute a fost fixat la 0,80 dolari SUA pentru un dolar australian, dacă acest curs crește la 0,83 și obligațiunea de 1 000 dolari australieni este răscumpărată în dolari, investitorul va primi 962 și nu 998 dolari SUA, ceea ce-l duce la un randament sub cel al obligațiunilor obișnuite (presupunînd că el a investit în dolari australieni și are nevoie la scadență de aceeași valută). Cu cît mai mult crește dolarul australian în raport cu cel american, cu atît pierderea investitorului este mai mare.

Ioan Popa

(Va urma)

ITALIA

43 de ani de la proclamarea Republicii

La 2 iunie 1946, în cadrul unui referendum, poporul italian s-a pronunțat ferm pentru instituirea formei republicane de guvernămînt, pentru dezvoltarea democratică a Italiei. Acea dată — devenită zi națională — a dobîndit pentru italieni semnificația încununării luptei antifasciste, a forțelor populare împotriva dictaturii fasciste și a ocupației hitleriste și angajarea țării pe calea progresului. Cele peste patru decenii care au trecut de la acel moment de importanță istorică au însemnat ani de realizări ce au făcut ca Italia să se situeze în rîndul țărilor cu o economie avansată, ani de eforturi concretizate și prin progresele înregistrate în regiunile din sudul mai puțin dezvoltat al țării, faptul că industria este prezentă și aici, în peisajul unei economii tradițional agricole.

Această zi de sărbătoare națională oferă, totodată, prilejul de a pune în evidență cursul ascendent al raporturilor româno-italiene. Cu vechi rădăcini istorice, aceste relații au cunoscut, în ultima vreme, o permanentă intensificare și adîncire, întîlnirile și convorbirile la nivel înalt avînd rol hotărîtor în dezvoltarea pe multiple planuri a conlucrării dintre cele două țări.

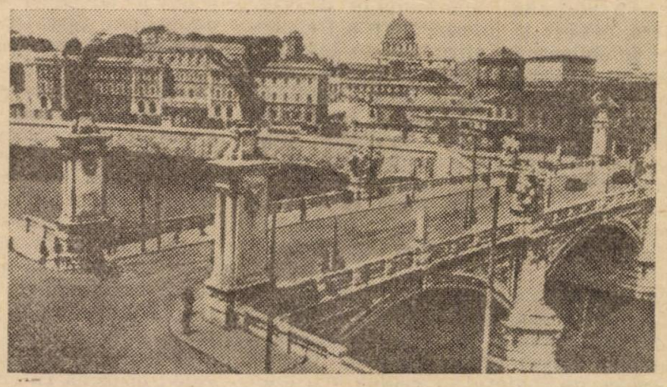

Roma — imagine contemporană

Italia și România, situate pe același continent, țări cu sisteme social-politice diferite, își continuă eforturile de amplificare a raporturilor bilaterale și se pronunță pentru edificarea securității în Europa, acționează pentru asigurarea păcii și colaborării în întreaga lume.

SUEDIA

Coordonate politico-economice

La 6 iunie, Suedia sărbătorește ziua națională. Este un prilej deosebit de a evoca realizările harnicului popor suedez. Prin inteligența și munca locuitorilor săi, care au folosit cu pricepere resursele energetice, bogățiile solului și subsolului, Suedia a reușit să ajungă la un nivel înalt de civilizație și progres. Avînd o industrie dezvoltată, Suedia s-a impus ca un partener comercial important pe piața internațională. Construcțiile de mașini, de nave, produsele siderurgice, electronice, hîrtia și celuloza sînt doar cîteva domenii de referință ale exportului suedez.

Guvernul de la Stockholm a reușit ca, prin măsuri eficiente, să limiteze, în mare măsură, efectele crizei economice mondiale ; Suedia înregistrează, în prezent, una din cele mai mici rate ale șomajului, din rîndul țărilor industriale avansate. Protecția mediului înconjurător, lupta împotriva poluării constituie, de asemenea, preocupări majore pentru oamenii politici suedezi.

Pe plan extern, Suedia își urmează neabătut politica sa de neutralitate activă, de participare egală la viața internațională. Această țară, care din anul 1814 nu a mai fost implicată în nici o confruntare armată, militează activ, alături de alte popoare, pentru încetarea cursei înarmărilor și înlăturarea pericolului unui război nuclear. Suedia dorește crearea unei zone denuclearizate în nordul continentului

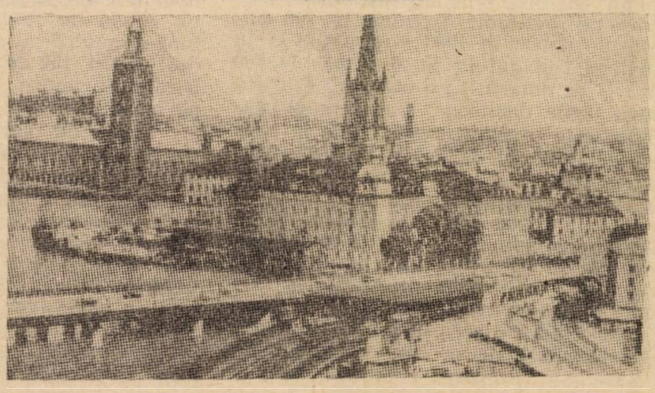

Vedere din Stockholm

european, precum și reducerea și eliminarea totală a armelor nucleare.

Preocupările comune pentru asigurarea și consolidarea păcii în Europa și în lume au favorizat, în mod deosebit, dezvoltarea, între România și Suedia, a schimburilor economice, tehnico-științifice și culturale, o colaborare activă pe plan internațional. La impulsionarea acestei evoluții a contribuit, în mod deosebit, vizita întreprinsă în 1980, în Suedia, de președintele Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, vizită care a constituit un puternic stimulent pentru cooperarea reciproc avantajoasă.

MEDUNARODNA POLITIKA
BELGRAD

ȚĂRILE LATINO-AMERICANE ȘI MIȘCAREA DE NEALINIERE

ANI îndelungați, din mișcarea de nealiniere au făcut parte doar țări din Africa și Asia și numai din anii '70 au început să manifeste interes pentru această mișcare și țări din America Latină.

Țările africane și asiatice au aderat la mișcarea de nealiniere pentru ca, prin acțiuni politice, să-și poată dobîndi statutul de state suverane, în timp ce majoritatea statelor latino-americane obținuseră acest lucru. Lupta de eliberare împotriva colonialismului spaniol și portughez, desfășurată în primii ani ai secolului XX pe continentul american, a creat condiții prielnice pentru o dezvoltare specifică. Aderarea tîrzie a Americii Latine la mișcarea de nealiniere a fost influențată și de politica hegemonistă a SUA. De aceea, subcontinentul nu s-a angajat în lupta comună a țărilor din Africa și Asia.

La începutul anilor '70, cînd obiectivele prioritare ale politicii de nealiniere au trecut de pe planul politic pe planul economic, încep să se contureze pozițiile țărilor afro-asiatice și latino-americane în lupta comună pentru instaurarea noii ordini economice internaționale. Ca urmare, se accelerează procesul de integrare a țărilor Americii Latine în mișcarea de nealiniere. Unii specialiști numesc această perioadă „etapa latino-americană în cadrul dezvoltării mișcării de nealiniere".

Problemele Americii Centrale stau în centrul atenției conferințelor la nivel înalt ale țărilor nealiniate și a altor întîlniri. În documentele mișcării de nealiniere, în special începînd cu Conferința la nivel înalt de la Havana din 1979, se exprimă profunda îngrijorare cu privire la evoluția evenimentelor în această regiune instabilă a lumii.

Atunci cînd președintele mișcării de nealiniere era Cuba, aceasta a făcut tot ce era necesar pentru organizarea reuniunii Biroului de coordonare în Nicaragua (1983). Alegerea ca organizator al întîlnirii a statului Nicaragua a fost considerată ca o dovadă a sprijinului acordat Nicaraguei și ca un gest de solidaritate cu lupta popoarelor Americii Centrale împotriva dictaturilor militare și împotriva intervenției militare.

Întîlnirea de la Managua a provocat neliniște la Washington, dar Statele Unite n-au reușit să modifice conținutul Documentului final. Încercarea lor de a schimba cursul evenimentelor a eșuat, întrucît multe țări latino-americane erau nemulțumite de politica SUA în America Centrală.

În documentul final al ședinței speciale de la Managua a Biroului de coordonare al țărilor nealiniate se cere ca poziția guvernului american față de reglementarea situației în Nicaragua să fie mai puțin dură. În document este formulată clar propunerea cu privire la soluționarea politică a problemelor Americii Centrale pe calea tratativelor. În același timp, țările nealiniate au confirmat teza lor precedentă: „Situația în America Centrală este efectul unei profunde crize politice și social-economice, provocate de existența unei structuri economice și sociale învechite, de inegalitate și de mizerie, de amestecul străin, atît în trecut cît și în prezent".

Conferința la nivel înalt de la Delhi a susținut inițiativele de pace ale Mexicului și Venezuelei. În grupul țărilor sud-americane s-a ajuns la un consens deplin în privința necesității încetării manevrelor militare și demonstrației de forță în America Centrală. Astfel, țările nealiniate și-au exprimat încă o dată solidaritatea cu America Centrală, aflată într-o situație critică.

18 din cele 40 de puncte ale Documentului final al Conferinței miniștrilor de externe ai țărilor nealiniate, care a avut loc la Luanda în 1985, au fost consacrate Americii Latine. Au fost confirmate atunci pozițiile adoptate de țările nealiniate față de această problemă la întîlnirile precedente. Dar a apărut un element nou: reuniunea miniștrilor de externe a adoptat hotărîrea de a ține ședința specială a Biroului de coordonare în problemele Americii Latine și bazinului Caraibilor cel mai tîrziu pînă la sfîrșitul anului 1986. Totuși, această ședință a avut loc în 1987 la Georgetown (Guyana). Rezultatele ei sînt cuprinse în două documente: Comunicatul final și Apelul de pace de la Georgetown. În primul document au fost analizate din nou toate aspectele situației din regiune. Se pot observa divergențe de păreri între țările latino-americane cu privire la America Centrală, punîndu-se sub semnul întrebării însăși adoptarea documentelor finale. Și totuși, ele au fost aprobate datorită eforturilor făcute pentru a menține unitatea în cadrul mișcării și de a contribui la adoptarea documentelor finale prin consens.

De o deosebită importanță pentru activitatea țărilor latino-americane și zonei Caraibilor a fost crearea Comitetului permanent al acestor țări. Acestea au înțeles că trebuie să participe mai activ la rezolvarea problemelor internaționale, să lupte pentru o dinamizare a inițiativelor, în primul rînd în acele regiuni în care pacea este amenințată și unde suveranitatea țărilor membre ale mișcării poate fi încălcată. Întîlnirea de la Georgetown a adus o mare contribuție la realizarea unei păci echitabile și durabile în America Centrală. S-a subliniat că mișcarea de nealiniere este capabilă să joace rolul principal în reglementarea conflictelor regionale, care, de regulă, apar în lumea a treia.

Cea de-a opta conferință a șefilor de state și guverne din țările nealiniate, ținută la Harare cu cîteva luni înainte de începerea Consfătuirii de la Georgetown, a confirmat poziția lor cu privire la America Centrală, criticînd aspru Statele Unite pentru politica față de Nicaragua. Participanții la conferința de la Harare au cerut Administrației președintelui Reagan să recunoască decizia Curții Internaționale de la Haga și să-și îndeplinească angajamentele care le revin conform articolului 94 din Carta Organizației Națiunilor Unite. La Harare s-a subliniat că pacea în această regiune poate fi stabilită numai prin eforturile popoarelor și guvernelor acestor țări, fapt confirmat ulterior prin semnarea unui tratat, la baza căruia s-a aflat planul lui Oscar Arias, președintele Republicii Costa Rica.

Participanții la Conferința de la Nicosia a miniștrilor de externe ai țărilor neali-

Raport al UNICEF despre soarta copiilor din țările africane „din prima linie"

În fiecare oră, 25 de copii din sudul Africii își pierd viața ca urmare a acțiunilor militare ce continuă în această regiune — se arată în raportul UNICEF, dat publicității la New York, cu privire la situația copiilor statelor africane „din prima linie". Deși tînăra generație din multe țări ale regiunii este lezată de conflictele militare, în cea mai grea situație se află copiii din Mozambic și Angola, menționează documentul. Începînd din 1980, în aceste două țări și-au pierdut viața aproape 850 000 de copii, numai anul trecut devenind victime 147 000 de tineri mozambicani și angolezi.

Acțiunile militare pe teritoriile acestor țări au consecințe economice și sociale serioase, care au afectat, în mare măsură, sistemele de ocrotire a sănătății și de învățămînt. Ca urmare, a crescut considerabil mortalitatea infantilă. De conflictul din sudul Africii au fost lezate, de asemenea, Botswana, Lesotho, Malawi, Swaziland, Tanzania, Zambia și Zimbabwe. Din cei aproximativ 3,5 milioane de copii care se nasc anual în aceste țări, 750 000 nu ajung la vîrsta de 5 ani. În afară de aceasta, acțiunile militare au provocat un uriaș flux de refugiați, al căror număr a ajuns numai în Mozambic și Angola la 1,5 milioane, din care majoritatea sînt femei și copii.

Sudul Africii, subliniază raportul, are nevoie în primul rînd de pace, fără de care este imposibilă dezvoltarea economică și socială. Dar, în pofida acordurilor încheiate de Mozambic și Angola cu Republica Sud-Africană, pe teritoriul acestor țări continuă acțiunile de luptă împotriva rebelilor, care subminează toate speranțele de pace și renaștere economică.

Nu numai acțiunile militare, ci și sistemul de apartheid din R.S.A. constituie principala amenințare la adresa sănătății copiilor din această parte a continentului, inclusiv din Namibia, subliniază raportul. Documentul cheamă comunitatea internațională să acorde ajutor copiilor africani, care au de suferit atît de pe urma acțiunilor militare, cît și a sistemului inuman de asuprire rasială.

(După agenția „TASS")

niate (5—10 septembrie 1988) au pus din nou problema situației din America Centrală. În Documentul final al acestei întîlniri se arată că „miniștrii a susținut cu satisfacție tratatele de pace încheiate în Guatemala, la 7 august 1985, de președinții a cinci țări din America Centrală, care au cerut opiniei publice mondiale să-și aducă sprijinul și să contribuie la reglementarea pașnică a conflictelor în America Centrală".

Conferința de la Harare a țărilor nealiniate a analizat situația din regiune, repetînd aproape în întregime declarațiile făcute la întîlnirile anterioare ale țărilor nealiniate. Ele au contribuit la interzicerea folosirii forței (tuturor le este cunoscut că țările nealiniate reprezintă majoritatea în ONU). Țările nealiniate au contribuit, de asemenea, la adoptarea Rezoluției 42/231 referitoare la ajutorul economic pentru America Centrală, așa-numitul Plan special de colaborare economică în America Centrală.

Astfel, țările nealiniate au exercitat o presiune morală asupra părților aflate în conflict în această regiune, adresîndu-se un apel la o soluționare pașnică și la încetarea vărsării de sînge.

Rabotnicesco Delo

SOFIA

P.C. DIN COLUMBIA – „PENTRU O REZOLVARE POLITICĂ A SITUAȚIEI CONFLICTUALE DIN ȚARĂ" *)

Dintr-un interviu cu Manuel Sepeda,

membru al Comitetului Executiv al C.C al P.C. din Columbia

— ÎN COLUMBIA, viața politică este dominată, în continuare, de violență...

— Columbia trece printr-o perioadă de criză acută politică și instituțională. Cauza constă în neconcordanța dintre dezvoltarea rapidă a forțelor de producție și suprastructura politică existentă. De exemplu, anul trecut s-a înregistrat o creștere economică de 4,5 la sută. În viața politică, însă, continuă să domine cele două partide tradiționale — Liberal și Conservator —, care promovează o democrație formală. Și nu trebuie să uităm poziția strategică a Columbiei, de legătură între America Centrală și cea de Sud. Tot ceea ce se întîmplă aici are influență asupra țărilor vecine. Tocmai de aceea, în documentul numit „Santa Fe-2", elaborat de politicienii de extremă dreapta din S.U.A., se prevede stimularea violenței: este vorba de așa-numitul „conflict cu intensitate scăzută".

— În aceste condiții, s-ar putea oare realiza o înțelegere în vederea pacificării în țară?

— Acesta este, de fapt, și obiectivul Partidului Comunist din Columbia. La Congresul al XV-lea, încheiat recent, am făcut o analiză profundă a actualei situații și am ajuns la concluzia că numai pe cale politică pot fi găsite soluțiile pentru rezolvarea gravelor contradicții cu care este confruntată societatea columbiană. Partidul nostru a cerut ridicarea stării de asediu, care, cu mici întreruperi, se menține de cîteva decenii, și desființarea grupurilor paramilitare (potrivit ministrului de interne, acestea s-ar ridica la circa 140). Existența acestor grupuri se datorează sprijinului din partea cercurilor militare și a bandelor de traficanți de narcotice; de aici, și folosirea termenului de „narcomilitarism". O altă cerință importantă a partidului comunist este ca, în fruntea Ministerului Apărării, să fie numită o personalitate politică. Partidul comunist reclamă, totodată, efectuarea unor profunde reforme democratice, atît de necesare pentru însănătoșirea situației generale a țării, dar această cerință legitimă n-a găsit receptivitate în cadrul guvernului.

În ultimul timp, guvernul a ajuns la o înțelegere cu o grupare de partizani din țară, „M-19", neasumîndu-și, însă, nici un fel de angajamente. De aceea, există îndoieli asupra modului cum va putea fi garantată viața acestor insurgenți. Cea mai mare grupare de insurgenți — Forțele Armate Revoluționare Columbiene (FARC) — cere guvernului să întreprindă măsuri urgente pentru eliminarea grupurilor paramilitare și instaurarea unui climat de pace.

— Evident, realizarea păcii în Columbia nu va fi ușoară.

— În prezent, se creează în țară un front larg al celor care doresc, într-adevăr, pacea și care luptă împotriva elementelor teroriste. Pacea depinde, însă, de poziția guvernului față de grupurile militariste, de atitudinea forțelor progresiste de a izola aceste grupuri. Credem că vom reuși să izolăm aceste grupuri, dar avem nevoie de sprijin și de o largă solidaritate pe plan internațional.

— Cum apreciați perspectivele politice ale forțelor stîngii unite din țară?

— Forțele de stînga din Columbia acționează unite în cadrul Uniunii Patriotice, formațiune creată cu patru ani în urmă. Scopul acesteia este realizarea reconcilierii naționale în țară. Anul viitor vor avea loc alegeri prezidențiale și legislative. P.C. din Columbia și Uniunea Patriotică doresc să participe la acestea. Sîntem încrezători că, în pofida situației existente, Uniunea Patriotică are perspective promițătoare — acțiunile și lupta ei sînt sprijinite de largi mase ale poporului columbian.

*) „Rabotnicesko Delo" nr. 102/1989 — R.P. Bulgaria.

PROFIL

MIHAIL SERGHEEVICI GORBACIOV

secretar general al C.C. al P.C.U.S., președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S.

Mihail Sergheevici Gorbaciov s-a născut la 2 martie 1931 în satul Privolnii, raionul Krasnogvardeiski, din ținutul Stavropol, într-o familie țărănească. De la vîrsta de 13 ani a lucrat periodic în colhoz, de la 15 ani — ca ajutor de mecanic de combină la o stațiune de mașini și tractoare.

În 1955 a absolvit cursurile Facultății de științe juridice de la Universitatea „M. V. Lomonosov", din Moscova, iar în 1967 cursurile fără frecvență ale Facultății de economie a Institutului agronomic din Stavropol.

După absolvirea universității a lucrat în ținutul Stavropol, începînd în profesia juridică, dar a fost curînd, promovat în munca de Comsomol, ca adjunct al șefului Secției propagandă și agitație a Comitetului de ținut al Uniunii Tineretului Comunist Leninist, și apoi ca prim-secretar al Comitetului de ținut al U.T.C.L.

În activitatea sa politică, anul 1952 a constituit un moment hotărîtor prin intrarea în rîndurile membrilor P.C.U.S.

În luna martie 1962 a fost promovat organizator de partid al Direcției teritoriale de producție a colhozurilor și sovhozurilor din ținutul Stavropol, iar în decembrie același an, devine șef al Secției pentru organele de partid a Comitetului de ținut al P.C.U.S. În septembrie 1966, este ales prim-secretar al Comitetului orășenesc de partid Stavropol.

Din august 1968, activează ca secretar doi, iar în aprilie 1970 este ales prim-secretar al Comitetului de ținut Stavropol al P.C.U.S.

Este membru al Comitetului Central al P.C.U.S. începînd din anul 1971. A fost delegat la Congresele XXII, XXIV, XXV, XXVI și XXVII ale partidului, la cea de-a 19-a Conferință unională a partidului.

În anul 1978, este ales secretar al C.C. al P.C.U.S., iar în 1979 — membru supleant al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S. În octombrie 1980, a fost trecut din rîndul membrilor supleanți în rîndul membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S.

La plenara extraordinară a C.C. al P.C.U.S. din 11 martie 1985, M. S. Gorbaciov a fost ales secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

Este deputat în Sovietul Suprem al U.R.S.S. în cîteva legislaturi, membru al Prezidiului Sovietului Suprem. La sesiunea Sovietului Suprem din octombrie anul trecut, a fost ales președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. A fost, de asemenea, ales președinte al Consiliului Apărării al U.R.S.S.

La 25 mai a.c., în cadrul primei sesiuni a Congresului Deputaților Poporului din U.R.S.S., M. S. Gorbaciov a fost ales președinte al Sovietului Suprem al U.R.S.S.

Pentru meritele sale față de partidul comunist și statul sovietic, M. S. Gorbaciov a fost distins de trei ori cu „Ordinul Lenin", cu ordinele „Revoluția din Octombrie", „Steagul Roșu al Muncii", cu alte distincții.

Savanții avertizează

Trăim pe o planetă fragilă!

(6)

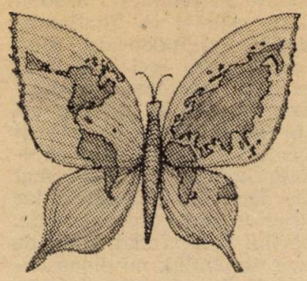

Multinaționalele împotriva pădurilor

Cea mai importantă firmă importatoare din R.F.G., concernul „Danzer", cumpăra circa jumătate din exporturile de lemn ale Zairului. Pe malurile fluviului Congo, firma vest-germană a finanțat un centru mecanizat de tăiere a copacilor, cu o capacitate anuală de 200 000 metri cubi lemn brut, ceea ce înseamnă că, anual, se înaintează în pădure cu 20 000 hectare. Pînă în prezent, firma a exploatat peste 2,5 milioane hectare de pădure din Zair.

Importatorii vest-europeni preferă, însă, a nu-și recunoaște nici o vină din exploatarea nemiloasă a pădurilor tropicale. Firmele utilizează acum termenul „exploatare selectivă", dar, în fond, este vorba de o denumire eufemistică a exploatării fără scrupule ; firește, ele susțin că „nu are loc nici un fel de exploatare nerațională". Mai mult : importatorii occidentali arată că atitudinea lor reprezintă un „ajutor practic acordat în scopul dezvoltării". Realitatea este, însă, contrarie : principiul reîmpăduririi, susținut în teorie de importatorii occidentali (respectiv, tăiere cu scopul creșterii altor arbori tineri) este iluzoriu; aceasta presupune ca suprafețele reîmpădurite să rămînă neatinse o perioadă de 40—60 de ani și ca, în acest răstimp, să crească arborii plantați. Pînă în prezent, nu s-a putut însă realiza nicăieri acest lucru, deci, din punct de vedere științific, este imposibil. „Știm prea puține despre dinamica creșterii arborilor", mărturisește Heinz-Jürg Steinlin, profesor la Universitatea Freiburg.

Mari cantități de lemn sînt achiziționate de importatori de la concesionarii locali, care, din lipsă de fonduri, nu sînt capabili să exploateze rațional pădurea. „Negustorilor nu le pasă cum se procură lemnul", spun specialiștii. Africa de vest a pierdut, datorită acestui ciclu fatal, 85 la sută din rezervele ei inițiale de păduri. În Côte d'Ivoire, din cele 12 milioane hectare de pădure nu mai există, astăzi, nici trei milioane ; din această țară, acum aproape văduvită de păduri, nu se mai poate exporta nimic în materie de lemn. Multe firme mari și-au mutat deja sediul în zone de păduri ale Africii centrale. Concesiunile pentru tăiere se acordă, de regulă, la prețuri derizorii, iar statele respective nu primesc nici măcar sumele minime necesare pentru întreținerea și întinerirea pădurii. Calcule estimative relevă că pierderile provocate de distrugerea pădurilor tropicale se cifrează la 4—6 la sută din produsul social brut al fiecărei țări. Același lucru este valabil și pentru pădurile tropicale din sud-estul Asiei. De pildă, în Indonezia — țara cu cel mai scump lemn tropical — se acordă mai multe conce-

Apa...

Pompa de absorbție va ajunge pînă în mijlocul fluviului ; la kilometrul 464 pe cursul Rhinului, se urmărește, prin intermediul acestei instalații, să se realizeze prima etapă din procesul de purificare a apei. În fiecare oră, vor fi pompați 4 milioane litri ; în fiecare zi — peste 100 000 metri cubi. Pe mal, la stațiunea de pompare, cu ajutorul așa-numitelor „filtre mari", se îndepărtează diverse obiecte aduse de apă, cum ar fi bucăți de lemn sau pești morți. De aici, apa este pompată, în continuare, la stațiunea Biedesheim — în sudul landului Hessa —, care se află în imediata apropiere a unei uzine chimice, aparținînd concernului farmaceutic Merck.

Stațiunea din Biedesheim cuprinde șase trepte de purificare; prima începe cu „preozonare pentru dezinfectare și formarea de granule cu impurități". Urmează îndepărtarea acestor granule, apoi introducerea de sulfat de fier pentru obținerea altor granule de impurități, ce sînt, apoi, reținute de filtre din cuarț și cărbune. În sfîrșit, lichidul mai trece printr-un alt filtru din cărbune activ, ce reține pesticidele și substanțele cloruroase. Întregul proces de purificare are drept scop ca apa Rhinului să reintre curată în sol. O parte din ea poate fi preluată de țărani pentru irigații. Proiectul gigant, în valoare de circa 280 milioane mărci R.F.G., are drept scop refacerea unui colț de natură, distrus de om.

Nu trece nici măcar o lună fără ca, pe teritoriul R.F.G., să nu se dea „alarma pentru stare de toxicitate" : cetățenii sînt, atunci, nevoiți — ca în timpul războiului — să aducă apa acasă din cisterne speciale ; așa s-a întîmplat în mica localitate Unkel, după accidentul de la uzinele Sandoz. Alteori — ca, de pildă, în august trecut —, pe insula Föhr — apa de la robinet conținea prea mulți nitrați. Sînt și cazuri în care se semnalează că apa potabilă de pe conducte are „ucigași chimici", cum ar fi atracinul, un component al pesticidelor. Circa jumătate din apa potabilă de pe conductele din R.F.G. este infectată cu resturi din reziduurile industriale și cu componenți otrăvitori din substanțele folosite în agricultură, precizează Ingolf Spickschen, expert în probleme hidrologice.

La sfîrșitul lui iulie trecut, Uniunea chimiștilor din landul Baden-Württemberg a tras semnalul de alarmă : din cele 300 de probe de apă potabilă, luate din 200 de localități, a rezultat că circa 35 la sută din ele conțineau componenți de pesticide, care sînt cancerigeni. S-a mai stabilit, de asemenea, că acum și apa de ploaie este toxică — probe de apă luate între decembrie 1987 și aprilie 1988, la Köln, au indicat 13 substanțe toxice.

R.F.G. — una din țările cu cele mai mari cantități de apă curgătoare, inclusiv freatică, din Europa — a distrus aceste rezerve, care, în urmă cu 100 de ani, mai erau încă intacte :

— cursurile apelor sînt poluate de apele reziduale ale industriei ; mîlul toxic se depune pe fundul apei, crește temperatura apei, deci scade puterea ei de autocurățare ;

— agricultorii, inclusiv cei amatori, folosesc cantități gigantice de îngrășăminte și pesticide sau insecticide, care determină ca o mare cantitate de derivați toxici (metaboliți) să intre la adîncime în sol și să ajungă, în cantități tot mai mari, în pînzele de ape freatice ;

— forajele, săpăturile la adîncime pentru depozitarea reziduurilor, toate aduc, în apa freatică, o cantitate necunoscută de otrăvuri ;

— circa 10 la sută din întreaga suprafață a R.F.G. este construită — case, șosele, piste de aterizare etc —, iar precipitațiile conțin reziduuri toxice provenite de la aceste construcții, ce revin, apoi, în pămînt și în fluvii ;

— rezervele de apă încă neinfectate sînt exploatate masiv mai ales în zonele foarte populate, ceea ce determină scăderea nivelului apelor freatice, producînd perturbări ecologice grave.

În multe părți, sarcina celor ce trebuie să curețe apa este depășită de actualele posibilități tehnice, din cauza poluării excesive. Trei pătrimi din totalul de 42 milioane metri cubi de apă dulce existenți pe planetă sînt înghețate, peste o cincime formează apa freatică, mai puțin de un procent circulă în apele curgătoare sau formează precipitațiile din atmosferă. 0,01 la sută din totalul rezervelor de apă planetare — au socotit experții — stau la dispoziție pentru acoperirea necesarului de apă al omenirii. Teoretic, această cantitate este mai mult decît suficientă ; numai că rezervele de apă nu sînt împărțite egal pretutindeni, iar acolo unde apa dulce există în excedent, ea este utilizată nerațional.

În S.U.A., de pildă, consumul de apă a crescut, între 1945—1975, de la 79,8 la 311,6 miliarde litri/zi — un consum excesiv, ce va provoca, curînd, dificultăți în asigurarea apei. Aceeași creștere se observă și în R.F.G. — la începutul secolului, era de circa 40 de litri pe cap de locuitor, astăzi este de circa 140 litri.

Industria este cea care consumă din ce în ce mai multă apă — 3 000 litri pentru fiecare kilogram de hîrtie, 500 de litri pentru un kilogram de material plastic, 120 litri pentru un kilogram de zahăr. Numai producătorii de energie electrică din R.F.G. consumă 19 miliarde metri cubi pentru răcirea turbinelor și instalațiilor respective.

(După **„Der Spiegel"**)

siuni, decît terenuri de pădure existente în realitate ; aceeași situație este și în Thailanda. Malayezia și Indonezia sînt, în continuare, cei mai mari exportatori de lemn tropical scump. Anual, se distrug cel puțin 70 000 kilometri pătrați de pădure tropicală asiatică — o suprafață de două ori mai mare decît cea a Belgiei ; iar pierderile sînt irecuperabile. Pericolul crește cînd, timp de cîteva săptămîni, nu plouă deloc ; atunci, zone întregi devin un adevărat butoi de pulbere. Insula Borneo a trecut, de două ori, prin incendii apocaliptice ; regiunile de pădure, în care nu pătrunseseră încă tăietorii, au rămas intacte. Experții arată că perpetuarea „violării pădurilor tropicale" va conduce, inevitabil, la alte incendii devastatoare.

Unul din principalele mobiluri ale exploatării nemiloase a pădurilor tropicale din sud-estul Asiei îl constituie cererea mare a firmelor japoneze, avide de lemn ieftin. Japonia importă, anual, peste 20 milioane metri cubi de lemn exotic — mai mult decît toate țările Pieței comune laolaltă, și respectiv 40 la sută din consumul mondial de lemn. Ramura forestieră japoneză controlează, aproape în întregime, comerțul cu lemn din zona dintre Manila, Bangkok și Jakarta. 50 la sută din totalul importului de lemn brut este efectuat de șase mari firme japoneze, denumite „shoshas". În locurile în care concesionarii locali au fost lipsiți de fonduri, ca de pildă în Filipine, ei au depins de creditorii japonezi, prin intermediul cărora și-au putut procura mașinile necesare. Termenul redus de rambursare a creditelor a făcut ca „shoshas" să fie cele ce dictează ritmul tăierilor și prețurile, mai ales că firmele locale nu își puteau achita creditele decît tot cu lemn. Acestui sistem i-au căzut victimă aproape toate zonele de pădure din Filipine. „Shoshas" au ajuns, acum, în Papua-Noua Guinee, singurul paradis al pădurilor tropicale rămas intact pînă în prezent. Nici țările mari exportatoare de lemn nu pot ține piept comerțului internațional cu această atît de prețioasă materie primă. De pildă, în 1982, Indonezia a vrut să încurajeze industria națională de prelucrare a lemnului prin interzicerea exportului de lemn neprelucrat. Importatorii au replicat, blocînd, cu taxe vamale, produsele finite din lemn ; ca urmare, industria indoneziană de prelucrare a lemnului nu poate supraviețui decît grație subvențiilor ; iar statul pierde, anual, 400 milioane de dolari. Condițiile comerciale dictate de țările importatoare fac imposibilă orice exploatare rațională ; de fapt, ele nici nu sînt preocupate de așa ceva. Un mare industriaș japonez declara : dacă nu mai găsim lemn aici, ne vom duce în Brazilia, de pildă. Începutul a și fost făcut : la sfîrșitul anului trecut, colegii săi au și adus primele cantități de lemn de esență tare din bazinul Amazonului, de la o distanță de 20 000 de kilometri de Yokohama. Porturile japoneze descarcă, acum, lunar, 40 000 metri cubi de lemn brazilian.

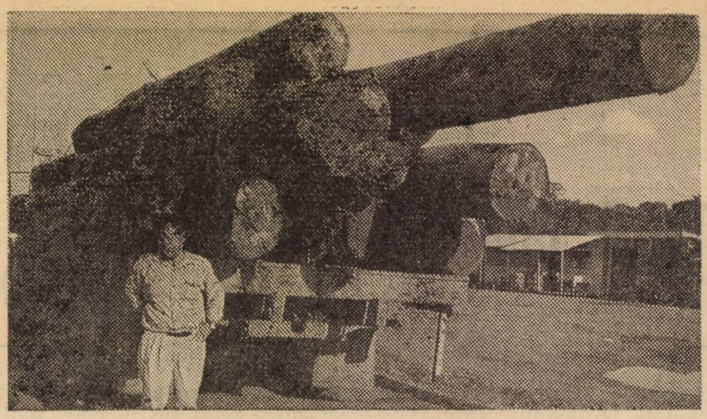

Zonele despădurite cresc și datorită exploatării neraționale a lemnului de lucru

Corneliu Vlad

(Va urma)

„87 la sută din 10 este mai mare, mai mic sau egal cu 10 ?"...

Seceta din deșert, taifunurile din Asia, sărăcia și bolile din centura de mizerie a globului nu mai miră pe nimeni. Mii de știri topite în aceeași temă și provenind din aceleași zone au creat un adevărat sindrom al indiferenței. Caracterul repetitiv al acestei tragedii ancorate într-un spațiu care nu are, neapărat, vocația tragediei, dar a avut suficient timp să o perfecționeze, a determinat în rîndul opiniei publice un reflex strict conturat. O tornadă devastatoare în Monaco, o secetă lucie în California, o ciumă de proporții în Elveția ar declanșa un adevărat seism în miezul mass-mediei occidentale. Ar provoca emoții, stupefacții de tot felul și kilometri de telegrame de presă explozive sau de comentarii dramatice.

Lucrurile sînt pînă la un punct firești. Situația inversă este și ea pînă la un punct firească. În consecință, nu pare excesivă stupoarea provocată în rîndul presei vest-europene de adevărata structură a analfabetismului din SUA. Cum, în țara cu cele mai multe computere pe cap de om, de ziare pe cap de om, de canale de televiziune pe cap de om, în țara cu bombardamentul informațional cel mai intens din cîte se poate suporta există analfabeți ? Nu numai că există, dar aria de manifestare, implicațiile și tendințele de amplificare ale ignoranței totale sau aproape totale au căpătat dimensiuni incredibile. Ziarul „L'Unità" scrie negru pe alb și cu o lăudabilă percutanță : „Din totalul elevilor din școlile medii americane, 49 la sută nu sînt în stare să indice care din următoarele răspunsuri este corect : 87 la sută din 10 este mai mare decît 10, mai mic decît 10 sau egal cu 10. Nu știu să răspundă nici la multe alte întrebări care presupun cunoștințe elementare despre zecimale, fracții, procente.

61 la sută din tinerii americani în vîrstă de 17 ani nu înțeleg pasaje întregi din manualele pe care le studiază la școală și nici din ziare ; 59 la sută nu sînt în stare să interpreteze texte și să facă aprecieri în legătură cu corectitudinea rezultatului unui experiment științific. Rezultatul unei recente anchete efectuate de «National Assessment of Educational Progress» în rîndul a 1,4 milioane de elevi între 9 și 17 ani este un nou semnal de alarmă. Nu trece o zi fără ca un nou sondaj să nu dezvăluie noi elemente ale analfabetismului cultural al americanilor. Marea națiune care imediat după război era considerată «numărul unu» în lume descoperă cu oroare că a ajuns pe banca repetenților".

Desigur, repetența în condiții de concurență, abulismul în condiții de competiție și năuceala în condiții de acerbă confruntare conturează un simptom dintre cele mai alarmante. Pe termn scurt, stupefacția acoperă scena. Pe termen lung, dezastrul se va revărsa și în sală. Ziarul menționat merge mai departe cu schițarea acestei drame, care riscă să devină mai faimoasă decît ar merita : „Este înspăimîntătoare lipsa de pregătire a tinerilor americani pentru viitoarea lor activitate — a comentat profesorul Bassam Z. Shakhashiri, director adjunct la «National Science Foundation». Dintr-un studiu efectuat în 1986 a reieșit că cei mai buni elevi americani erau mai puțin pregătiți decît un elev japonez mediocru. Americanii descoperă acum că au rămas nu numai în urma japonezilor, ci și a tuturor celorlalți. Elevii americani care sînt primii în clasă riscă un eșec răsunător, din momentul de față pînă în anul 2000, la examene internaționale. Însă ei nu știu acest lucru.

Unul dintre sondajele care au făcut America să roșească este cel efectuat anul trecut de «National Geographic Society». În comparație cu elevii de liceu din alte opt țări, americanii se situau pe ultimul loc în privința cunoștințelor geografice. Și dacă la numărul tinerilor se adaugă și cel al adulților, situația este și mai proastă. Rezultă că un american din șapte (adică 25 de milioane de cetățeni americani) nu este în stare să indice pe hartă Statele Unite".

Aceasta, într-adevăr, poate lăsa perplex orice copil de clasele primare din restul lumii alfabetizate și total indiferenți copiii din triburile uitate în junglă cărora nu li s-a oferit de lumea „civilizată" decît un vid cultural care azi pare... tradițional. În timp ce 25 de milioane de americani se pot întreba, în liniște, unde este America, unuj număr restrîns de sociologi le rămîne să rezolve dilema dacă lumea întîi există cu adevărat și dacă lumea a treia nu ar merita să fie informată pe ce lume trăiește...

Radu Budeanu

POSTA REDACȚIEI

Cursuri valutare (I)

Ion Calomfirescu, București. În principiu, cursurile valutare (dintre două sau mai multe monede transferabile, numite adesea convertibile, mai precis cu posibilitatea de a fi trecute liber dintr-una în alta) ar trebui să se modifice în timp — față de situația la un moment dat — datorită îndeosebi evoluției diferite a prețurilor pe piețele interne din țările ale căror monede sînt avute în vedere. Dacă într-un anumit interval de timp, prețurile au crescut mai puternic într-o țară decît în alta, atunci, în mod evident, în intervalul de timp respectiv, puterea de cumpărare internă a primei monede a scăzut mai pronunțat decît puterea de cumpărare internă a ultimei. Ca urmare, trebuie să se modifice și cursul valutar dintre cele două monede, acesta exprimînd puterea de cumpărare externă a unei monede față de cealaltă în funcție de puterile lor de cumpărare internă. Admițînd că, la începutul intervalului, cursul valutar reflectă fidel raporturile valorice dintre cele două monede în contextul corelației puterilor lor de cumpărare interne și externe, faptul că, între timp, puterile de cumpărare interne s-au schimbat trebuie să-și găsească expresie și în modificarea cursului valutar. Scăzîndu-i mai puternic puterea de cumpărare internă, prima monedă apare, în cazul menținerii cursului valutar inițial, „supraevaluată", iar cea de-a doua „subevaluată". O punere de acord presupune devalorizarea primei monede (în raport cu cealaltă) sau revalorizarea celei de-a doua (în raport cu prima).

Tendințele din domeniul prețurilor constituie principalul factor prin care evoluțiile comparative din situația general-economică influențează asupra cursurilor de schimb valutar. Alți factori sînt : ritmurile creșterii economice, diferențierile din situația plăților externe, schimbările în nivelul dobînzilor. Ca factori economici de bază, ei sînt cei cunoscuți, în general, sub denumirea de „condițiile economice fundamentale". O trăsătură comună a acestora este aceea că incidența lor, în contextul transferabilității monedelor dintr-una în alta, se manifestă nu direct, ci prin intermediul modificării „interesului" pentru deținerea unei monede sau alteia. De pildă, o dinamică mai susținută a creșterii economice într-o țară evidențiază vigoare economică și întărește încrederea în moneda acestei țări. La fel se întîmplă în cazul unui excedent prelungit în balanța plăților curente, întrucît aceasta înseamnă o garanție implicită a exigibilității. Ridicarea nivelului dobînzilor într-o țară semnifică, din punctul de vedere al deținătorilor străini de resurse financiare, posibilitatea de a obține o fructificare sporită, transferîndu-și fondurile pe piața țării respective sau în moneda acesteia. În toate asemenea situații, interesul pentru deținerea monedei în cauză crește, cererea pentru aceasta sporește, și, ca urmare, cursul ei urcă pe piețele de schimb valutar față de alte monede. În situații inverse, interesul pentru deținerea unei monede și, deci, cererea pentru aceasta se reduc comparativ și, ca atare, se înregistrează scăderi ale cursului ei de schimb față de alte monede.

Aproximativ în astfel de coordonate — mai bine zis într-o asemenea „structură-cadru" — s-a înscris evoluția raporturilor dintre monedele transferabile în condițiile așa-numitului regim al cursurilor de schimb fixe (cu un preț stabil al unei monede în alta), ce a dăinuit pînă aproape de jumătatea deceniului trecut. Autoritățile monetare erau obligate să intervină pe piață (cumpărînd sau vînzînd valută proprie ori valute străine) spre a modifica astfel cererea și oferta încît cursul monedei proprii să nu fie lăsat a oscila cu mai mult de 1 la sută în sus sau în jos față de cel oficial stabilit. Dacă, însă, „condițiile economice fundamentale" se schimbau în mod sesizabil — și, ca atare, nici o intervenție pe piață din partea autorităților monetare nu mai dădea rezultate — acestea recurgeau, de voie, de nevoie, la devalorizări sau revalorizări oficiale ale monedei naționale.

Proliferarea inflației la începutul anilor'70 și mai ales accentuarea diferențierilor între ratele inflaționiste de la țară la țară, ca și între ratele dobînzilor au amplificat la cote necunoscute pînă atunci transferurile, dintr-o monedă în alta, ale capitalurilor în căutare de plasament profitabil, făcînd tot mai dificilă menținerea unor prețuri stabile ale monedelor convertibile (adică ale cursurilor de schimb fixe). Astfel, s-a trecut la așa-numitul regim al cursurilor de schimb fluctuante (sau flotante), lăsîndu-se stabilirea acestora la latitudinea pieței, în funcție de cererea și oferta existente (devalorizările și revalorizările producîndu-se „de facto", direct pe piață). „Structura-cadru" a evoluției cursurilor valutare ale monedelor transferabile, îndeosebi ale acelora cu largă semnificație internațională, a suferit modificări, care, treptat, s-au accentuat. **(I.Ș.)**

I. Ghițulescu, Craiova. 1. În întreaga lume, numărul localităților care au fost declarate zone fără arme nucleare, prin decizia municipalităților, se ridică la 4 100. Cele mai multe dintre acestea — 2 300 — se află în Japonia, țară care a fost victimă, la mijlocul acestui secol, a bombardamentului atomic american.

2. În secolul următor, multe probleme legate de resursele de apă dulce vor fi generate de creșterea consumului de apă ca urmare a sporului populației, urbanizării, industrializării și a irigațiilor, afirmă un studiu elaborat de Institutul pentru Resurse Mondiale. Confruntate cu necesarul tot mai mare de apă, țările se vor putea sprijini pe o serie de opțiuni fundamentale, în cazul în care apa dulce disponibilă este limitată : apa disponibilă poate fi redistribuită, în funcție de noile necesități ; volumul limitat poate fi compensat prin utilizarea ei mai eficientă, cu ajutorul metodelor de conservare și reutilizare ; potențialul de apă dulce poate fi mărit cu ajutorul tehnologiilor tradiționale, cum ar fi construirea de diguri pentru captarea și acumularea apelor de viitură, săparea de puțuri pentru valorificarea rezervelor suplimentare de apă freatică și transferarea apei, din zonele unde există un excedent, spre regiunile sărace în rezerve de apă, conchide studiul.

Ilie Andronic, Timișoara. Corectarea traiectoriei zborului stației automate interplanetare „Magellan", astfel încît aparatul să fie orientat cu precizie spre Venus, făcea parte din program și nu reprezintă nicidecum un incident.

Valeriu Cristescu, București. Într-adevăr, fotografia publicată în nr. 10 a.c. la pag. 17 nu este suficient de clară. Vă oferim o altă imagine a patinoarului „Globe Arena", din Stockholm, considerat a fi cea mai mare construcție sferică din lume.

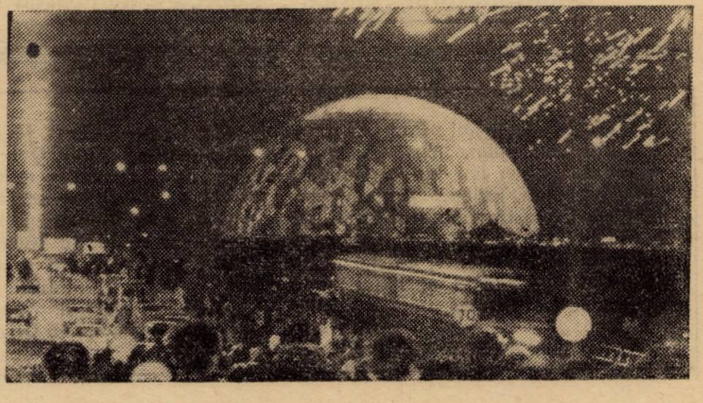

„Eureka"

Ion Cornea, Iași. Programul „Eureka" a fost lansat, la inițiativa Franței, în iulie 1985. Programul are un buget total de 5 miliarde 712 milioane dolari, pentru perioada 1987—1991. La „Eureka" participă 400 de întreprinderi cu 208 proiecte. La reuniunea programată pentru 18 și 19 iunie, la Viena, cele 19 țări participante la program urmează să aprobe 60 de noi proiecte. Există o tendință a CEE de a controla „Eureka". Recent, ministrul francez al cercetării și tehnologiei, Hubert Curien, declara, în legătură cu aceasta : „Programele tehnologice și științifice ale CEE și cele ale «Eureka» sînt complementare. Trebuie să continue a coexista, și acesta este sensul unui raport redactat de Spania și sprijinit de Franța". Conferința ministerială de la Viena urmează să se pronunțe, între altele, și asupra acestei teme. În prezent, Spania participă la „Eureka" cu 55 proiecte, Franța — cu 106 și Marea Britanie — cu 73.

„Foton"

V. Cosma, București. Noul satelit tehnologic „Foton", lansat recent de U.R.S.S., este utilizat pentru realizarea de materiale noi în Cosmos. „Foton" a fost plasat pe orbită de o rachetă purtătoare „Soiuz", lansată de pe cosmodromul de la Pleseț k, iar capsula de coborîre a satelitului a aterizat în apropiere de Orenburg. Greutatea aparaturii științifice de la bordul satelitului a fost de 405 kg, care au fost folosite pentru formarea de cristale, topirea de semiconductori, de materiale metalice și optice. În prezent, precizează agenția „TASS", se proiectează un nou satelit specializat, „Nika", ce va putea funcționa pe orbită 120 de zile, față de 16 zile, cît poate funcționa în spațiu un „Foton".

POSTA REDACȚIEI

„Concorde" — după 20 de ani

Cosmin Corendea, București. În legătură cu aniversarea, la 2 martie a.c., a primului zbor al avionului supersonic franco-britanic „Concorde", vă oferim detaliile solicitate în scrisoarea dumneavoastră. La 2 martie 1969, pilotul André Turcat decola de pe aerodromul din Blagnac (Franța) cu exemplarul 001 al aparatului „Concorde", pentru un zbor de încercare de circa o jumătate de oră. Începea astfel era supersonicului comercial. Totuși, pînă în cît și în Statele Unite, se preconizează construirea succesorilor „Concorde"-ului. De altfel, la această rubrică și, în general, în revistă, am prezentat o serie de proiecte. Amintim, astfel, de avionul de transport supersonic al viitorului („ATSF"), conceput la Toulouse, care „ar putea începe să zboare peste zece ani" — declara Philippe Carlier, de la Aérospatiale. „ATSF" ar putea transporta 200 de pasageri, aproape dublu față de „Concorde", pe o distanță de

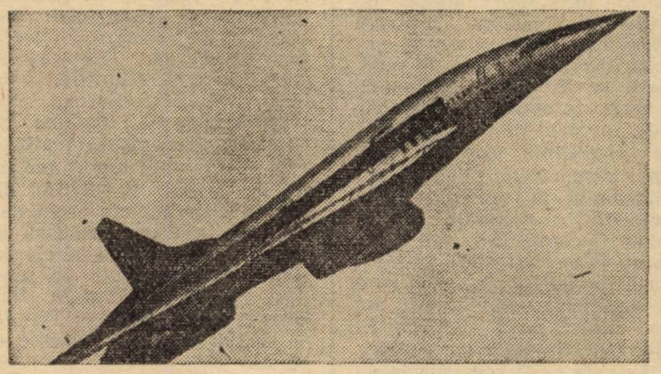

prezent, „Concorde" a rămas singurul avion de acest tip care traversează Atlanticul zilnic, legînd Europa de Statele Unite, sub culorile „Air France" și „British Airways".

Actul de naștere al avionului a fost semnat la Londra, la 29 noiembrie 1962, construirea lui fiind încredințată firmei franceze Sud-Aviation (devenită apoi Aérospatiale) și firmei britanice British Aircraft Corp (în prezent British Aerospace), în timp ce Rolls Royce și SNECMA fuseseră însărcinate cu construirea motoarelor. Două decenii mai tîrziu, avionul franco-britanic, care n-a cunoscut gloria economică sperată și care n-a fost construit decît în 20 de exemplare (dintre care 13 continuă să fie exploatate), rămîne în fruntea tehnologiei aviatice. Este de așteptat să zboare pînă în ultimii ani ai acestui secol și poate chiar și după anul 2000.

Atît în Europa occidentală, 12 000 kilometri, fără escală. Acest „super-Concorde" va măsura 76 metri, cu zece mai mult decît predecesorul său, va fi mai lat (37 metri, față de 21,5 metri) și, cu 225 tone la decolare, nu va cîntări decît 30 de kilograme în plus față de supersonicul actual. În urma experienței dobîndite cu „Concorde", Aérospatiale va adăuga o serie de noi tehnologii, pe care le-a aplicat la „Airbus A-320". De asemenea, motoarele vor fi complet noi. Piața potențială a acestui tip de avion este estimată la peste 300 unități — se precizează la Aérospatiale, care subliniază, totodată, că există posibilitatea măririi capacității sale la 300 de locuri. Dar — susțin cercetătorii de la Toulouse —, pentru a se vinde, „ATSF" trebuie să ajungă pe piață înaintea erei avioanelor hipersonice, mult mai complexe, care sînt prevăzute să zboare în jurul anilor 2015—2020.

Coordonatorul rubricii : Rodica Dumitrescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

22 (1334) **1 iunie 1989**

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

În spiritul noii gîndiri politice. Oprirea măsurilor de reactivare a cursei înarmărilor nucleare. Ilie Olteanu 1
Tratativele – singurul mijloc de soluționare justă și durabilă a diferendelor dintre state. dr. Aurel Zamfirescu 3
1 iunie. Copiii de azi – lumea de mîine. Mihaela Brumă 6
Moscova. Prima sesiune a Congresului Deputaților Poporului. Nicolae Chilie 7
Bruxelles. Reuniunea la nivel înalt a N.A.T.O. – compromisuri și paradoxuri. 8
Roma. „Misiune exploratorie". Rodica Dumitrescu 9
Casablanca. Convergențe politice la reuniunea arabă la nivel înalt. Crăciun Ionescu 10
Orientul Mijlociu. Obstacole în calea unei conferințe internaționale de pace. Ștefan Cârjă 11
Reuniunea de la Dakar. Apel la intensificarea cooperării. Dumitru Constantin 12
Washington. Reevaluări în politica externă. Stelian Țurlea 13
Grecia. Luna alegerilor – protagoniști, programe, opțiuni. I. Madoșa 14
Oslo. Atmosferă preelectorală. Adrian Dascălu 21
Relații interoccidentale :
– **Dolarul și instabilitatea valutară.** dr. Ilie Șerbănescu 22
– **Noi evoluții în „triunghiul contradicțiilor" comerciale S.U.A. – C.E.E. – Japonia.** R. Nădășan 24

INTERVIUL NOSTRU

Joaquim Alberto Chissano, președintele partidului FRELIMO, președintele Republicii Populare Mozambic 4
Alfonso Martinez Dominguez, președintele Comisiei de Relații Externe a Senatului Mexican 5

REPORTAJ PE GLOB

Basel. Imagini dintr-o expoziție. Neagu Udroiu 16
Kalisz. Repere contemporane. Aurel David 17

1 000 + 1 18–20

SINTEZE

Capital fictiv și speculații financiare (3). Ioan Popa 25

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ 27

PROFIL

Mihail Sergheevici Gorbaciov, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S. 28

SERIAL

Savanții avertizează. Trăim pe o planetă fragilă (6). Corneliu Vlad. 29

ACCENTE

„87 la sută din 10 este mai mare, mai mic sau egal cu 10 ?"... Radu Budeanu 30

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu — redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Adrian Ionescu, Raluca Ionescu, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici, Angelica Trancă. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export–import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S.

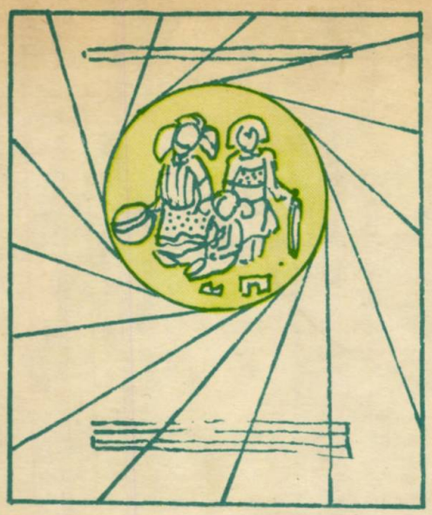

BUCURIA PĂRINȚILOR SÎNT COPIII...

Bucuria oricărui copil,

O ÎMBRĂCĂMINTE FRUMOASĂ,

PRACTICĂ, COMODĂ!

DRAGI PĂRINȚI!

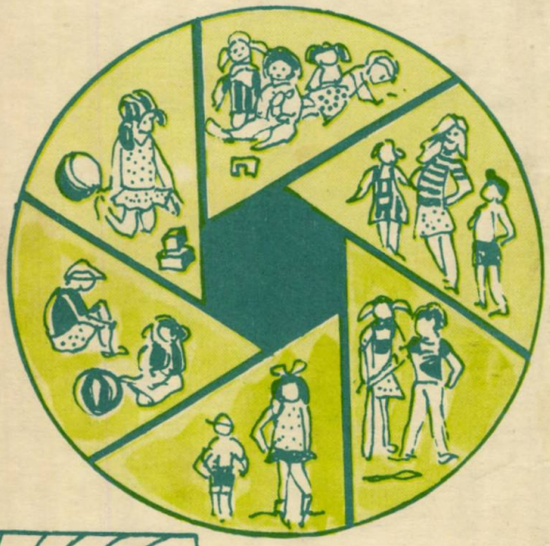

Să nu uităm că
și copiii au moda lor,
iar raioanele specializate
ale magazinelor comerțului de stat
vă stau la dispoziție
și în LUNA CADOURILOR PENTRU COPII
1—30 IUNIE
cu toate noutățile vestimentare
specifice vîrstei.

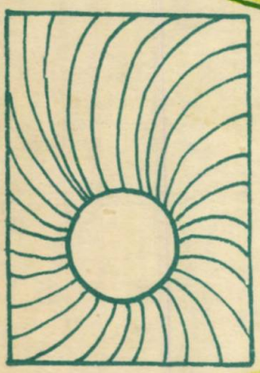

Lei 5

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C-79

Nr. 24 15 iunie 1989

ROMÂNIA

Mari idei în acțiune

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

Pentru dezvoltarea unor relații de prietenie și bună vecinătate, pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a păcii și colaborării

Din actualitatea internațională

ORIENTUL MIJLOCIU
Noi demersuri și contacte politice

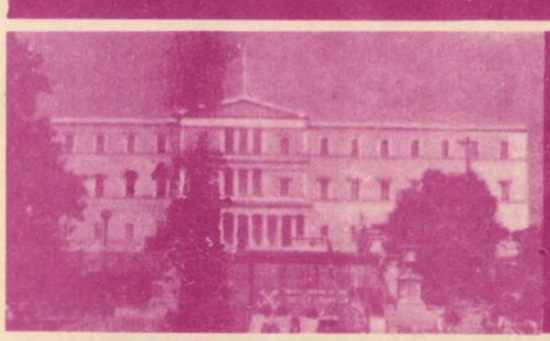

ATENA
Înaintea alegerilor legislative

SAN SALVADOR
Transferul puterii și confruntări militare

SERIAL

POȘTA REDACȚIEI

1000 + 1

Datoria țărilor în curs de dezvoltare — măsurile întîrzie, problemele se agravează

Un pas important în promovarea colaborării dintre statele balcanice

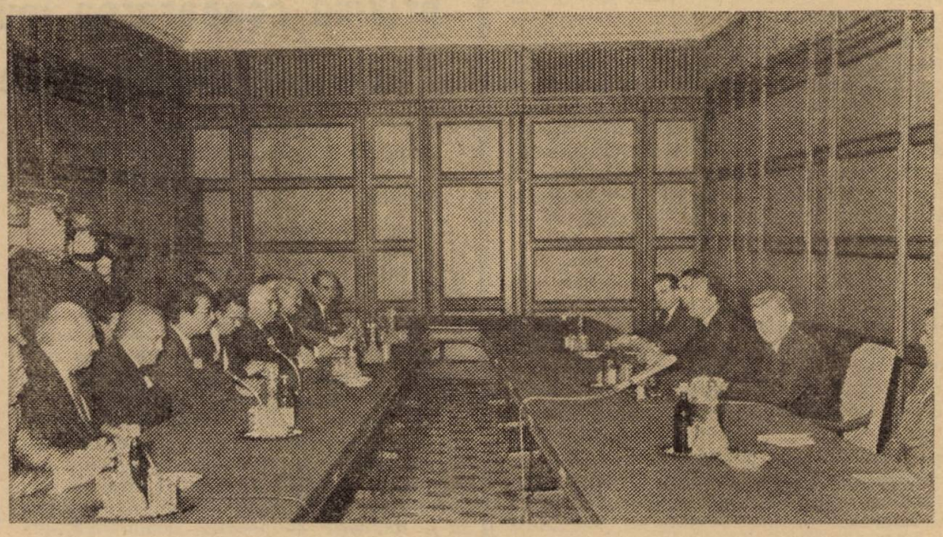

Loc de origine a numeroase idei, inițiative și acțiuni cu privire la dezvoltarea unor raporturi de bună vecinătate, prietenie și colaborare între statele balcanice, la statuarea unui climat de deplină înțelegere și securitate în zonă, capitala României a găzduit, în zilele de 7—8 iunie a.c., o nouă și importantă manifestare consacrată atingerii acestor obiective : reuniunea ministerială asupra cooperării industriale și transferului de tehnologie între țările din Balcani. A fost prima reuniune de acest gen organizată pe plan regional, desfășurată cu participarea tuturor statelor din peninsulă — Albania, Bulgaria, Grecia, Iugoslavia, Turcia și România.

Primirea conducătorilor de delegații de către președintele **Nicolae Ceaușescu**, cuvîntarea rostită cu această ocazie de șeful statului român au constituit — după cum au ținut să releve, de altfel, și în declarațiile acordate revistei „Lumea", șefii delegațiilor prezente — o puternică reafirmare a poziției de principiu a țării noastre în favoarea promovării și intensificării permanente a colaborării bilaterale și multilaterale în Balcani, transformării acestei regiuni — cu impact recunoscut asupra evoluțiilor europene și internaționale — într-o zonă a bunei vecinătăți, cooperării și păcii, fără arme nucleare și chimice, fără baze militare străine. **„Într-adevăr, în ultimii ani,** — sublinia șeful statului român — **între țările din regiunea balcanică s-au statornicit și se dezvoltă relații mai bune de colaborare în diferite domenii de activitate. Este totuși numai un început, un început bun și foarte important. Dar noi considerăm că trebuie să acționăm cu mai multă fermitate, în strînsă colaborare, pentru a merge într-un ritm mai intens spre extinderea colaborării economice, tehnico-științifice, culturale, precum și spre dezvoltarea colaborării politice — în vederea transformării Balcanilor într-o zonă a colaborării pașnice, fără arme nucleare și chimice, fără baze militare străine".**

Timp de două zile, într-o atmosferă constructivă, de înțelegere și respect reciproc, reuniunea de la București a oferit, conform aprecierii generale, prilejul unui amplu și deosebit de util schimb de opinii privind domeniile, formele, căile și mijloacele de extindere a cooperării industriale și transferului de tehnologie între țările balcanice, atît pe plan bilateral, cît și multilateral, pe baze reciproc avantajoase și pornind de la vastele posibilități existente în regiune. Prin aceasta, reuniunea — organizată în suita acțiunilor preconizate de întîlnirea de la Belgrad a miniștrilor de externe ai statelor balcanice, din februarie 1988, ca și de întîlnirile ulterioare, de la Sofia și Tirana, ale reprezentanților superiori ai ministerelor de externe — a reușit să marcheze un pas important în procesul de dezvoltare, pe multiple planuri, a colaborării balcanice, o contribuție certă la identificarea de noi direcții de conlucrare între țările din regiune. Corespunzător punctelor de vedere și opiniilor exprimate, propunerilor formulate cu această ocazie, documentul final, adoptat prin consens, relevă voința statelor balcanice de a examina posibilitățile de intensificare a cooperării industriale și transferului de tehnologie într-o serie întreagă de domenii, cum sînt construcțiile de mașini și producția de utilaje pentru exploatarea surselor refolosibile de energie, agricultura, electronica, electrotehnica, microelectronica și informatica, industria chimică și petrochimică, industria extractivă și de prelucrare superioară a minereurilor, valorificarea superioară a resurselor naturale, cercetarea și dezvoltarea de noi materiale și tehnologii. Este menționată, totodată, hotărîrea țărilor participante de a facilita dezvoltarea unor forme avansate de cooperare industrială și de transfer de tehnologie, inclusiv elaborarea în comun de studii și proiecte industriale, acordarea de asistență tehnică și pregătirea de personal calificat, lucrări de exploatare a unor resurse naturale în statele balcanice și în terțe țări, realizarea de obiective industriale care să fie plătite prin produsele obținute, crearea de societăți mixte și promovarea de investiții comune între statele interesate, în conformitate cu posibilitățile, interesele și legislația în vigoare în fiecare țară și cu angajamentele ei internaționale.

În ce privește căile și mijloacele de intensificare a cooperării industriale și transferului de tehnologie între statele balcanice, documentul consemnează o serie de recomandări privind organizarea de consultări periodice, bi și multilaterale, pe ramuri și sectoare industriale specifice, de interes reciproc, facilitarea fluxului informațional asupra posibilităților de dezvoltare a cooperării industriale și a transferului de tehnologie, prin intermediul camerelor de comerț și industrie și al organismelor competente din țările balcanice, realizarea unui cadru juridic corespunzător pentru dezvoltarea colaborării în domeniile respective, prin încheierea de acorduri asupra cooperării economice, industriale și tehnice, cooperării pe terțe piețe, evitarea dublei impuneri, promovarea și garantarea reciprocă a investițiilor, extinderea colaborării cu organismele specializate ale ONU. De asemenea, este evidențiat consensul participanților în legătură cu convocarea, în principiu la fiecare doi ani, pe baza sistemului rotației, de reuniuni ministeriale privind cooperarea industrială și transferul de tehnologie în Balcani, în vederea evaluării progreselor realizate și convenirii direcțiilor viitoare de acțiune.

Fără îndoială, prevederile comunicatului comun creează perspective dintre cele mai favorabile extinderii colaborării dintre țările balcanice într-un domeniu de bază pentru accelerarea progresului lor economico-social, mai ales în condițiile actualei revoluții științifice și tehnice și ale creșterii interdependențelor economice dintre statele lumii. Tocmai în acest sens, promovînd activ relațiile bilaterale și multilaterale cu celelalte țări din regiune, militînd pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a bunei vecinătăți, cooperării, securității și păcii, România a acționat și acționează permanent pentru o cît mai largă conlucrare economică între statele regiunii, pentru valorificarea superioară a cadrului favorizant constituit de apropierea geografică, de potențialul în continuă creștere al economiilor tuturor statelor de aici, de îndelungatele tradiții de solidaritate și întrajutorare. În concepția țării noastre, după cum a reafirmat președintele Nicolae Ceaușescu și la primirea conducătorilor delegațiilor prezente la reuniune, deosebirile de orînduire socială, apartenența sau neapartenența la unele grupări economice a statelor din regiune nu pot și nu trebuie să constituie un impediment în calea intensificării conlucrării multilaterale în zonă, dacă se pornește constant de la principii de echitate, egalitate și avantaj reciproc, de respect neabătut al independenței și suveranității naționale : dimpotrivă, statuarea unor asemenea raporturi pe plan balcanic, prin consolidarea și amplificarea realizărilor de pînă acum, ar reprezenta o contribuție de seamă a statelor din regiune la promovarea unei politici cu adevărat noi pe plan european și mondial, opusă unor practici și manifestări, încă persistente, ale vechii politici, ar crea noi perspective pentru soluționarea de către țările din zonă, prin eforturi comune, a unor probleme ale evoluției lor pe calea progresului și dezvoltării. **„Deși aparținem** — sublinia șeful statului român — **unor grupări economice diferite, cred că este foarte important ca — pe deasupra acestei par-**

ticipări la o grupare economică sau alta — să realizăm o largă colaborare și să mergem chiar la o instituționalizare a conlucrării noastre economice, tehnico-științifice, nu opusă celor două grupări economice din Europa, ci care să completeze, pe plan regional, în Balcani, o colaborare cu rezultate mai bune".

Viziunea României despre formele și modalitățile de extindere a colaborării economice și tehnico-științifice dintre statele balcanice, inclusiv prin instituționalizarea ei, corespunde pe deplin exigențelor consolidării noului climat din regiune, ale aprofundării spiritului de conlucrare și dialog manifestat cu tot mai multă pregnanță. Suita de întîlniri din ultimii ani, amplificarea colaborării bi și multilaterale în regiune, ca și dorința și voința generale de a înainta pe o asemenea cale atestă drumul parcurs de regiunea balcanică de la cunoscuta metaforă a „butoiului cu pulbere" al Europei la momentul actual, adică la situația unei zone în care, în pofida unor probleme cu care unele state de aici se mai confruntă încă în raporturile lor reciproce, se depun eforturi constante, constructive, de asigurare a unor relații de colaborare și bună vecinătate. Aceste tendințe noi, favorabile realizării obiectivelor de progres economico-social ale tuturor popoarelor din zonă, afirmării lor libere pe plan internațional, se cuvin consolidate și cultivate cu grijă, în interesul comun al statelor balcanice, al edificării unui trainic sistem de securitate și cooperare în Europa și în lume. Este, de altfel, spiritul în care, după cum se știe, România a propus convocarea, la București, a unei reuniuni la nivel înalt a statelor balcanice, ca etapă superioară a conlucrării regionale, menită să confere noi dimensiuni apropierii și bunei vecinătăți, să dea un puternic impuls eforturilor de transformare a Balcanilor într-o zonă a păcii și înțelegerii, lipsită de arme nucleare și chimice, de baze militare străine. În concepția ei, împreună cu recenta reuniune de la București, acțiunile ce au avut loc pe plan balcanic multilateral, atît de ordin politic, cît și economic, sînt de natură să deschidă calea spre finalizarea inițiativei de organizare a întîlnirii șefilor de state și guverne din Balcani, cu un rol hotărîtor în adîncirea noilor tendințe din regiune, în dezvoltarea prieteniei, conlucrării și bunei vecinătăți în această parte a lumii.

Prilejuind concluzii de cea mai mare importanță pentru intensificarea cooperării industriale și transferului de tehnologie între statele balcanice, forumul de săptămîna trecută va contribui, fără îndoială, prin concretizarea deciziilor și recomandărilor adoptate, la amplificarea colaborării economice dintre statele regiunii, stimulînd forme și direcții viitoare de acțiune. Ca țară care a acordat totdeauna o atenție deosebită dezvoltării unor raporturi cît mai strînse cu toate celelalte state din Balcani, România este ferm hotărîtă — cum a reafirmat președintele Nicolae Ceaușescu — să acționeze și în continuare pentru amplificarea conlucrării bilaterale și multilaterale în regiune, în cele mai diverse domenii de activitate, în deplină concordanță cu cerințele promovării unei politici noi, democratice pe plan mondial. O atare opțiune corespunde obiectivului politic major al transformării Balcanilor într-o zonă de bună vecinătate, cooperare și pace — ca parte integrantă, organică, a edificării securității europene, a luptei generale pentru pace, dezarmare și înțelegere între națiuni.

I. Madoșa

DECLARAȚII

ale conducătorilor delegațiilor participante la reuniunea ministerială de la București privind cooperarea industrială și transferul de tehnologie între statele balcanice

FARUDIN HOXHA
ministru la președinția Consiliului de Miniștri, șeful delegației Republicii Populare Socialiste Albania

În numele meu și al delegației pe care o conduc, aș dori, mai întîi, să exprim mulțumiri gazdelor române, președintelui Nicolae Ceaușescu, pentru posibilitatea oferită de a ne întîlni și discuta, în frumoasa capitală a României, despre căile, mijloacele și formele de dezvoltare a cooperării industriale și a transferului de tehnologie între țările balcanice.

Cu ocazia primirii la președintele Nicolae Ceaușescu au fost abordate mai multe probleme interesante privind colaborarea noastră. În primul rînd, a fost subliniată necesitatea ca țările regiunii să-și dezvolte cooperarea economică, industrială și tehnică, deoarece ele dispun de un potențial adecvat, de posibilități largi în ce privește realizarea multor lucruri bune, la nivelul atins pe plan mondial.

Avem convingerea că reuniunea de la București va marca un pas înainte în activitatea consacrată dezvoltării colaborării balcanice multilaterale. Nu există nici o îndoială că ea va contribui la aprofundarea procesului de colaborare din regiune, în folosul țărilor noastre, al încrederii, înțelegerii și bunei vecinătăți în Peninsula Balcanică. Dezvoltarea economică a țărilor balcanice, planurile lor de dezvoltare și modernizare a economiei, de promovare a progresului tehnic, ca și bogățiile naturale de care dispun fac necesară și posibilă, după părerea noastră, amplificarea cooperării industriale și a transferului de tehnologie între ele.

În ce privește relațiile dintre Albania și România, aș dori să amintesc că, în urmă cu cîtva timp, la Tirana a fost semnat acordul de cooperare economică, industrială și tehnică dintre cele două țări. Acest acord menționează domeniile largi ale cooperării bilaterale, în interesul reciproc, pe baza respectării independenței și suveranității naționale și în conformitate cu prietenia tradițională dintre țările și popoarele noastre. Prezența la București ne-a oferit posibilitatea unui schimb de idei și vederi cu partenerii noștri români asupra căilor și modalităților de a impulsiona și mai mult acest proces, de a face noi pași importanți pe calea colaborării bilaterale.

LUBOMIR DACEV
ministru adjunct la Ministerul Economiei și Planificării, șeful delegației Republicii Populare Bulgaria

Relațiile de prietenie și colaborare dintre Bulgaria și România datează de multă vreme, lucru cunoscut nu numai de către popoarele balcanice, ci și de întreaga lume. Între țările și popoarele noastre există vechi legături de prietenie, care, ulterior, în perioada dezvoltării socialiste, au fost întărite de comunitatea de orînduire, de idei. Aceasta s-a concretizat într-o serie de acorduri, convenții și protocoale de colaborare, fiind stabilite forme noi de cooperare, cum este, de exemplu, întreprinderea de utilaje și mașini grele Giurgiu-Ruse, realizată în comun de cele două țări. Se dezvoltă, de asemenea, schimburile comerciale, în care preponderente sînt produsele cu un înalt grad de prelucrare. Un rol determinant l-au avut întîlnirile și convorbirile dintre președinții Todor Jivkov și Nicolae Ceaușescu.

Putem spune, pe drept cuvînt, că, la reuniunea noastră, a domnit un puternic spirit de înțelegere între țările balcanice. Aceasta ne-a permis să ajungem la un numitor comun, la rezultatele consemnate în documentul final, aprobat de noi toți. Comunicatul comun evidențiază posibilitățile de creștere a colaborării interbalcanice în domeniul industriei și al transferului de tehnologie. Cu acest prilej, s-a putut constata că, indiferent de sistemele lor social-politice, de condițiile istorice, care nu au fost totdeauna prielnice, și indiferent de limbile pe care le vorbesc, la reuniunea de la București nu au existat divergențe între participanți. Aceasta ne permite să credem că prevederile comunicatului comun creează condiții reale pentru organizarea unor reuniuni ulterioare de experți, care să concretizeze diferitele domenii de colaborare, în așa fel încît cooperarea noastră să contribuie la dezvoltarea economiilor naționale ale țărilor balcanice, precum și la îmbunătățirea climatului balcanic, în general.

DIMITRIOS DIAMANTOPOULOS
secretar general al industriei la Ministerul Industriei, Energiei și Tehnologiei, șeful delegației Republicii Elene

Reuniunea de la București a avut ca obiect dezvoltarea cooperării industriale și a transferului de tehnologie între țările balcanice. Aceasta corespunde dorinței guvernului grec de a promova o largă cooperare economică, relații de prietenie cu toate celelalte state balcanice. Considerăm că, în pofida deosebirilor dintre sistemele noastre social-politice și economice, există largi posibilități de cooperare în multe domenii, factor ce trebuie explorat în adîncime, în folosul și spre binele țărilor noastre. Reuniunea de la București a avut tocmai acest scop. Dacă luăm în considerare că trăim într-o regiune cu o dezvoltare economică rapidă, este ușor de înțeles cît de necesară este cooperarea țărilor balcanice în domeniul industriei și al transferului de tehnologie.

În efortul său de a-și lărgi bazele productive, Grecia urmărește să dezvolte cooperarea cu toate țările lumii, și în special cu vecinii săi balcanici. Sîntem de părere că reuniunile balcanice privind cooperarea industrială și transferul de tehnologie, ca aceasta la care am participat, pot contribui la îmbunătățirea cantitativă și calitativă a colaborării în general. Avem astfel posibilitatea să procedăm la un schimb de opinii asupra orientării economiilor noastre naționale, a capacităților noastre tehnologice și a cooperării cu celelalte țări.

La actuala reuniune, noi am examinat posibilitățile de cooperare pe acest plan, am precizat unele probleme și, în general, am fixat direcțiile unei asemenea colaborări. Discuțiile vor continua, fără îndoială, la nivelul experților, în așa fel încît să ajungem la finalizarea hotărîrilor adoptate aici.

STEVAN SANTO
membru al Consiliului Executiv Federal, secretar federal pentru industrie și energie, șeful delegației Republicii Socialiste Federative Iugoslavia

România acordă o atenție deosebită dezvoltării colaborării interbalcanice, în cele mai diverse domenii, iar organizarea acestei reuniuni la București evidențiază, o dată în plus, poziția ei în favoarea intensificării conlucrării dintre statele regiunii. Consider că forumul nostru se înscrie în suita unor fructuoase reuniuni, organizate după întîlnirea de la Belgrad a miniștrilor de externe ai țărilor balcanice, din februarie 1988. Desfășurarea ei arată că, în pofida unor dificultăți ce mai există, prevalează dorința tuturor țărilor balcanice de a depăși aceste dificultăți, de a dezvolta colaborarea dintre ele. Desigur, ne aflăm abia la începutul procesului de extindere a cooperării industriale și a transferului de tehnologie în zonă. Pornind, însă, de la dorința exprimată aici, este clar că vom putea ajunge, în viitor, la rezultate concrete în acest sens.

Apreciem foarte mult întrevederea ce ne-a fost acordată de președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cu această ocazie, președintele Nicolae Ceaușescu a reafirmat puternicul sprijin acordat de România dezvoltării relațiilor și colaborării dintre țările balcanice, atît pe plan bilateral, cît și multilateral.

Aș dori să subliniez că Iugoslavia și România întrețin bune raporturi de prietenie și colaborare, pe diverse planuri. Chiar înaintea inițierii actualului proces de cooperare multilaterală în zonă, relațiile bilaterale iugoslavo-române au cunoscut un curs ascendent. În acest sens, consider că bunele raporturi dintre țările noastre reprezintă și o contribuție la statuarea unui nou climat în regiune, la dezvoltarea conlucrării balcanice multilaterale.

AKIN ÇAKMAKÇI
subsecretar la Ministerul Industriei, șeful delegației Republicii Turcia

Am fost foarte impresionat de întrevederea acordată de președintele Nicolae Ceaușescu conducătorilor delegațiilor prezente la reuniunea noastră. În cuvîntarea rostită cu această ocazie, președintele Nicolae Ceaușescu a apreciat că există o infrastructură industrială și ample posibilități pentru dezvoltarea colaborării interbalcanice, că, pe baza infrastructurii existente, e posibil să intensificăm cooperarea industrială, cooperarea în producție, ceea ce contribuie la apropierea între țările regiunii. Împărtășim aceleași opinii asupra colaborării dintre statele balcanice. Credem că această cooperare este importantă nu numai pentru țările din regiune, ci și pentru terțe țări, prin atragerea lor în formele moderne ale cooperării în producție. Am declarat președintelui Nicolae Ceaușescu că a fost o mare onoare să fim primiți de domnia sa, exprimînd gratitudinea pentru întrevederea acordată, ca și cele mai bune urări pentru poporul român.

Deși prima de acest gen, consider că reuniunea noastră a fost încununată de succes, bucurîndu-se de o excelentă organizare. După părerea noastră, pentru progresul continuu al colaborării la nivel balcanic e nevoie de înțelegere reciprocă, de încredere și de voință de conlucrare și pe alte planuri, nu doar în cel al colaborării industriale. Tocmai în acest sens, aș dori să subliniez că relațiile dintre Turcia și România se află la un bun nivel și se dezvoltă constant, de o manieră echilibrată, în interesul reciproc, pe baza înțelegerii și încrederii mutuale, constituind un exemplu de relații noi, de prietenie și bună vecinătate, în regiunea noastră geografică.

Declarații consemnate de I. Madoșa

Afirmarea și generalizarea noilor principii de relații între state — premise esențiale pentru făurirea unei lumi a păcii și colaborării

Întreaga desfășurare a evenimentelor internaționale confirmă, zi de zi, justețea orientării României socialiste de a dezvolta ample relații de colaborare, cu toate țările lumii, fără deosebire de orînduire socială, în spiritul și în direcția instaurării unor principii noi, democratice în raporturile interstatale, în favoarea generalizării acestora la scara întregii planete. Însăși dinamica, pronunțat ascendentă, a raporturilor externe ale țării noastre, în ultimul sfert de veac, faptul că ea întreține, în prezent, relații diplomatice și economice cu 155 de țări, de pe toate continentele — state de o mare diversitate ca orînduire, dimensiuni, nivel de dezvol-

ROMÂNIA
mari idei în acțiune

tare —, se explică prin aceea că România a pus și pune, în permanență, la baza raporturilor sale cu celelalte state ale lumii principiile noi de relații interstatale — ale respectării independenței și suveranității naționale, deplinei egalități în drepturi și avantajului reciproc, neamestecului în treburile interne, nerecurgerii la forță și la amenințarea cu forța, respectării dreptului inalienabil al fiecărui popor de a fi stăpîn pe propriile destine.

Promovarea acestor principii fundamentale a devenit o orientare programatică a întregii activități internaționale a țării noastre, esența însăși a politicii partidului și statului nostru. Hotărîtoare se dovedește a fi, în acest sens, activitatea președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în favoarea edificării raporturilor interstatale pe normele legalității și justiției internaționale. Demersul politic românesc — al cărui inspirator și promotor strălucit este președintele Nicolae Ceaușescu — se înscrie, astfel, ca o contribuție valoroasă la restructurarea relațiilor dintre state, la adaptarea lor la noile realități, la impunerea adevărului că, numai într-un climat mondial guvernat de normele echității și dreptății, popoarele își pot concentra eforturile și resursele în vederea unei veritabile dezvoltări economice, sociale și culturale și, totodată, poate fi instaurat și menținut un cadru internațional de liniște, securitate și largă colaborare, propice propășirii tuturor națiunilor.

Opțiunea în favoarea noilor principii de relații dintre state este înscrisă în documentele fundamentale ale partidului și statului nostru — în Programul P.C.R., în rapoartele, expunerile și cuvîntările secretarului general al partidului, președintele Republicii. Pronunțîndu-se și acționînd cu consecvență și fermitate pentru respectarea strictă a principiilor legalității și justiției în raporturile dintre toate statele, țara noastră militează neobosit pentru afirmarea și generalizarea acestor principii în întreaga lume, oferind ea însăși un edificator exemplu în acest sens. Noile principii de relații se găsesc, astfel, consfințite în diferitele tratate, comunicate și declarații comune, semnate de România. Se poate, de altfel, spune că, practic, nu există un document politic încheiat de țara noastră cu alt stat în care să nu fie stipulate aceste principii, întărite de angajamentul ferm al respectării lor stricte în raporturile bilaterale, cît și în raporturile cu alte state. Totodată, de-a lungul anilor, România s-a numărat printre promotorii dezbaterilor, desfășurate în diverse foruri, pentru codificarea lor în documente internaționale de mare însemnătate politică.

Tot atît de adevărat este faptul că, ori de cîte ori, într-o parte sau alta a lumii, aceste norme au fost încălcate, atunci cînd unui popor i-a fost nesocotit dreptul sacru de a fi stăpîn pe propriul destin, în propria țară, România socialistă, președintele său s-au ridicat în apărarea acestor principii, cerîndu-se respectarea lor riguroasă, fără nici un fel de excepție, în relațiile dintre toate statele. **„Independența nu este o problemă de zile mari** — sublinia președintele **Nicolae Ceaușescu. Independența este o problemă de viață, de existență a fiecărei națiuni și, deci, realizarea acestor principii trebuie să stea permanent în centrul activității noastre, a tuturor statelor!"**

Considerată, așadar, însăși condiția progresului fiecărei națiuni, a dezvoltării sale libere și independente, instaurarea noilor principii de relații are profunde temeiuri obiective, fiind revendicată de înseși realitățile lumii contemporane. În bună măsură, imaginea omenirii de azi — cu multiplele sale fațete, atît de contrastante, de controversate, cu diverse și complexe probleme de rezolvat, cu atîtea inechități și decalaje — este rezultatul faptului că, de-a lungul multor secole, raporturile dintre state au fost bazate pe „dreptul" pe care și-l arogă cel mai puternic, pe dominație și dictat, pe condamnarea a sute de milioane de oameni la înapoiere și sărăcie. Profundele prefaceri revoluționare petrecute în lume, procesul formării noilor state, care au pășit pe calea dezvoltării libere și independente, voința lor de a-și construi viața potrivit propriilor năzuințe și intereselor lor naționale au reclamat, cu putere, înlăturarea totală și definitivă a vechii politici de dominație și dictat, înlocuirea vechiului sistem de relații, irevocabil condamnat la pieire, cu un sistem nou, bazat pe principii cu adevărat democratice, calitativ superioare. Această trăsătură esen-

țială a epocii contemporane — afirmarea puternică a voinței popoarelor de a se dezvolta liber, pe deplin stăpîne pe propria soartă — a fost permanent subliniată și sprijinită de țara noastră. Este, de altfel, meritul incontestabil al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a pune în lumină, cu consecvență, ca pe o cerință de cea mai mare stringență a evoluției contemporane, faptul că numai prin așezarea raporturilor dintre state pe norme democratice, de egalitate și justiție, popoarele își pot concentra eforturile și resursele în direcția propășirii lor economice și sociale, pot să-și valorifice plenar capacitățile creatoare.

Atașamentul profund al României, al președintelui său la ideea necesității restructurării relațiilor interstatale, a adaptării lor la noile realități, a afirmării trainice a noilor principii se întemeiază pe convingerea că generalizarea și respectarea strictă a acestor principii de către toate statele reprezintă o cerință primordială pentru stabilirea unui climat de încredere, destindere, de pace și colaborare între țări libere și egale în drepturi, aceasta constituind însăși premisa coexistenței pașnice.

În conduita sa pe plan internațional, România dă expresie convingerii că respectarea strictă a acestor norme și principii reprezintă însăși cheia noului mod de gîndire și acțiune care trebuie să se afirme în lumea contemporană, numai pe această bază putîndu-se ajunge la o schimbare radicală a gîndirii și practicii mondiale, la materializarea unei noi gîndiri și a unor noi practici în ansamblul relațiilor internaționale.

În mod deosebit, în concepția României, noua gîndire cere repudierea cu desăvîrșire a oricăror ingerințe și imixtiuni din afară, a presiunilor și condiționărilor de orice fel, a încercărilor de a dicta altor state cum să-și orînduiască viața ori de a stabili ce să facă și ce să nu facă — cerință decurgînd din consecințele nefaste pe care asemenea practici le-au avut și le au asupra întregului climat mondial. Ele nu pot decît să dăuneze încrederii, să submineze înțelegerea ce se cuvine a caracteriza relațiile între state independente și suverane, să învenineze și să ridice obstacole în calea acestor relații, să creeze animozități și ostilitate, cu multiple repercusiuni negative pentru cauza generală a păcii și colaborării. Iată de ce se poate spune că demersul vizînd lichidarea politicii de amestec în treburile interne ale altor state s-a constituit într-una din direcțiile prioritare ale activității desfășurate de România socialistă pe plan extern, în ultimele decenii, ceea ce i-a adus binemeritatul renume al unei țări ce nu a abdicat nici un singur moment de la principialitatea cu care a ajuns să se identifice în conștiința lumii contemporane.

Partidul și statul nostru au meritul de a fi stăruit permanent asupra adevărului că sfera de acțiune a acestor principii este universală, că ea nu poate fi limitată doar la raporturile dintre state cu orînduiri sociale diferite. Un rol de prim ordin în promovarea noilor principii revine țărilor socialiste, chemate, prin însăși natura orînduirii lor, să ofere un model de raporturi interstatale, cu putere de exemplu pentru toate statele și popoarele lumii. Firește, în relațiile dintre statele socialiste, acestor principii general valabile li se adaugă aspecte calitativ noi, cum sînt solidaritatea internațională și întrajutorarea tovărășească în opera de edificare a socialismului. Partidul nostru s-a situat consecvent pe poziția că numai pe baza respectării acestor principii se pot asigura o colaborare rodnică și relații de strînsă prietenie între țările socialiste, România dînd, ea însăși, un exemplu în această privință, prin raporturile rodnice pe care le-a întreținut și dezvoltat în acești ani cu toate țările angajate în construirea noii orînduiri.

Și, cu satisfacție, se poate consemna că realitățile de la care a pornit și pozițiile pentru care s-a pronunțat consecvent România socialistă, respectiv diversitatea formelor și metodelor de construcție a socialismului, neadmiterea ca deosebirile de vederi sau de interpretare asupra anumitor fenomene să afecteze relațiile reciproce și, mai presus de orice, respectul strict al principiilor chemate să guverneze aceste relații, își găsesc astăzi o tot mai largă recunoaștere.

Desigur, reprezintă o importantă izbîndă a popoarelor faptul că noile principii de relații își găsesc o recunoaștere internațională tot mai largă, că, practic, nimeni nu le mai neagă. De altfel, prin însăși aderarea la Organizația Națiunilor Unite, țările membre s-au obligat să le respecte. Dar simpla lor recunoaștere teoretică nu se dovedește suficientă. Sînt numeroase exemplele oferite de tabloul vieții internaționale actuale atestînd efectele nesocotirii sau încălcării deliberate a noilor principii, existența, în continuare, a unor contradicții între recunoașterea verbală, teoretică a acestora și aplicarea corectă și integrală în fapt. Astfel, la o analiză atentă, multe dintre situațiile conflictuale existente în diferite părți ale lumii se dovedesc a fi efectele, în ultimă instanță, tocmai ale nerespectării normelor de legalitate și justiție internațională, ale încălcării unuia sau altuia dintre principiile amintite.

Recent, cu ocazia primirii conducătorilor delegațiilor țărilor din Balcani, participante la reuniunea ministerială privind cooperarea industrială și transferul de tehnologie, desfășurată la București, președintele Nicolae Ceaușescu constata că, în viața internațională, inclusiv în Europa, s-au înmulțit inițiativele, eforturile pentru dezvoltarea colaborării, pentru soluționarea unor probleme pe calea tratativelor și, mai cu seamă, pentru realizarea unei Europe unite în diversitatea orînduirilor sociale, a națiunilor libere și independente. Din păcate — preciza șeful statului — odată cu aceste inițiative, se asistă la multe, prea multe acțiuni întemeiate încă pe principiile vechii politici de forță și dictat. Remarcîndu-se impactul lor negativ, faptul că însăși criza economică, înrăutățirea continuă a situației țărilor în curs de dezvoltare, povara grea a datoriei externe sînt rezultatul nemijlocit al politicii de forță și dictat, de înarmare exce-

Cursiv

Mediul ambiant — o problemă globală

Toate au o măsură în viața oamenilor, în universul care îi înconjoară. Am putea observa că tocmai starea de echilibru este ceea ce caracterizează întreaga noastră existență de „trestii gînditoare" pe o planetă ea însăși integrată într-un admirabil echilibru cosmic. Chiar și natura de lîngă noi — mediul ambiant în sensul cel mai larg — este guvernată de legi puse sub semnul balanței, nu toate însă — aceste legi — ocolite de acțiunea adesea destabilizatoare a omului. Să numim, generic, întregul cortegiu de șicane pe care acesta, ca omenire, i le face propriei sale ambianțe — poluare. Anumite industrii au ca efect secundar spargerea scutului de ozon din atmosferă, unele conduc spre efectul de seră, altele infestează pămîntul și apa cu reziduuri incompatibile cu viața. A condamna industriile pentru răul pe care îl provoacă înseamnă a trece cu ușurință peste binefacerile progresului tehnic, a nu recunoaște marile lui merite în înflorirea civilizației. Și, aici, problema este de echilibru, de dozaj între cîștigul pe termen scurt și pierderea (uneori ireparabilă) pe termen lung. Îmbucurător rămîne faptul că în conștiința omenirii s-a produs trecerea de la indiferență la interes manifest, a pătruns adînc ideea păstrării mediului de viață într-o stare binefăcătoare pentru generațiile umane în succesiune. Apărarea mediului, ca și apărarea păcii, a devenit o presantă problemă globală.

Să ne aducem mereu aminte că, dintre toate agresiunile împotriva sănătății naturii, cea mai gravă, cea mai aptă să rupă echilibrul posibil și necesar unui mers firesc înainte al umanității este cutremurătoarea poluare militară. Ca și cum n-ar amenința de-ajuns existența umanității prin uriașele stocuri pe care le formează, armele nucleare aduc grave atingeri și purității mediului înconjurător, prin accidentele în care sînt antrenate. Potrivit unui raport al organizației ecologiste „Greenpeace", publicat recent la Roma, din 1945 și pînă în prezent forțele navale ale principalelor puteri nucleare au pierdut în mare 50 de focoase nucleare și 9 reactori nucleari. Ultimul accident — dintr-o serie care începe cu pierderea în Mediterana, în 1956, a două bombe atomice de către un bombardier american — este menționat cel din luna aprilie a. c.: scufundarea în largul coastelor Norvegiei a unui submarin sovietic cu propulsie și arme nucleare. Desigur, accidentul este un risc asumat, în proporții admisibile, în orice activitate umană. Cînd este vorba, însă, de o „activitate umană" producătoare a celor mai înspăimîntătoare mijloace de distrugere în masă imaginate vreodată, ideea de accident devine inadmisibilă în plan practic. Și totuși... Și totuși, după daunele aduse mediului de viață de experiențele nucleare în atmosferă — norii radioactivi n-au dispărut în Cosmos, particulele de praf contaminat revenind pe Pămînt —, iată că o nouă sursă de otrăvire este identificată în armele pierdute. Opinia publică din Japonia — atît de sensibilă și astăzi după tragediile trăite în august 1945 — se arată foarte critică la aprecierile liniștitoare dintr-un raport al Pentagonului referitor la consecințele accidentului din 1965, din largul coastelor Okinawei, cînd o bombă cu hidrogen a căzut în ocean cu avion cu tot, în urma unei apuntări nereușite pe portavionul „Ticonderoga" (incidentul nu a fost dezvăluit decît recent). Potrivit raportului Ministerului Apărării al S.U.A., bomba nu a explodat, întrucît era inertă. În schimb, ea a suferit modificări de „structură", deoarece s-a scufundat la o adîncime de 4 800 metri, ceea ce a avut ca rezultat scurgerea de material nuclear în apa oceanului. Avariile suferite de bombă s-au datorat, firește, presiunii uriașe a apei la mare adîncime. De-a lungul timpului — afirmă experții americani —, dispozitivul exploziv al bombei s-a neutralizat treptat, în urma expunerii la efectele corozive ale apei. În documentul Pentagonului se mai subliniază că o echipă de specialiști atomiști a evaluat consecințele atît pe termen lung, cît și pe termen scurt ale accidentului și a ajuns la concluzia că nu

sivă, o dată în plus, era reafirmată necesitatea renunțării la vechea politică, a promovării unei politici realmente noi, pentru dezvoltarea unor relații între state pe principiile de egalitate, respect al independenței și suveranității.

Acționînd pentru afirmarea și generalizarea noilor principii de relații între state, țara noastră, președintele ei evidențiază caracterul lor unitar, faptul că ele alcătuiesc un tot organizat, că ele nu pot fi concepute fragmentar, izolat și, cu atît mai puțin, opuse unul altuia. Dacă s-ar încălca, de pildă, principiul neamestecului în treburile interne, ar fi lezate celelalte principii — al independenței, al suveranității, al egalității în drepturi; fără o riguroasă respectare a independenței și suveranității naționale este de neconceput egalitatea în drepturi.

Însemnătatea pe care partidul și statul nostru o acordă principiilor fundamentale ale relațiilor dintre state constă și în faptul că respectarea lor strictă oferă posibilitatea soluționării pe cale pașnică, negociată, a problemelor litigioase, constituind, totodată, condiția fundamentală a rezolvării, în interesul întregii umanități, a problemelor complexe ale lumii contemporane. Rezolvarea marilor probleme — pacea și dezarmarea, abolirea politicii de forță și dictat, securitatea și cooperarea în Europa, democratizarea relațiilor internaționale, lichidarea subdezvoltării și făurirea unei noi orînduiri economice — se vădește, astfel, puternic condiționată de procesul afirmării noilor principii, de respectarea și traducerea lor în fapt de către toate statele. Acesta este argumentul suprem și rațiunea demersurilor consecvente și acțiunii ferme ale României socialiste în favoarea instaurării pe baze noi, democratice, a relațiilor dintre state, pentru afirmarea și generalizarea noilor principii concepute drept premise esențiale pentru crearea unei lumi a păcii și dreptății, pentru împlinirea năzuințelor de pace și progres ale tuturor națiunilor.

Liana Enescu

---

există motive de îngrijorare. Testele au constat în dizolvarea în apa de mare a unor soluții din material nuclear identic și în măsurarea efectelor. „Experiențele au demonstrat că materialul se dizolvă într-o perioadă relativ scurtă de timp. Din cauza marii ei densități, substanța dizolvată s-a depus foarte rapid pe fundul oceanului împreună cu alte sedimente. Prin urmare, nu se pune problema unor consecințe asupra mediului ambiant", evidențiază documentul.

Oamenii de știință japonezi sînt de altă părere. Un studiu întocmit de un grup de chimiști oceanologi asupra poluării cu material radioactiv a largului coastelor Okinawei arată că declarațiile făcute de reprezentanții Administrației americane, potrivit cărora bomba cu hidrogen „pierdută" în mare nu are nici un efect asupra mediului înconjurător, sînt lipsite de orice bază științifică. T. Nakanishi, conferențiar la Universitatea din Kanazawa, care a participat la măsurători, a declarat: „Cercetări recente care includ și acest caz vin să infirme ideea acceptată inițial, potrivit căreia plutoniul se precipită ușor. Faptul că inclusiv plutoniul depus poate să se dizolve din nou indică pericolul ca materialele nucleare să fie răspîndite pe o rază mare de către curenții oceanici".

Dincolo de aceste dispute între experți, un fapt este absolut sigur: apa mării este incomparabil mai pură în absența bombelor nucleare „dizolvate" în străfundurile ei. După cum securitatea internațională, viitorul omenirii sînt incomparabil mai sigure în absența totală și pentru totdeauna a armelor de nimicire în masă.

Ilie Olteanu

Pentru măsuri hotărîte de dezarmare în Europa și în lume

PACEA, DEZARMAREA, DEZVOLTAREA

Pacea, dezarmarea, dezvoltarea, precum și conservarea mediului înconjurător sînt probleme aflate într-o strînsă interdependență, se arată în rezoluția finală a celui de-al IV-lea Congres bienal internațional de ecologie, ale cărui lucrări s-au desfășurat la Managua. În document s-a subliniat că, în pofida unor pași pozitivi înregistrați în sfera dezarmării, lumea continuă să fie amenințată de enorme arsenale de arme nucleare, care sînt permanent perfecționate și sporite, cel mai mare pericol pentru mediul ambiant și supraviețuirea omenirii constituindu-l holocaustul nuclear. Textul relevă că soluționarea acestor probleme reclamă eforturi din partea tuturor popoarelor și guvernelor, pentru a se evita o posibilă catastrofă ecologică și socială.

Denunțînd politicile irresponsabile inspirate de criterii exclusiv de consum, ce îmbogățesc și aduc foloase unei minorități în detrimentul marii majorități a popoarelor lumii, rezoluția evidențiază necesitatea edificării unei noi ordini economice internaționale, menită să permită țărilor în curs de dezvoltare accesul la mijloacele economice și tehnico-științifice, care, în prezent, le sînt negate datorită injustelor relații existente.

„ARMELE NUCLEARE TREBUIE ELIMINATE DIN EUROPA"

La chemarea partidelor și organizațiilor democratice din Berlinul occidental — Partidul Social-Democrat, Lista Alternativă, Partidul Socialist Unit din Berlinul occidental, Asociația Antifascistă, organizațiile de tineret și pacifiste —, mii de persoane au participat la o mare demonstrație de protest împotriva politicii de înarmare a NATO. Demonstranții purtau pancarte uriașe pe care se putea citi „Armele nucleare trebuie eliminate din Europa — acest continent nu trebuie să devină un cîmp de luptă", „Modernizarea înseamnă nerespectarea Tratatului privind eliminarea rachetelor cu rază medie de acțiune", „Ne pronunțăm pentru cea de-a treia opțiune zero" și „Lupta împotriva intensificării înarmărilor în cadrul NATO înseamnă lupta împotriva șomajului și cheltuielilor sociale". Alte pancarte purtau înscris îndemnul de a se alătura Uniunii orașelor care se pronunță împotriva armelor atomice, organizație creată la propunerea orașelor Hiroshima și Nagasaki.

DEZARMARE, NU MODERNIZARE A RACHETELOR NUCLEARE

Alianța nord-atlantică trebuie să renunțe la conceptul de modernizare a rachetelor nucleare tactice — se arată într-o declarație, difuzată de reprezentanții Asociației de solidaritate a orașelor germane, prezenți la o reuniune desfășurată la Nürnberg. Autorii declarației au chemat guvernul R.F.G. să facă uz de întreaga lui influență în cadrul NATO în vederea accelerării procesului de dezarmare și destindere.

OPINIE ÎN FAVOAREA PĂCII

Trebuie să folosim toate posibilitățile pentru oprirea escaladării cursei înarmărilor — a declarat fostul senator american William Fulbright, într-un interviu acordat ziarului „USA Today". El și-a exprimat dorința ca Statele Unite să adopte inițiative în direcția asigurării păcii. Referindu-se la actuala situație financiară a S.U.A., Fulbright a apreciat că aceasta este o consecință a uriașelor cheltuieli militare — relatează agenția „TASS".

OCEANUL INDIAN — LOC DE COLABORARE ȘI PACE

Popoarele din regiunea Oceanului Indian nu mai doresc să fie expuse amenințării războaielor, generate de marea concentrare de baze și flote militare străine, a subliniat președintele Uniunii organizațiilor de tineret din Mauritius (UMYO), Anand Jugroo, în cadrul unei conferințe de presă. Oceanul Indian, a spus el, nu trebuie să devină loc de confruntări, ci de colaborare rodnică și pace. Tînăra generație a statelor din zona Oceanului Indian dorește eliminarea pericolului militarizării, în continuare, a regiunii și se pronunță pentru inițiative constructive.

„INTERZICEREA ARMELOR NUCLEARE ȘI CU HIDROGEN"

Pe insula Okinawa a fost organizat un marș popular al păcii, sub lozinca „Interzicerea armelor nucleare și cu hidrogen". La bordul unei nave a păcii, participanții au pornit spre orașul Nagasaki, unul dintre cele două orașe japoneze, care au suferit bombardamentul atomic în anul 1945. La un miting în orașul Nago, vorbitorii au cerut cu fermitate distrugerea armelor atomice în lumea întreagă.

Japonia. Campanie de strîngere de semnături, desfășurată la Tokio, în semn de protest față de prezența bazelor militare americane în zonă, care reprezintă un potențial pericol pentru securitatea populației Japoniei. Campania se referă, în primul rînd, la scufundarea unui avion purtător de bombe cu hidrogen, aparținînd S.U.A., în apele din zona Okinawa — fapt făcut public abia după 24 de ani

NAȚIUNILE UNITE

Sesiunea Comisiei pentru dezarmare

La New York s-au încheiat, recent, lucrările Comisiei ONU pentru dezarmare, organ larg deliberativ al Adunării Generale, care a dezbătut, cu participarea reprezentanților tuturor statelor membre ale ONU, probleme majore ale dezarmării, cu scopul formulării unei serii de recomandări de acțiuni și măsuri pe care să le supună atenției forumului mondial.

Pe ordinea de zi a sesiunii au figurat probleme de mare actualitate și importanță pentru toate statele, cum sînt : dezarmarea nucleară, dezarmarea convențională, reducerea bugetelor militare, dezarmarea navală, sporirea rolului O.N.U. în domeniul dezarmării, cel de-al treilea Deceniu al O.N.U. pentru dezarmare ș.a.

Lucrările Comisiei s-au desfășurat pe fondul situației internaționale actuale, care, deși a înregistrat unii pași pozitivi, nu a marcat o schimbare radicală ; în viața mondială, încă nu s-a afirmat cu putere politica de destindere și colaborare internațională, iar continuarea cursei înarmărilor, dezvoltarea și modernizarea armamentului nuclear, chimic și convențional constituie un grav pericol la adresa păcii și securității popoarelor, a însăși vieții și civilizației pe planeta noastră.

De altfel, concluzia principală degajată atît în timpul dezbaterilor generale, cît și în organismele de lucru ale Comisiei a fost aceea că marea majoritate a statelor sînt profund preocupate de situația complexă și contradictorie existentă în lume și se pronunță cu hotărîre pentru adoptarea urgentă a unor măsuri efective de dezarmare nucleară și convențională și, în acest cadru, susțin angajarea mai hotărîtă a Organizației Națiunilor Unite în negocierile de dezarmare.

Examinarea punctului de pe agenda Comisiei referitor la **dezarmarea nucleară** a relevat că aceasta continuă să rămînă o prioritate acută în ansamblul măsurilor de dezarmare. În acest sens, s-a cerut U.R.S.S. și S.U.A. să încheie cît mai curînd posibil acordul privind reducerea cu 50 la sută a armelor lor nucleare strategice. A fost subliniat imperativul prevenirii militarizării spațiului cosmic, al încetării tuturor experiențelor nucleare. Delegațiile țărilor socialiste, nealiniate, în curs de dezvoltare s-au pronunțat pentru intensificarea negocierilor în cadrul Conferinței pentru dezarmare de la Geneva, în vederea adoptării de urgență a unor măsuri concrete de dezarmare nucleară.

Aceste state au cerut Comisiei O.N.U. pentru dezarmare să recomande Adunării Generale o serie de măsuri în domeniul dezarmării nucleare, cum ar fi : elaborarea unui program global de dezarmare nucleară, negocierea unui tratat de eliminare totală a armelor nucleare, începerea de negocieri pentru lichidarea armelor nucleare tactice, crearea de zone denuclearizate și ale păcii, prevenirea militarizării spațiului cosmic ș.a.

În ce privește punctul referitor la **dezarmarea convențională**, marea majoritate a delegațiilor a subliniat necesitatea întreprinderii unor măsuri de reducere radicală a armamentelor convenționale, în paralel cu măsurile de dezarmare nucleară.

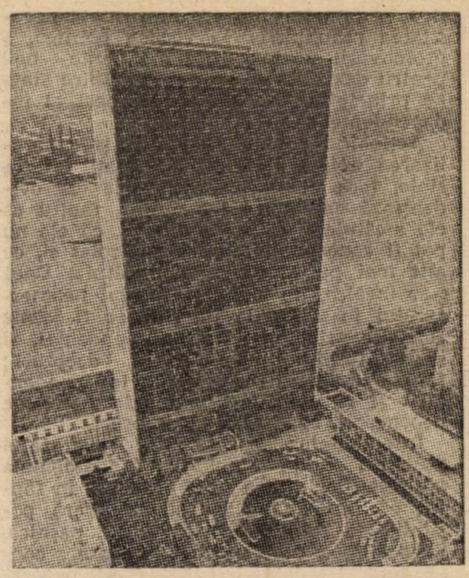

În acest context, a fost evidențiat rolul important al negocierilor care au început la Viena cu privire la reducerea armamentelor convenționale și, respectiv, sporirea încrederii pe continentul european, influența pozitivă pe care acestea o pot exercita asupra ansamblului situației internaționale.

Țările în curs de dezvoltare, nealiniate s-au pronunțat pentru formularea de către Comisie a unor recomandări în sensul încurajării negocierilor pentru reducerea armamentelor convenționale în diferite regiuni ale globului, prevenirea aplicării noilor tehnologii în scopuri militare și pentru folosirea în scopul dezvoltării economico-sociale a statelor, în primul rînd a țărilor în curs de dezvoltare, a resurselor eliberate în procesul dezarmării.

Un alt punct dezbătut de Comisie s-a referit la **reducerea bugetelor militare.** Ca urmare a mai multor rezoluții adoptate, la inițiativa României, de către Adunarea Generală în această problemă, Comisia O.N.U. pentru dezarmare se află într-un stadiu avansat de finalizare a unui document de

---

În această săptămînă...

Geneva. Sesiunea anuală a Conferinței Organizației Internaționale a Muncii

Între 7 și 28 iunie, la Geneva, se desfășoară lucrările celei de-a 76-a sesiuni anuale a Conferinței Organizației Internaționale a Muncii (O.I.M.), la care iau parte 2 000 de delegații guvernamentale, reprezentanți ai patronatului și sindicatelor din 150 de state membre ale O.I.M. Folosirea forței de muncă se află în centrul dezbaterilor. În context, în raportul prezentat de directorul general al Biroului Internațional al Muncii, Michel Hansenne, se arată că, în multe țări industrializate, șomajul a atins cele mai ridicate niveluri din întreaga perioadă postbelică, afectînd milioane și milioane de oameni, care au îngroșat rîndurile categoriilor sociale cele mai dezavantajate din aceste țări. În același timp, șomajul, subdezvoltarea și agravarea sărăciei confruntă majoritatea țărilor în curs de dezvoltare, determinînd reduceri substanțiale ale nivelului de trai al popoarelor acestor state. Climatul internațional defavorabil este resimțit de țările lumii a treia prin inechitatea sistemului financiar-valutar internațional, prin deteriorarea termenilor de schimb și prin măsurile protecționiste adoptate de țările dezvoltate în detrimentul produselor provenind din țări în curs de dezvoltare. Un factor agravant, cu profunde rezonanțe economice și sociale, îl reprezintă împovărătoarele datorii externe. În acest domeniu, printr-un mecanism financiar internațional extrem de inechitabil, țările sărace au devenit exportatori de capital, ceea ce frustrează economiile lor de resursele financiare reclamate cu acuitate pentru dezvoltare economică și socială — subliniază raportul. O situație alarmantă, agravată de diferite condiții interne și externe, se înregistrează îndeosebi în Africa subsahariană. Raportul adresează, mai ales, un apel la un „efort global" vizînd depășirea problemei datoriilor.

Intervenind în cadrul dezbaterilor, reprezentantul Cubei a făcut apel la organizarea unei acțiuni sindicale în problema datoriilor externe. Referindu-se la diferitele sugestii legate de această chestiune, vorbitorul a apreciat că propunerile conținute în așa-numitele planuri „Baker" sau „Brady" sînt, deopotrivă, insuficiente și ineficiente și nu oferă soluții valide. Punctul slab al pretențiilor legate de crearea de locuri de muncă și redresarea economiilor țărilor în curs de dezvoltare constă în încercarea lor de a aplica ajustări neocolonialiste unor economii subdezvoltate, stagnante și afectate de o îndatorare excesivă — a spus vorbitorul, citat de agenția „Prensa Latina".

În fața extinderii spectaculoase, în ultimii 15 ani, a utilizării substanțelor chimice, B.I.M. și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu efectele nocive ale celor aproximativ 1 200 de substanțe pentru care au fost adoptate limite de expunere.

Datele statistice lipsesc în mare măsură în numeroase țări, iar situația devine „extrem de îngrijorătoare în agricultură, unde puternica extindere a utilizării pesticidelor, erbicidelor, insecticidelor, îngrășămintelor și semințelor tratate special a făcut să apară riscurile chimice într-un mediu de muncă insuficient dotat pentru a-i face față", constată B.I.M.

Printre rezoluțiile prezentate, conferința urmează să examineze un text inițiat de țările arabe cu privire la teritoriile ocupate. Această rezoluție cere condamnarea Israelului pentru „practicile" sale care „se manifestă prin deportarea sindicaliștilor, detenții arbitrare și distrugeri de întreprinderi".

Conferința va trebui, de asemenea, să examineze un raport al B.I.M. care cere, în primul rînd, să se pună capăt „discriminărilor împotriva lucrătorilor din teritoriile arabe ocupate".

principiu care să ghideze acțiunea statelor în negocierile pentru înghețarea și reducerea bugetelor militare, urmînd ca acestea să fie recomandate Adunării Generale și să servească drept un instrument al O.N.U. menit să faciliteze procesul dezarmării, să lipsească cursa înarmărilor de suportul său financiar și să contribuie la reorientarea cheltuielilor militare spre necesitățile dezvoltării economico-sociale a statelor. Acest punct a prilejuit o dezbatere aprofundată în vederea finalizării documentului, numeroase delegații evidențiind importanța adoptării sale de către Comisie, pentru a fi recomandat Adunării Generale.

În cadrul dezbaterilor la punctul privind **proclamarea celui de-al treilea Deceniu al O.N.U. pentru dezarmare**, țările socialiste, țările nealiniate, țările în curs de dezvoltare s-au pronunțat pentru stabilirea unor obiective și priorități care să fie urmărite pe parcursul Deceniului, pornind de la cerințele majore ale dezarmării, cerințe aflate în atenția comunității internaționale, între care, îndeosebi, reducerea substanțială a armelor nucleare strategice, interzicerea experiențelor nucleare, încheierea unui tratat de eliminare totală a armelor nucleare, reducerea și eliminarea armelor nucleare tactice, crearea de zone denuclearizate în diferite regiuni ale lumii, interzicerea și eliminarea armelor chimice și a altor arme de distrugere în masă, reducerea substanțială a armamentelor convenționale, a efectivelor și cheltuielilor militare.

Țările menționate s-au pronunțat pentru formularea de către Comisia dezarmării a unor recomandări în acest sens pentru Adunarea Generală.

Abordarea punctului privind **sporirea rolului O.N.U. în domeniul dezarmării** a reliefat faptul că numeroase state mici și mijlocii, țările nealiniate, țările socialiste se pronunță pentru a se conferi O.N.U. un rol sporit în dezbaterea problemelor dezarmării și pentru creșterea eficienței organismelor sale — Consiliul de Securitate, Adunarea Generală, Comisia dezarmării — și a mecanismului său de negocieri multilaterale în sfera dezarmării. Aceasta ar asigura cadrul democratic corespunzător pentru participarea tuturor statelor la căutarea de soluții în problemele dezarmării și ar realiza echilibrul necesar între negocierile bilaterale și cele multilaterale de dezarmare.

În ce privește problematica **dezarmării navale**, un mare număr de delegații și-au exprimat preocuparea față de prezența pe mările și oceanele lumii a numeroase nave și submarine purtătoare a peste o treime din totalul armelor nucleare existente, ceea ce reprezintă un pericol extrem de grav pentru pacea și securitatea internațională. Pornind de la aceasta, participanții s-au pronunțat pentru reducerea forțelor militare navale și adoptarea unor măsuri de încredere în acest domeniu, cum ar fi restrîngerea ariei geografice de navigație pentru nave dotate cu arme nucleare, reducerea armelor nucleare aflate pe nave, încheierea unor acorduri internaționale pentru prevenirea incidentelor pe mare ș.a.m.d.

Sesiunea Comisiei O.N.U. pentru dezarmare a prilejuit o dezbatere aprofundată asupra unor probleme actuale, de interes major pentru toate statele, privind dezarmarea nucleară și convențională și sporirea rolului O.N.U. în acest domeniu. Țările nealiniate, statele socialiste, alte state mici și mijlocii au avut o participare activă la lucrări, pentru ca în aceste probleme Comisia să-și poată aduce o contribuție concretă. Cu toate acestea, la încheierea dezbaterilor Comisia nu a putut adopta recomandări care să fie transmise Adunării Generale la nici unul din punctele de pe ordinea de zi care au fost discutate. Această situație s-a datorat poziției unor țări occidentale, care au arătat că nu sînt pregătite și dispuse să examineze adoptarea unor măsuri concrete de dezarmare și nici să fie folosit în acest scop cadrul multilateral oferit de mecanismele O.N.U., prin conferirea unui rol sporit în acest domeniu Organizației mondiale.

Numeroase delegații și-au exprimat sentimentul lor de profundă nemulțumire și s-au pronunțat pentru adoptarea unor măsuri hotărîte, menite să sporească eficiența activității Comisiei O.N.U. pentru dezarmare, pentru ca aceasta să-și poată exercita integral rolul său de for multilateral de dezbatere a principalelor probleme privind dezarmarea, cu participarea tuturor statelor membre ale O.N.U.

Cu toată lipsa de rezultate concrete, sesiunea Comisiei O.N.U. pentru dezarmare a confirmat pe deplin că problemele dezarmării, ca și alte probleme majore care privesc pacea și securitatea internațională nu pot fi rezolvate doar de cîteva state, la soluționarea lor trebuind să participe toate țările, Organizația Națiunilor Unite oferind cadrul cel mai adecvat pentru realizarea acestui deziderat.

V. F.

În această săptămînă...

Vizita la Havana a președintelui panamez

Președintele Republicii Panama, Manuel Solis Palma, și-a încheiat vizita de lucru în Cuba, apreciată drept „deosebit de importantă pentru actuala conjunctură politică din Panama", scrie agenția „Prensa Latina". Surse oficiale relevă că, în cadrul convorbirilor dintre Solis Palma și Fidel Castro, șeful statului cubanez a subliniat că „panamezii trebuie să-și rezolve singuri problemele interne", apreciind că orice amestec din afară este inacceptabil. Au fost examinate, de asemenea, posibilitățile de extindere a colaborării bilaterale în diferite domenii.

La întoarcerea în patrie, menționează aceeași agenție, Manuel Solis Palma a declarat, într-o conferință de presă, că principala condiție pentru ajungerea la un acord negociat între panamezi o reprezintă ridicarea sancțiunilor economice și a celorlalte măsuri de presiune impuse de SUA împotriva țării sale. Nu vom permite amestecul nici unui stat în treburile interne ale Panama, a relevat președintele țării. El a precizat, însă, că guvernul său acceptă participarea Organizației Statelor Americane, în calitate de forum regional, la eforturile vizînd reconcilierea în Panama.

Beijing. O declarație a lui Deng Xiaoping în legătură cu evenimentele și tulburările din China

Agenția „China Nouă" informează că, în legătură cu evenimentele și tulburările care au avut loc în ultimul timp în China, Deng Xiaoping, președintele Comisiei Militare Centrale a R. P. Chineze, a făcut următoarea declarație în cadrul unei întîlniri care a avut loc, la sfîrșitul săptămînii trecute, la sediul C.C. al P.C. Chinez și al Consiliului de Stat, cu comandanții trupelor însărcinate cu aplicarea legii marțiale la Beijing :

„Aceste tulburări — a spus Deng Xiaoping — sînt independente de voința noastră. Grupul foarte restrîns de persoane a organizat la început tulburări, care s-au transformat practic într-o revoltă contrarevoluționară. El încearcă să răstoarne Partidul Comunist, să înlăture sistemul socialist și să submineze R.P. Chineză pentru a instaura o republică burgheză. Lichidînd revolta contrarevoluționară, Armata Populară de Eliberare, poliția militară și personalul securității publice au dat dovadă de o înaltă conștiință și curaj. Deși își riscă viața, ofițerii și soldații armatei noastre nu au uitat poporul, indicația partidului și interesele statului. Armata noastră poate fi pe drept numită armată populară și bastionul de oțel al statului. Această încercare a arătat că armata este bine pregătită. Ea dovedește că armata noastră este întotdeauna apărătoarea statului, a sistemului socialist și a intereselor poporului".

„Acest incident — a adăugat Deng Xiaoping — ne-a determinat să ne gîndim cu luciditate la viitor, dar și la trecut. Aceasta ne va permite să promovăm cu și mai multă vigoare cauza noastră, să ne îndreptăm greșelile și să promovăm mai bine punctele noastre forte". În continuare, Deng Xiaoping a arătat : „Linia politică, principiile și orientările formulate la cea de-a treia Plenară a celui de-al 11-lea Comitet Central al P.C. Chinez sînt corecte. Respectarea celor patru principii cardinale — calea socialistă, dictatura democratică a poporului, rolul conducător al P.C. Chinez și marxism-leninismul — gîndirea Mao Zedong — și respectarea politicii de reformă și de deschidere spre exterior, în care modernizarea construcției reprezintă obiectivul central al partidului, sînt corecte și trebuie continuate cu fermitate. Linia politică fundamentală, orientările și principiile de bază vor rămîne neschimbate. Cu toate acestea, va trebui să facem un bilanț serios al experienței noastre și să continuăm ceea ce este corect, să îndreptăm greșelile și să depunem mari eforturi pentru a îmbunătăți ceea ce nu este satisfăcător. Cu alte cuvinte, să tragem concluzii privind prezentul și să privim în viitor".

Înaintea alegerilor

Peste trei zile, alegătorii greci se vor întîlni din nou cu urnele. Este al doilea scrutin parlamentar de la venirea socialiștilor la putere, în octombrie 1981, și unul dintre cele mai importante din istoria postbelică a țării.

În condiții interne sensibil schimbate față de ale celorlalte două consultări electorale din actualul deceniu, alegerile ar urma, în principiu, să decidă pentru continuarea aplicării programului de reforme al Mișcării Socialiste Panelene (P.A.S.O.K.), axat pe deviza „schimbării" („Allaghi"), sau, eventual, pentru o schimbare la conducerea țării. Protagoniștii unuia sau altuia dintre termenii acestei alternative — P.A.S.O.K. și, respectiv, opoziția conservatoare, grupată în jurul Noii Democrații — nu și-au ascuns încrederea în șansele lor, în posibilitatea obținerii unei victorii care să le asigure mandatul formării noului guvern, pentru următorii patru ani. Cu toate acestea, avînd în vedere și o serie de modificări ale legii electorale, concretizate prin introducerea proporționalității simple, observatorii înclină, mai curînd, spre ipoteza unei slabe departajări reciproce a celor două principale formațiuni și, ca atare, a unor posibile incertitudini postelectorale. „Nici un partid — menționa, de pildă, agenția «E.F.E.» — nu va putea obține majoritatea parlamentară de 151 de locuri, fără aproximativ 47 la sută din voturile alegătorilor, și nimeni nu acordă, nici P.A.S.O.K., și nici Noii Democrații, mai mult de 42—45 la sută din sufragii".

În atare condiții, favorabile, după cum se relevă, apariției unui anumit „echilibru" în urma alegerilor, devine și mai important rolul pe care noua Alianță a forțelor democratice și progresiste — grupînd P.C. din Grecia, Noul Partid al Stîngii Elene, alte formațiuni mai mici și pe unii disidenți socialiști — l-ar putea avea într-o eventuală ecuație a tentativelor formării de coaliții postelectorale. În tot cazul, în sondajele de opinie, Alianța — constituită în luna februarie și evoluînd, rapid, spre definirea unui program politic, economic și social pentru actualele alegeri — este creditată, constant, cu un procent important de voturi, ajungînd pînă la 16 la sută din preferințele electoratului.

Deocamdată, însă, nici un partid nu și-a definit, în termeni foarte clari, strategia postelectorală. Sînt așteptate, evident, rezultatele efective ale scrutinului de duminică. În cursul numeroaselor mitinguri ale partidului său, al întîlnirilor cu alegătorii, organizate atît înainte, cît și după deschiderea oficială a campaniei electorale, la 21 mai, premierul Andreas Papandreu a evidențiat o serie de realizări ale gestiunii de opt ani a P.A.S.O.K., reformele introduse în diferite domenii și preocupările de stabilizare a economiei, exprimîndu-și încrederea că formațiunea pe care o conduce va obține un al treilea mandat consecutiv (după cele din 1981 și 1985). O opinie similară, referitor la șansele partidului său, a exprimat și liderul opoziției conservatoare, Constantin Mitsotakis, convins că unele dificultăți întîmpinate de P.A.S.O.K., îndeosebi în ce privește diminuarea mai accentuată a inflației și a deficitului din unele sectoare ale economiei, ca și reverberațiile așa-numitului „scandal Koskotas", de factură economico-financiară, ar asigura Noii Democrații premisele unei reveniri la conducerea țării. Configurația reală a preferințelor electoratului, evidențiată de sondajele de opinie, și reglementările noi introduse cu privire la reprezentarea în forul legislativ se opun, însă, concretizării unui scenariu atît de simplu, de categoric, făcîndu-l mai curînd improbabil. Oricum, în eventualitatea neîntrunirii majorității absolute de către nici una din formațiunile aflate în competiție, alternativele avute în vedere converg fie spre tentativa constituirii unei coaliții cu suficientă bază parlamentară, fie spre repetarea scrutinului, peste circa două luni, timp în care treburile curente ar urma să fie soluționate de un guvern interimar.

În total, potrivit cifrelor comunicate de Tribunalul Suprem, 25 de partide și coaliții politice vor prezenta candidați proprii la alegerile de duminică, încercînd să obțină un anumit număr de locuri în noul parlament. Dintre acestea, însă, singurele creditate cu șanse reale, într-o măsură sau alta, sînt P.A.S.O.K., actuala formațiune de guvernămînt, Noua Democrație, Alianța forțelor democratice și progresiste, Reînnoirea democratică (grupare conservatoare disidentă, cu opt mandate în fostul parlament), puține alte formațiuni și grupări. La alegerile precedente, din iunie 1985, Mișcarea Socialistă Panelenă întrunise 45,82 la sută din sufragiile electoratului, dar, datorită și legii electorale de atunci, și-a asigurat o majoritate confortabilă în forul legislativ. La rîndul ei, Noua Democrație obținuse 40,85 la sută din sufragiile exprimate, fără a reuși să-și atingă obiectivul refacerii terenului pierdut în 1981 (cînd a trebuit să cedeze locul la conducerea treburilor naționale) și al unei victorii împotriva socialiștilor. La începutul lunii iunie, cînd parlamentul elen a fost dizolvat în vederea alegerilor de duminică, repartizarea mandatelor sale respecta, în mare, cu unele variații survenite între timp, structura decizională stabilită în urmă cu patru ani. P.A.S.O.K. avea, astfel, 156 de deputați, Noua Democrație — 111, P.C. din Grecia — 9 (aproape 10 la sută din voturi, în 1985, în condițiile în care nu încheiase nici o alianță), Reînnoirea democratică — 8, Noul Partid al Stîngii Elene —1, iar 15 membri erau independenți.

Programele principalelor formațiuni pentru actualele alegeri reiterează și detaliază, în unele cazuri, opțiunile și liniile de acțiune cunoscute anterior. De o manieră clară, neechivocă, corespunzînd și experienței de guvernare din ultimii ani, P.A.S.O.K. și-a reafirmat voința de a promova cursul spre reforme structurale, spre stabilizarea și modernizarea economiei, de a continua aplicarea unei politici externe independente și „multidimensionale", favorabile păcii și dezarmării, unui spectru cît mai divers de relații de colaborare cu alte state. În mod deosebit, din programul său, atrage atenția prevederea potrivit căreia apartenența Greciei la N.A.T.O. nu îi împiedică pe socialiști să se „distanțeze" de această organizație, „în interesul național și al luptei pentru pace". De asemenea, pronunțîndu-se pentru ameliorarea relațiilor greco-americane, pe baza „echității și respectului reciproc", programul electoral al P.A.S.O.K. reafirmă, integral, condițiile puse de actualul guvern pentru o eventuală prelungire a prezenței bazelor americane de pe teritoriul țării, inclusiv organizarea unui referendum pentru aprobarea reglementărilor eventual convenite și desființarea instalațiilor S.U.A. de la Hellenikon. „Bazele militare americane — sublinia, recent, premierul Andreas Papandreu — vor putea fi menținute doar în condițiile stabilite de guvernul elen". Sînt exact unele dintre punctele cele mai viu contestate de Noua Democrație, în platforma sa electorală, laolaltă cu o serie de aspecte importante ale gestiunii politice, economice și sociale a P.A.S.O.K. din ultimii opt ani. Pornind de la deviza sa tradițională, a „apartenenței Greciei la Occident", Noua Democrație este favorabilă prelungirii prezenței militare americane, promovării relațiilor de alianță cu N.A.T.O., dar și unor orientări apropiate, pe plan extern, pozițiilor adoptate de P.A.S.O.K. Cît privește Alianța forțelor democratice și progresiste, al treilea factor important al actualului spectru politic, aceasta s-a pronunțat pentru constituirea, după alegeri, a unui „guvern democratic", care să asigure „ieșirea din criză și schimbările necesare în țară, în favoarea oamenilor muncii". Coaliția preconizează ieșirea din N.A.T.O., desființarea bazelor americane, scoaterea țării din „criza politică și morală profundă" (aluzie la „scandalurile" și controversele economico-financiare din ultimele luni), instituirea unui „nou tip" de dezvoltare economică.

Problemele menționate au dominat, de departe, actuala campanie electorală elenă, deschisă, oficial, la 21 mai, dar amorsată, în fapt, de mai multe luni. Înaintea iminentei ei încheieri (în cursul zilei de mîine, după care va urma obișnuita „pauză de reflecție" pentru alegători), opțiunile și alternativele sînt clar conturate, deși, potrivit observatorilor, persistă numeroase incertitudini cu privire la deznodămîntul ca atare al scrutinului. Rămîne ca urnele să decidă, într-un sens sau altul, confirmînd sau infirmînd, total sau parțial, diferitele componente ale scenariilor avansate.

I. Madoșa

Parlamentul elen se va reînnoi la 18 iunie

În această săptămînă...

Prelungirea mandatului misiunii O.S.A. în Panama

Organizația Statelor Americane (O.S.A.) a hotărît să prelungească mandatul misiunii diplomatice — alcătuită din miniștrii de externe ai Ecuadorului, Guatemalei și Trinidad-Tobago —, însărcinată cu căutarea unei soluții la criza politică din Panama. Miniștrii de externe ai statelor

BONN

Convorbirile sovieto – vest-germane la nivel înalt

Vizita oficială în R.F. Germania a lui Mihail Gorbaciov, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S., efectuată la invitația președintelui vest-german, Richard von Weizsäcker, a fost consacrată stabilirii premiselor pentru dezvoltarea unei cooperări bilaterale fructuoase, pe termen lung, în primul rînd în domeniul economic și financiar. A fost subliniată, de altfel, de la bun început, dorința comună ca rezultatele convorbirilor să marcheze deschiderea unui nou capitol în relațiile dintre cele două țări. Schimbul de păreri a cuprins, de asemenea, aspecte actuale ale situației internaționale, părțile făcînd cunoscute preocupările lor vizînd realizarea de progrese îndeosebi în soluționarea unor probleme globale, cum sînt dezarmarea nucleară și reducerea pericolului de război.

Necesitatea elaborării unei concepții principiale a relațiilor sovieto—vest-germane a fost relevată în cursul întîlnirii U.R.S.S. — R.F.G. la nivel înalt de la Moscova, din octombrie anul trecut, prilejuită de vizita în Uniunea Sovietică a cancelarului Helmut Kohl. S-a hotărît, atunci, să se treacă la elaborarea unui document în acest sens. Acesta, datorită eforturilor constructive depuse de părți, a putut fi perfectat și este considerat a reprezenta un jalon de o deosebită însemnătate în evoluția relațiilor sovieto—vest-germane. De la vizita cancelarului în U.R.S.S. s-au înregistrat, însă — după cum releva agenția „TASS" —, progrese considerabile și în aplicarea acordurilor încheiate, ceea ce a permis ca, de această dată, la Bonn, să poată fi luată în considerare încheierea unor noi înțelegeri în domeniul economic (încurajarea și protejarea investițiilor, pregătirea unor specialiști sovietici, înființarea de centre pentru industrie și comerț), dar și în alte sfere de activitate.

În cadrul schimbului de păreri privitor la problemele majore ale politicii internaționale, a reținut atenția dorința reciproc exprimată de găsire a unor soluții realiste, de natură să slujească cauzei securității și dezarmării în Europa și în lume, colaborării și înțelegerii între toate statele.

Încă din prima zi a vizitei, Mihail Gorbaciov a avut convorbiri cu președintele Richard von Weizsäcker. În centrul atenției observatorilor s-au situat, însă, convorbirile cu Helmut Kohl, cancelarul R.F.G., acestea reliefînd largul diapazon al temelor abordate. Într-o conferință de presă comună, reprezentantul oficial al guvernului vest-german, H. Klein, și reprezentantul ministerului de externe sovietic, G. Gherasimov, apreciau, de comun acord, că dialogul a început într-un spirit „constructiv și pozitiv". În legătură cu discuțiile propriu-zise, H. Klein informa că a fost examinată o gamă largă de probleme referitoare la relațiile dintre țările Europei occidentale și ale Europei răsăritene, inclusiv problema germană, subliniindu-se că evoluția în această chestiune nu trebuie să ducă la o destabilizare pentru vreuna dintre părți. Cancelarul Helmut Kohl — potrivit declarației lui H. Klein — s-a pronunțat pentru dezvoltarea, în continuare, a relațiilor dintre R.F.G. și toate țările europene, precum și pentru încheierea cu succes a negocierilor de la Viena și a exprimat interesul deosebit al Germaniei occidentale față de reducerea armamentelor convenționale.

La rîndul său, G. Gherasimov, subliniind însemnătatea relațiilor sovieto—vest-germane, a arătat că U.R.S.S. este satisfăcută de modul în care se dezvoltă ele. El a menționat că Uniunea Sovietică este interesată în realizarea de progrese la tratativele de la Viena, în toate problemele ce se dezbat acolo.

Problematica internațională actuală a ocupat, de altfel, un loc însemnat și în alocuțiunile rostite de Mihail Gorbaciov și Helmut Kohl, la dineul oferit în onoarea oaspetelui sovietic. Astfel, cancelarul vest-german a salutat apropiata reluare a negocierilor dintre S.U.A. și U.R.S.S. privind reducerea cu 50 la sută a potențialelor lor nucleare strategice. El s-a pronunțat, de asemenea, în favoarea inițierii, cît mai grabnice, a negocierilor vizînd reducerea parțială a rachetelor americane și sovietice cu rază scurtă de acțiune. Referindu-se la motivele care au dus la crearea NATO și a Comunității (vest)-europene, Helmut Kohl a recunoscut că C.E.E. nu înseamnă întreaga Europă. De aceea, a spus el, ne pronunțăm activ pentru întărirea securității și colaborării în Europa.

Mihail Gorbaciov s-a pronunțat, în cuvîntul său, pentru stabilitate, dinamism, conținut modern și încredere în relațiile dintre U.R.S.S. și R.F.G. Referindu-se la declarația adoptată la Consiliul N.A.T.O. de la Bruxelles, M. Gorbaciov a apreciat că propunerile președintelui S.U.A. vizînd reducerea armamentelor și forțelor armate din Europa constituie un răspuns la inițiativa U.R.S.S. și a aliaților săi din Tratatul de la Varșovia. „În document se fac simțite imperativele timpului, deși atît în text, cît și în subtext întîlnim numeroase prevederi și poziții moștenite de la perioada de confruntare, care, trebuie să o spunem, aproape au dispărut în contactele directe la nivel înalt și la alte niveluri între reprezentanții statelor socialiste și capitaliste", a spus el. Conducătorul sovietic și-a exprimat preocuparea în legătură cu tendința de perpetuare a politicii de descurajare nucleară și prin aceasta a pericolului nuclear. Orînduirea pașnică în Europa reclamă nu descurajare nucleară, ci descurajarea armelor nucleare, ba chiar — ceea ce este și mai bine — lichidarea acestora. Problema eliminării totale a mijloacelor nucleare tactice nu poate fi scoasă de pe ordinea de zi, a spus el. Sîntem convinși că nu există temei pentru amînarea tratativelor referitoare la armele nucleare tactice. Ele ar contribui la înlăturarea, cît mai grabnică, a opoziției militare în Europa, care a devenit, în momentul de față, un anacronism, a spus conducătorul sovietic.

La încheierea ediției, vizita conducătorului sovietic în R.F.G. se află în desfășurare. O știre de ultimă oră semnala că a fost semnată, de către Mihail Gorbaciov și Helmut Kohl, o Declarație politică comună — întruchipînd concepția principială a relațiilor reciproce și expresia dorinței ambelor părți de a fi edificată o Europă a păcii și colaborării — și, de asemenea, încheiate o serie de acorduri și înțelegeri privitoare la dezvoltarea colaborării bilaterale în diverse domenii.

Vasile Crișu

O.S.A., întruniți la Washington în cadrul celei de-a doua reuniuni consultative în legătură cu situația din Panama, au hotărît ca misiunea specială să-și continue eforturile și să întocmească un raport înainte de 19 iulie, se afirmă într-o declarație adoptată în cadrul întîlnirii. (La această dată este stabilită viitoarea reuniune a miniștrilor de externe ai O.S.A., consacrată audierii raportului misiunii și adoptării unor decizii ulterioare, dacă va fi cazul).

Reuniunea ministerială recent încheiată a ascultat un raport al misiunii diplomatice însărcinate cu căutarea unei soluții la criza politică din Panama. Raportul — bazat pe discuțiile pe care membrii misiunii le-au avut cu toate personalitățile politice panameze, inclusiv cu șeful forțelor de apărare, generalul Manuel Noriega — apreciază că „există posibilități de înțelegere" între părțile în conflict din Panama. Această opinie se bazează pe următoarele considerente : toate grupările din Panama cu care s-a discutat sînt de acord asupra necesității soluționării problemei referitoare la „vidul constituțional" care se va crea la data de 1 septembrie (cînd ar trebui să se instaleze un nou șef al statului, perspectivă aflată sub semnul întrebării datorită anulării alegerilor de la 7 mai) ; părțile apreciază că este posibil să negocieze între ele și să ajungă la soluții de conciliere, în scopul de a depăși pozițiile cele mai antagonice, prin formule politice bazate pe concesii reciproce ; există o preocupare generală, în sensul că relansarea economiei statului Panama și normalizarea relațiilor sale internaționale trebuie să înceapă neîntîrziat.

Pe baza acestor observații, misiunea a recomandat prelungirea mandatului ei „în scopul de a face posibilă o formulă de conciliere care să permită depășirea actualei situații din Panama". Ministrul de externe al Ecuadorului, Diego Cordovez, conducătorul misiunii speciale a O.S.A., a declarat că discuțiile sale cu conducătorii panamezi l-au convins că există o voință reală de a se depăși criza, dar că, pentru aceasta, este nevoie de timp. Ministrul panamez al afacerilor externe, Jorge Ritter, nu a formulat nici o obiecție față de prelungirea mandatului misiunii O.S.A.

ORIENTUL MIJLOCIU

Noi demersuri pentru soluționarea problemelor din zonă

După hotărîrile adoptate în cadrul reuniunii la nivel înalt a Ligii Arabe, de la Casablanca, în regiunea Orientului Mijlociu, ca și în afara ei, a fost semnalată o intensificare a demersurilor și contactelor politice în vederea depășirii obstacolelor încă existente, pentru găsirea căilor viabile necesare instaurării unei păci juste, trainice și globale în zonă.

În teritoriile arabe ocupate tensiunea se menține la cote înalte

Creșterea încordării în Cisiordania și Gaza, ca urmare a diversificării practicilor represive ale forțelor israeliene împotriva demonstranților palestinieni, a dus la convocarea Consiliului de Securitate, la lucrările căruia a participat și observatorul permanent al statului palestinian la Națiunile Unite. Acesta a cerut Consiliului să analizeze căile care să garanteze securitatea și protecția populației palestiniene civile din teritoriile arabe ocupate. Reamintim, în context, că, la începutul acestei luni, Comitetul O.N.U. pentru exercitarea drepturilor inalienabile ale poporului palestinian a adresat Consiliului de Securitate apelul „de a adopta măsuri urgente în scopul asigurării protecției internaționale" a palestinienilor din Cisiordania și Gaza. Într-o scrisoare adresată secretarului general al Națiunilor Unite, președintele amintitului comitet, senegalezul Absa Claude Diallo, a precizat că de la declanșarea Intifadei, în urmă cu 18 luni, mai mult de 600 de palestinieni și-au pierdut viața, între care peste 100 de copii sub 15 ani. Așa cum era de așteptat, folosindu-se de dreptul de veto, Statele Unite au blocat o rezoluție, aprobată de toți ceilalți membri ai Consiliului de Securitate, în care erau condamnate practicile dure folosite de autoritățile israeliene împotriva populației palestiniene din teritoriile ocupate. Referindu-se la acest fapt, președintele Statului Palestina, Yasser Arafat, și-a exprimat, în cadrul unei conferințe de presă organizate la Tunis, regretul față de poziția Administrației de la Washington, în cadrul Consiliului de Securitate, pronunțîndu-se, însă, pentru continuarea dialogului americano-palestinian.

La mijlocul săptămînii trecute, la Tunis, delegațiile americană și palestiniană, conduse de Robert Pelletreau și, respectiv, Yasser Abed Rabbo, s-au întîlnit oficial pentru a treia oară în cadrul dialogului S.U.A.—O.E.P., în centrul discuțiilor aflîndu-se problema alegerilor din teritoriile arabe ocupate. În timpul convorbirilor, care au durat patru ore și jumătate, ambasadorul Pelletreau a afirmat, potrivit agențiilor de presă, că „alegerile ar trebui să fie libere și echitabile, deschise presei și observatorilor străini și să antreneze cea mai largă participare posibilă a alegătorilor". În opinia Statelor Unite, a arătat, în continuare, R. Pelletreau, o soluționare globală a conflictului din Orientul Mijlociu trebuie să se bazeze pe rezoluțiile 242 și 338 ale Consiliului de Securitate. La rîndul său, Abed Rabbo a reafirmat că alegerile ar trebui să aibă loc „după retragerea forțelor israeliene, sub supravegherea forțelor internaționale de pace, și să se încadreze într-un proces global, care să conducă la crearea unui stat palestinian independent". El a amintit că această poziție a fost adoptată la reuniunea arabă extraordinară de la Casablanca din ultima decadă a lunii trecute. „Guvernul israelian și armata sa de ocupație — a spus, în continuare, Abed Rabbo — nu pot fi apărătorii unui proces democratic pentru poporul nostru". După părerea reprezentantului O.E.P., „procesul unei reglementări politice în Orientul Mijlociu nu poate fi realizat fără negocieri substanțiale în cadrul unei conferințe internaționale de pace".

Referindu-se la cea de-a treia întîlnire S.U.A.—O.E.P., secretarul de stat american, James Baker, a declarat, în fața Clubului presei naționale din Washington, că „dialogul nostru a progresat de la contacte preliminare, la o dezbatere de fond, iar, în prezent, la o examinare serioasă și practică, prin intermediul căreia am putea avansa, în etape, spre obiectivul unei reglementări globale" pe baza rezoluțiilor 242 și 338.

Deși relațiile dintre Statele Unite și Or-

În această săptămînă...

Beirut. Eforturi în vederea reglementării situației

De la începutul acestei luni, tensiunea în capitala libaneză s-a diminuat considerabil, duelurile de artilerie între părțile rivale fiind doar sporadice. De această dată, apelul adresat de Comitetul tripartit al Ligii Arabe, creat în urma hotărîrii reuniunii arabe la nivel înalt de la Casablanca, pare să fi avut un ecou mai puternic decît cele precedente ale Comitetului „celor șase" al amintitei ligi. Fapt pozitiv, cele două guverne libaneze rivale au salutat hotărîrile reuniunii de la Casablanca și și-au exprimat încrederea în Comitetul tripartit, format din reprezentanții Marocului, Algeriei și Arabiei Saudite, care este coordonat de regele Hassan al II-lea al Marocului, președintele Algeriei, Chadli Bendjedid, și regele Fahd al Arabiei Saudite.

Comitetul care s-a întrunit, săptămîna trecută, pentru prima dată la Rabat, a dat publicității o declarație în care se cere încetarea imediată „a oricărui act de violență în Liban". Totodată, se menționează că este imperativ necesar să fie evitate sau să se renunțe la „toate acele măsuri care agravează diviziunile interlibaneze și fac ca viața cotidiană a cetățenilor țării să fie și mai grea" — aluzie la blocada porturilor și comunicațiilor terestre.

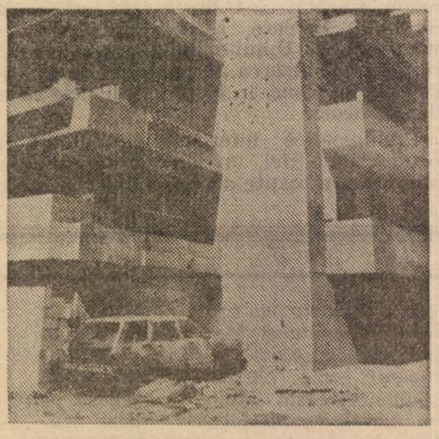

Dărîmături, consecințe ale duelurilor de artilerie între părțile rivale, care au afectat, în primul rînd, cartierele dens populate din cele două sectoare ale Beirutului

Referindu-se la criza libaneză, suveranul marocan a subliniat că reglementarea ei constituie, în primul rînd, o problemă a libanezilor înșiși, Comitetul tripartit fiind chemat să le acorde, în această acțiune, un ajutor multilateral. În cadrul reuniunii de la Rabat, s-a decis ca miniștrii de externe ai celor trei țări să se întîlnească la Jeddah (Arabia Saudită) pentru pregătirea planului vizînd soluționarea conflictului interlibanez. (Înaintea reuniunii de la Jeddah, cei trei miniștri au vizitat Damascul și Bagdadul, unde au fost primiți de președinții Hafez Al-Assad și, respectiv, Saddam Hussein. Cei doi președinți și-au exprimat sprijinul față de activitatea amintitului comitet.) Planul are în vedere să sprijine poporul libanez în reorganizarea tuturor instituțiilor constituționale și introducerea modificărilor necesare pentru unificarea statului libanez într-un cadru democratic liber. Totodată, el prevede crearea unui guvern de unitate națională, ale cărui forțe armate să le înlocuiască pe cele arabe.

ganizația pentru Eliberarea Palestinei sînt altele decît cele de anul trecut, ele continuă să poarte amprenta unor reminiscențe pe care Administrația americană le menține în scopul atingerii unor obiective ale sale. În acest sens, Departamentul de Stat al S.U.A. a respins cererea observatorului permanent al Ligii Arabe la O.N.U., Clovis Maksoud, privind redeschiderea Biroului palestinian de informații al O.E.P. de la Washington. Calificînd drept surprinzătoare această hotărîre, Maksoud a atras atenția asupra inconsecvenței poziției Administrației americane care, pe de-o parte, continuă dialogul politic cu O.E.P., iar, pe de altă parte, refuză redeschiderea respectivului birou. (Reamintim că decizia închiderii acestuia a fost luată în 1987 de Administrația Reagan.)

Faptul că O.E.P. este reprezentantul legitim al poporului palestinian devine, pe zi ce trece, de necontestat, tot mai multe guverne sau grupări politice, inclusiv din Europa occidentală, subliniind această realitate. Astfel, săptămîna trecută, Partidul Social-Democrat din R.F.G. a recunoscut oficial O.E.P. drept reprezentantul legitim al palestinienilor. Prezidiul P.S.D. a cerut guvernului vest-german, în cadrul unei declarații date publicității, să colaboreze cu O.E.P. și să-i asigure o poziție proeminentă în cadrul procesului de pace din Orientul Mijlociu. P.S.D. s-a pronunțat, de asemenea, în favoarea unor contacte directe între Israel și O.E.P., paralel cu desfășurarea conferinței internaționale de pace și a invitat o delegație oficială a O.E.P. să efectueze o vizită în R.F.G. Reprezentantul O.E.P. la Bonn, A. Frangi, a precizat că se va da curs la această invitație, probabil în septembrie sau octombrie, nefiind exclusă posibilitatea ca și Yasser Arafat să efectueze o vizită în Germania federală. De notat, în context, că, potrivit agenției „A.N.S.A.", se așteaptă ca reprezentanți ai O.E.P., ai Partidului Muncii și blocului Likud (cele două partide formează guvernul de unitate națională în Israel) să participe, la Strasbourg, în zilele de 22—23 iunie, la o conferință privind Orientul Mijlociu, organizată de Consiliul Europei.

Soluționarea politică a conflictului arabo-israelian s-a aflat și se află în centrul discuțiilor pe care ministrul de externe egiptean, Esmat Abdel Meguid, le-a avut cu șefii de guvern, la Londra și Stockholm, în cadrul turneului pe care îl efectuează în Europa și care mai cuprinde Norvegia, Danemarca și Finlanda. Înaintea acestui turneu, Meguid a conferit la Cairo cu ambasadorii și șefii misiunilor diplomatice ale țărilor Comunității economice (vest)-europene. În același interval de timp, ministrul de stat egiptean pentru afacerile externe, Boutros Ghali, întreprinde o vizită de lucru în Israel, în cursul căreia va aborda cu premierul Shamir și cu alte oficialități problema palestiniană și rezoluțiile adoptate de șefii de stat arabi la reuniunea de la Casablanca.

Ștefan Cârjă

În această săptămînă...

Moscova. Încheierea primei sesiuni a Congresului Deputaților Poporului din U.R.S.S.

Congresul Deputaților Poporului din U.R.S.S., care și-a desfășurat lucrările, în capitala sovietică, de la 25 mai, și-a încheiat, la 9 iunie, prima sa sesiune. În partea finală a acesteia, noul for suprem al puterii de stat a Uniunii Sovietice a confirmat pe Nikolai Rijkov în funcția de președinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. De asemenea, Congresul a confirmat în funcțiile lor pe președintele Tribunalului Suprem și pe procurorul general al U.R.S.S., aleși de către deputații celor două Camere ale Sovietului Suprem al U.R.S.S.

Congresul Deputaților Poporului a ales Comisia constituțională, prezidată de Mihail Gorbaciov, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președintele Sovietului Suprem al U.R.S.S., organism ce urmează să elaboreze textul noii legi fundamentale a Uniunii Sovietice.

După amplele dezbateri asupra raportului referitor la orientările de bază ale politicii U.R.S.S., prezentat de Mihail Gorbaciov, și programului de activitate a guvernului, expus de Nikolai Rijkov, Congresul a adoptat o Hotărîre cu privire la Direcțiile fundamentale ale politicii interne și externe a Uniunii Sovietice, precum și un Apel adresat popoarelor lumii, în care se subliniază — după cum transmite agenția „TASS" — că forul suprem al puterii de stat își asumă răspunderea pentru respectarea strictă de către statul sovietic a principiilor coexistenței pașnice.

Luînd cuvîntul la încheierea sesiunii Congresului Deputaților Poporului, Mihail Gorbaciov a subliniat necesitatea unei munci intense pentru traducerea în viață a hotărîrilor adoptate, pentru asigurarea succesului procesului de restructurare inițiat de partid.

Lucrările sesiunii organului permanent al puterii de stat, Sovietul Suprem — ales de către Congresul Deputaților Poporului —, au continuat, însă, pînă la sfîrșitul săptămînii trecute, cînd s-a hotărît întreruperea acestora. În cadrul ședinței comune a celor două camere ale parlamentului sovietic — Sovietul Uniunii și Sovietul Naționalităților —, președintele Consiliului de Miniștri, Nikolai Rijkov, a propus componența noului guvern. În raportul prezentat, acesta a expus noua concepție de conducere a economiei țării și s-a pronunțat pentru reducerea numărului de ministere și comitete guvernamentale cu aproximativ 40 la sută, față de numărul actual. A informat, de asemenea, că din guvernul constituit în 1984 și format din 100 de persoane, în noul guvern nu vor fi menținute decît 10 persoane.

Pentru funcțiile de prim-vicepreședinți ai guvernului — relevă agenția „TASS" — au fost recomandați Lev Voronin, Iuri Masliukov și Vladimir Kalașnikov.

Sovietul Suprem a confirmat conducătorii a 14 comitete parlamentare pe probleme. Președintele celui de-al 15-lea comitet (pentru probleme externe) va fi desemnat ulterior.

La 19 iunie, în cadrul comisiilor permanente ale Camerelor și comitetelor parlamentului, vor începe dezbaterile privind componența guvernului. La 26 iunie, Sovietul Suprem se va reuni din nou pentru a confirma componența noului guvern.

Roma. Suspendarea „misiunii exploratorii"

Declanșată la 19 mai, prin demisia cabinetului pentapartit condus de democrat-creștinul Ciriaco De Mita, criza de guvern din Italia părea să se îndrepte, la acest început de săptămînă, spre o perspectivă de rezolvare. Președintele statului, Francesco Cossiga, l-a însărcinat, luni, pe același Ciriaco De Mita cu formarea unui nou guvern. În felul acesta, „misiunea exploratorie" încredințată președintelui Senatului, Giovanni Spadolini, în legătură cu rezolvarea crizei guvernamentale, a fost suspendată, în speranța că a fost găsită soluția necesară.

Marți, după închiderea ediției noastre, Ciriaco De Mita urma să se întîlnească, la Palatul Quirinale, cu șeful statului, pentru a se decide asupra pașilor următori în rezolvarea crizei. În legătură cu aceasta, secretarul general al democrației creștine (D.C.), Arnaldo Forlani, a declarat că partidul său va depune toate eforturile necesare pentru constituirea unui „guvern posibil, rezultat al unui acord serios cu alte partide".

Majoritatea observatorilor remarcă, pentru moment, încheierea bruscă a „fazei exploratorii" privind reglementarea crizei guvernamentale. Decizia a luat prin surprindere partidele politice ale coaliției pentapartite (democrat-creștini, socialiști, socialist-democratici, republicani și liberali), care, în general, au apreciat că „misiunea de explorare" încredințată lui Giovanni Spadolini s-a dovedit utilă.

În ceea ce îi privește pe socialiști, aceștia au precizat, prin secretarul general al partidului, Bettino Craxi, că vor cere noului guvern, cînd se va forma, „să meargă pe calea reformelor constituționale, fie treptat, fie într-o formă globală". Este vorba de cererea socialiștilor privind alegerea președintelui republicii prin vot direct și nu de către parlament, aceasta reprezentînd — în opinia D.C. — o condiție a sprijinirii, de către P.S.I., a unei noi coaliții guvernamentale prezidate de către un democrat-creștin.

Luînd hotărîrea de formare a unui nou guvern — după două săptămîni de activitate a „misiunii exploratorii" —, președintele Francesco Cossiga, scrie agenția ANSA, „a decis să acționeze, pornind de la preocuparea și voința de a lua în considerație toate exigențele partidelor, cu intenția de a nu agrava situația".

SAN SALVADOR

Transferul puterii pe fond de conflict armat

După instalarea în funcție a noului președinte al Salvadorului, Alfredo Cristiani, observatorii se întreabă ce va aduce nou actuala schimbare de guvern. Conflictul armat intern, criza economică și recrudescența violenței sînt principalele probleme nerezolvate de fostul cabinet democrat-creștin, prezente acum pe agenda unui președinte reprezentînd aripa „moderată" a dreptei conservatoare.

În condițiile războiului civil din Salvador, care durează de circa nouă ani, lăsînd în urmă un bilanț de 70 000 de victime și sute de mii de refugiați, alegerile prezidențiale, de la 19 martie, au dat cîștig de cauză Alianței Republicane Naționaliste (ARENA), partid al dreptei conservatoare, cu o foarte influentă aripă de extremă dreapta. Ascensiunea acestei formațiuni s-a realizat în contextul eșecului fostului guvern democrat-creștin, condus de președintele Napoleon Duarte, de a găsi soluțiile adecvate încheierii conflictului armat intern și de a evita accentuarea crizei economice. Cu o marjă de manevră restrînsă, datorită dependenței crescînde față de forțele armate și de ajutorul economico-militar al SUA, democrația creștină însăși s-a autosubminat prin divizările interne care au marcat partidul în perioada preelectorală. S-au adăugat, în ultimul an, perioadele de absență ale șefului statului, aflat tot mai des la tratament în SUA, în urma unei boli grave. Instabilitatea creată de continuarea războiului, efectele sale nefaste asupra economiei și incertitudinile de la nivelul puterii și al partidului la guvern au favorizat, în cele din urmă, opoziția conservatoare, reprezentată de ARENA, formațiune creată în 1981.

Aceasta a cîștigat scrutinul din luna martie cu numai 23,7 la sută din voturi, prezența la urne fiind sub 50 la sută din corpul electoral, expresie a neîncrederii populației în capacitatea principalelor forțe politice în competiție de a contribui la reglementarea situației naționale, devenită, în ultimii ani, cea mai dramatică și complexă din regiune. Și la recentele alegeri, ca și la precedentele, Frontul Farabundo Marti de Eliberare Națională (FMLN) nu a participat ; s-a înregistrat, în schimb, pentru prima dată, participarea coaliției de centru-stînga, „Convergența Democratică", obiectivul său principal constituindu-l asigurarea unei „noi dinamici electorale" în Salvador, prin afirmarea unor noi alternative politice.

Principala sarcină a noului șef al statului o constituie reglementarea conflictului armat intern

În vîrstă de 41 de ani, Alfredo Cristiani, avocat de profesie și bogat exportator de cafea, constituie, pentru majoritatea comentatorilor, „fața umană" a Alianței Republicane Naționaliste. Considerat o personalitate „moderată" în cadrul acestui partid — al cărui „om forte" este maiorul Roberto D'Aubuisson, fondatorul ARENA, implicat, se afirmă, în numeroase acțiuni violente comise de „escadroanele morții", grupări militare de extrema dreaptă —, noul șef al statului va trebui, sînt de părere observatorii, să reziste în fața unei influențe excesive a aripii „dure" din propria sa formațiune politică. Cabinetul său este format, în principal, din tehnocrați, majoritatea membrilor fiind oameni de afaceri, industriași și un număr de cinci militari, între care unul la importantul minister al apărării.

Principala sarcină a noului șef al statului o constituie, cum a fost și pentru antecesorul său, reglementarea conflictului armat intern. Alfredo Cristiani se află „între război și pace", afirma unul din liderii politici salvadorieni, relevînd că, în ciuda îndelungatului conflict militar, ideea dialogului guvern-insurgenți este și azi acceptată drept unica soluție viabilă. „Toate propunerile în acest sens au eșuat pînă acum — scrie agenția EFE —, dar aceasta nu a însemnat o poartă închisă dialogului, spre care aspiră întreaga populație în numele necesarei păci". Primele negocieri au avut loc în octombrie 1984, în localitatea La Palma, apoi în noiembrie, același an, la Ayagualo ; au continuat, în 1985, apoi în 1986 și 1987. La începutul anului în curs, reprezentanții FMLN s-au întîlnit cu cei din partea majorității partidelor politice salvadoriene, fără a se ajunge, însă, la înțelegerile scontate, dar constatîndu-se, ca notă dominantă, acordul unanim privind reglementarea, pe calea dialogului, a conflictului armat. În acest spirit, la sfîrșitul lunii mai, FMLN a făcut o serie de noi propuneri adresate președintelui ales. În momentul instalării sale, la 1 iunie, acesta a precizat că va da curs ideii dialogului, prin numirea unei comisii guvernamentale, care să poarte convorbiri cu insurgenții.

Evoluția acestora nu se așteaptă să fie mai simplă ca în trecut, cu atît mai mult cu cît noua conducere a statului nu intenționează a desfășura „negocieri politice", ci, așa cum arăta unul din liderii FMLN, se urmărește, în esență, cîștigarea de timp pentru schimbarea tacticii antiin-

---

În această săptămînă...

Etiopia. Declarații ale șefului statului

Într-o conferință de presă, președintele Etiopiei, Mengistu Haile Mariam, s-a pronunțat pentru o soluționare pașnică a problemei nordului țării, în provinciile Eritreea și Tigré, unde acționează secesioniștii. Potrivit agenției „TASS", șeful statului etiopian a afirmat că inițiativa de pace privind organizarea de convorbiri cu reprezentanți ai secesioniștilor aprobată la sesiunea extraordinară a Adunării Naționale (Shengo), desfășurată la începutul săptămînii trecute, este în interesul întregului popor. Obiectivul documentului în acest sens îl reprezintă menținerea unității țării. Orice plan de secesiune este de neconceput, a spus președintele Mengistu Haile Mariam.

Guvernul etiopian este dispus să înceapă imediat convorbiri în vederea unei reglementări, a precizat șeful statului, care a adăugat că există, acum, condiții favorabile pentru aceasta : climatul în relațiile internaționale s-a îmbunătățit, în Etiopia a fost adoptată noua Constituție, populația din unele regiuni ale Eritreei se pronunță cu tot mai multă consecvență pentru pace. „Poporul etiopian are destulă forță pentru a garanta unitatea națională, dar noi sîntem în favoarea găsirii unor modalități pașnice de soluționare a problemei eritreene", a declarat Mengistu Haile Mariam. Rezultatele transpunerii în practică a inițiativei de pace vor fi discutate la cea de a treia sesiune a Adunării Naționale (Shengo), care va avea loc în luna septembrie a.c.

În continuare, referindu-se la recenta tentativă eșuată de lovitură de stat militară, președintele a declarat că 27 de ofițeri superiori, între care 11 generali, și-au pierdut viața în cursul acțiunilor de lichidare a complotului. Organizatorii rebeliunii — Merid Negussis, fost șef al Statului Major General al armatei revoluționare etiopiene, și Amhe Desta, fost comandant al forțelor aeriene — s-au sinucis. Complotiștii au eșuat deoarece nu s-au bucurat nici de sprijinul armatei, nici de cel al maselor populare. Alți 16 ofițeri, care au participat la conspirație, se află sub stare de arest, a spus Mengistu Haile Mariam, care a precizat că ei vor fi judecați pe baza Constituției țării.

În legătură cu cele declarate la început de președintele Mariam, agențiile de presă informau că mișcările de gherilă din provinciile Eritreea și Tigré au respins inițiativa de pace a guvernului de la Addis Abeba, în termenii în care a fost prezentată. Se relatează că, într-o declarație dată publicității, „Frontul Popular pentru Eliberarea Eritreei" precizează că este „dispus să înceapă negocieri cu guvernul etiopian, dar fără nici o precondiție și în prezența unei terțe părți".

surgente, în ideea anihilării grupurilor de gherilă și a predării, de către acestea, a armelor. Activitatea insurgenților este, însă, puternică, reprezentînd un factor intern definitoriu, cu o bază de masă, mai ales în mediul rural, considerabilă. În acest context, FMLN și-a reafirmat, recent, alianța „politică, strategică și dinamică", pe care o menține cu formațiunile politice (social-democrate și social-creștine) din cadrul Frontului Democratic Revoluționar (F.D.R.), care a împlinit, în luna aprilie, nouă ani de la creare. „Această alianță — comentează, postul de radio insurgent «Venceremos» — constituie o experiență singulară în America Latină ; însăși existența F.D.R., condus de Guillermo Ungo, este un fenomen inedit în contextul politico-social salvadorian al ultimului deceniu". Între cele două forțe, care și-au consolidat unitatea dintre ele, există o coincidență a obiectivelor programatice, care vizează schimbări profunde de structură în Salvador.

Pînă nu se pune capăt conflictului armat, nu este posibilă o redresare a economiei, consideră numeroși politicieni salvadorieni. Unul din argumente îl constituie inclusiv faptul că, din fiecare patru dolari din cadrul ajutorului american, trei sînt destinați finanțării războiului. Iar aceasta, în condițiile în care Salvadorul primește, zilnic, peste un milion de dolari ajutor din partea SUA (cea mai mare sumă, se pare, acordată unei țări latino-americane). Pe de altă parte, în ultimii nouă ani, producția de cafea — principalul produs de export — s-a redus de la 4,2 milioane chintale (1979), la 1,5 milioane chintale (1988). Scăderi similare se înregistrează la trestia de zahăr și bumbac, ceea ce a dat naștere la peste 300 000 de șomeri agricoli. În perspectivă, guvernul Cristiani preconizează privatizarea accentuată a economiei și crearea de bănci particulare, ceea ce răspunde intereselor patronatului și oamenilor de afaceri. Nu a întîrziat, deci, reacția critică a stîngii, dar și a democrației creștine, care, în timpul guvernării sale, a naționalizat sistemul bancar și cel comercial și a adoptat o lege a reformei agrare. Acum, în opoziție, fostul partid la guvern este dispus să-și apere proiectele realizate și să-și refacă, de asemenea, rîndurile. ARENA, în schimb, va trebui să dovedească o capacitate sporită de a acționa de la nivelul puterii, urmînd, pe de altă parte, să cîștige încrederea și sprijinul SUA, reticente în fața existenței extremei drepte din partid și a acuzațiilor privind colaborarea dintre unii membri ai acestuia și „escadroanele morții".

Chiar în condițiile îndelungatului conflict armat dintre trupele guvernamentale și insurgenți, fostul președinte, Napoleon Duarte, a declarat că „problema cea mai gravă" cu care s-a confruntat în cursul mandatului său a fost violența provocată de forțele de extrema dreaptă. În 1980, a fost asasinat arhiepiscopul de San Salvador, Oscar Arnulfo Romero, apărător fervent al dialogului cu insurgenții. Acest asasinat este pus în legătură cu activitatea „escadroanelor morții" și a presupusului inspirator și conducător al acestora, maiorul Roberto D'Aubuisson, fondatorul ARENA și unul din liderii „duri" ai acesteia. Anul acesta, a fost, de asemenea, asasinat procurorul general al țării, Roberto Garcia Alvarado, crima fiind atribuită tot extremei drepte. Pe de altă parte, în lunile dintre momentul alegerilor și instalarea oficială a noului președinte, cînd, datorită gravei maladii a lui Napoleon Duarte, se resimțea un oarecare „vid constituțional", s-au înregistrat noi acțiuni represive : arestări în rîndul membrilor opoziției, devastarea și percheziționarea unor sedii ale sindicatelor, amenințări și presiuni la adresa unor prelați catolici mai apropiați de mase. „Sperăm că asemenea acțiuni nu vor constitui începutul unei «vînători de vrăjitoare»", a declarat arhiepiscopul de San Salvador, Arturo Rivera y Damas. Rectorul Universității centro-americane, din capitala țării, Ignacio Ellacuria, aprecia, pe de altă parte, că „grupări de ultradreapta, prezente în armată, în forul legislativ și în cadrul ARENA, au început deja o luptă pentru putere ; ele încearcă să împiedice noul guvern de a acționa pentru o cale politică și diplomatică de rezolvare a conflictului armat din țară". Evenimentele s-au precipitat săptămîna trecută, cînd noul ministru al președinției, Antonio Rodriguez Porth, a fost asasinat de doi necunoscuți. După acest atentat, condamnat de toate sectoarele politice, teama privind o escaladare a violenței practicată de extrema dreaptă s-a accentuat. Social-democratul Guillermo Ungo, liderul F.D.R. și candidatul prezidențial al „Convergenței Democratice" la recentele alegeri, a avertizat că, prin acest asasinat, „se deschide posibilitatea intrării într-o spirală a violenței, cu consecințe nefaste". Arhiepiscopul Rivera y Damas a apreciat că guvernul a reacționat, în acest context, „cu măsură", dar este posibil — a spus el — ca „grupuri radicalizate să treacă la represalii". Pe aceeași temă, Mario Aguinana, lider al Uniunii Democratice Naționaliste, a declarat că speră ca atentatul împotriva lui Antonio Rodriguez Porth „să nu se transforme într-un pretext pentru dezlănțuirea unor acte de violență împotriva sectoarelor populare".

Atmosfera, la începutul noului mandat prezidențial, se arată, deci, tensionată, timpul rămînînd să clarifice în ce măsură Salvadorul — punctul cel mai fierbinte, în prezent, din America Centrală — va cunoaște, în perspectivă, o aplanare și, în final, o reglementare politică a conflictualei sale situații interne.

Anca Voican

În această săptămînă...

Vizita premierului pakistanez în Statele Unite

Benazir Bhutto, primul ministru al Pakistanului, a întreprins, între 5 și 11 iunie, o vizită oficială în Statele Unite. Aspecte ale relațiilor bilaterale, ca și o serie de probleme regionale și internaționale au figurat pe agenda convorbirilor americano-pakistaneze — au informat agențiile de presă. Detaliind, ele au precizat că printre subiectele abordate în cursul acestei prime vizite oficiale, efectuate în S.U.A. de noul premier pakistanez, s-au aflat modalitățile de extindere a cooperării dintre cele două țări, inclusiv în domeniul combaterii traficului de narcotice, ajutorul economic și militar acordat de Washington Islamabadului, programul nuclear pakistanez, perspectivele soluționării problemei afgane și, în genere, situația politică din sudul Asiei.

În timpul celor șase zile ale vizitei în S.U.A., Benazir Bhutto s-a întîlnit cu președintele George Bush, cu secretarul de stat James Baker, cu reprezentanți ai Congresului Statelor Unite, cu alte oficialități americane.

Președintele american, George Bush, a apreciat convorbirile purtate la Washington cu premierul pakistanez drept „productive". Potrivit Buletinului de știri al Casei Albe, președintele George Bush a reafirmat angajamentul S.U.A. de a-și aduce, în continuare, contribuția „la securitatea Pakistanului și la dezvoltarea economică și culturală a acestei țări". Șeful Executivului american a exprimat, de asemenea, sprijinul Statelor Unite față de „eforturile depuse de Pakistan și India în vederea îmbunătățirii relațiilor lor" și, de asemenea, s-a referit la „importanța evitării unei curse a înarmărilor nucleare în regiune".

Pakistanul nu posedă și nici nu intenționează să producă arme nucleare — a spus premierul Benazir Bhutto, reafirmînd că programul nuclear al țării sale este dedicat unor scopuri pașnice. În alocuțiunea rostită la Washington, în Congresul S.U.A., ea și-a exprimat sprijinul față de perspectiva transformării Asiei de sud într-o zonă denuclearizată. Benazir Bhutto a cerut membrilor Congresului american să acționeze pentru adîncirea cooperării dintre Pakistan și S.U.A., în scopul soluționării problemelor mondiale și atenuării prăpastiei dintre țările sărace și cele bogate, ca și pentru combaterea poluării mediului înconjurător.

Reprezentanți ai celor două țări au semnat un acord, în baza căruia S.U.A. vor acorda Pakistanului un ajutor economic în valoare de 465 milioane dolari, pentru finanțarea unor programe în domeniul învățămîntului și construcției de locuințe. De asemenea, a fost încheiat un acord de cooperare în vederea combaterii traficului de narcotice, în baza căruia Pakistanul va primi un ajutor suplimentar de 1,5 milioane dolari, în cadrul eforturilor depuse pentru stăvilirea acestui flagel.

Malvine

Președintele ales al Argentinei, Carlos Menem, și-a afirmat disponibilitatea de a se întîlni cu primul ministru al Marii Britanii, Margaret Thatcher, pentru a discuta problema Insulelor Malvine (Falkland) — informează agenția „EFE". Arhipelagul este disputat de cele două țări încă din prima jumătate a secolului trecut și a constituit obiectul conflictului armat anglo-argentinian din anul 1982. În declarația sa, Carlos Menem a reafirmat hotărîrea Argentinei de a folosi toate căile diplomatice pentru a obține recunoașterea suveranității sale asupra acestor insule. Pînă în prezent însă, Marea Britanie nu s-a arătat dispusă să reia dialogul cu privire la arhipelag decît cu condiția ca suveranitatea asupra lui să nu fie pusă în discuție.

Datoria țărilor în curs de dezvoltare – măsurile întîrzie, problemele se agravează

Recent, Fondul Monetar Internațional (F.M.I.) și Banca Mondială au anunțat că au stabilit o serie de norme și criterii care să ghideze participarea celor două instituții la mecanismele de reducere a stocului și serviciului datoriei, prevăzute în ceea ce — după apariția așa-numitului „plan Brady" — se vrea a se constitui într-o „nouă strategie" de abordare a problemei datoriilor externe ale țărilor în curs de dezvoltare.

„Planul Brady" — după numele ministrului de finanțe în noua Administrație de la Washington — a marcat, fără îndoială, reformulări în poziția Statelor Unite, pînă nu de mult reduta inflexibilității, de care se loviseră orice încercări de a se lua în considerare, în problema datoriilor țărilor în curs de dezvoltare, abordări altele decît cele așa-zis „uzuale", „convenționale" sau „tradiționale".

Apărut în martie, în contextul unor reorientări în poziția mai multor țări occidentale, după ani de atitudini rigide, „planul Brady" — în fața eșecului evident al abordărilor de pînă acum, care au contribuit mai mult la agravarea decît la soluționarea problemei datoriilor — include, printre mijloacele de reglementare avute în vedere, și reduceri de către creditori (nu numai de către cei guvernamentali, dar și de către băncile particulare) ale datoriilor țărilor în curs de dezvoltare sau (și) ale plăților anuale în contul acestora (respectiv serviciul datoriei, format din amortismente plus dobînzi). Noile poziții americane au dat un alt sens unor propuneri similare anterioare, venind din partea atît a unor țări în curs de dezvoltare, cît și a unor guverne și chiar cercuri financiare occidentale, avînd în vedere însuși faptul că Statele Unite reprezintă principala putere economică și financiară a lumii occidentale, primul creditor guvernamental și țara de origine a celor mai importante bănci particulare creditoare.

Recunoscîndu-se, în fond, eșecul strategiei de pînă acum (impusă tocmai de principalii creditori) în abordarea problemei datoriilor, se menționează că, prin luarea în considerare a unor reduceri în stocul datoriei și serviciul datoriei, accentul se deplasează „de la practicile actuale de a se folosi resursele de finanțare într-un mod care duce, de fapt, la creșterea stocului datoriei și, în ultimă instanță, a serviciului acesteia".

Conversiunile datorii-investiții și formula răscumpărărilor

Reducerile prevăzute ale datoriilor către băncile particulare ar urma să fie, însă, efectuate nu direct (prin mijloace administrative), ci indirect, prin așa-numitele mecanisme de piață. Este vorba, în esență, de mai multe formule tehnice prin care reducerea datoriilor rezultă indirect din exploatarea diferenței dintre valoarea inițială a acestora și prețurile mai scăzute, cu rabaturi între 20 și 80 la sută, la care sînt evaluate ele actualmente la punerea în vînzare de către creditori pe așa-numita „piață secundară" (rabatul este cu atît mai mare cu cît probabilitatea de recuperare a creanței de către creditor — sau de restituire a datoriei de către debitor — este mai mică).

Deocamdată, eventuali cumpărători pe această piață sînt, în principal, corporații industriale occidentale dispuse să preia creanța (cu rabatul substanțial existent) pentru a o converti, cu acordul țării debitoare, în investiții în aceasta (prin preluări de acțiuni în întreprinderi locale sau prin folosirea sumelor în monedă locală, obținute în schimb, pentru înființarea de companii sub control în diferite sectoare). Pentru țara debitoare, operațiunea înseamnă comutarea obligației de plată dintr-o valută străină în moneda proprie sau chiar o reducere netă a datoriei, dacă transformarea se face și ea cu rabat față de valoarea inițială a datoriei, cu prețul, însă, al acceptării unor participații sub control străin în economia națională. Conversiunea datorii-investiții este una din formulele oferite în cadrul așa-numitelor mecanisme de piață pentru reducerea datoriilor. Perspectivele de folosire largă a acesteia sînt, însă, considerate slabe, avînd în vedere tocmai implicațiile economice și politice.

Astfel că o mai mare bază se pune pe formula răscumpărărilor de datorii, ce ar urma să se realizeze practic în două moduri : direct (în numerar), țările debitoare cumpărînd cu rabat părți din propria datorie (prin folosirea în acest scop a rezervelor lor valutare) ; indirect, țările debitoare emițînd titluri financiare (datorie nouă) ce ar înlocui, prin schimb, o parte din datoria veche, în acest caz putînd fi vorba de titluri financiare fie în valoare mai mică (respectiv beneficiind de rabaturile de pe piața secundară), dar cu dobînda pieței, fie de aceeași valoare, dar cu dobînzi reduse (ultima formulă aflîndu-se la dispoziția acelor bănci particulare din țări în care legile nu permit acordarea de rabaturi la restituirea datoriilor).

Condiționările

Reducerile în nivelul datoriei sau în serviciul acesteia sînt, în „noua strategie", rezervate exclusiv țărilor debitoare care acceptă aceste mecanisme de piață. Spiritul vechii strategii nu este, deci, abandonat. Nu, însă, doar spiritul, ci și însești puncte-forte ale acesteia. Este menținută așa-numita abordare „de la caz la caz", instrumentul prin care debitorii sînt puși în mod individual în fața frontului comun al creditorilor. Și se accentuează în mod sporit asupra așa-numitelor „condiționalități" : beneficiari ai schemelor de reducere în nivelul datoriei sau în serviciul datoriei prin mecanismele de piață nu pot fi decît țările debitoare ce întreprind „ajustări economice interne", care ar urma să fie nu cele considerate necesare de țările respective, ci acelea reclamate de către creditori.

În acest cadru, rolul atribuit instituțiilor financiare internaționale (FMI și Banca Mondială) este întărit, ținînd seama de faptul că tocmai prin intermediul instituțiilor respective se pot impune „condiționalitățile". Așa cum, în vechea strategie, reeșalonările în plata datoriilor și acordarea de noi fonduri de finanțare erau legate de încheierea, în prealabil, a unui aranjament cu FMI, prin care țării debitoare, în schimbul primirii unui credit de susținere, i se cereau îmbovărătoare programe interne de austeritate economică și chiar de reorientări în opțiunile de dezvoltare, tot așa, în noua strategie, asemenea programe vor fi pretinse țărilor debitoare pentru ca acestea să poată dobîndi acces la schemele de reducere în stocul sau în serviciul datoriei.

Pentru ca instituțiile financiare internaționale să-și exercite un astfel de rol trebuia, însă, să se accepte, chiar dacă nu se dorea, ca acestea să se implice ele însele, direct sau măcar indirect, în operațiunile de reducere în stocul sau în serviciul datoriei, punînd la dispoziție țărilor în curs de dezvoltare beneficiare fonduri pentru sprijinirea efectuării operațiunilor respective. Iată coordonatele unei asemenea implicări în concepția „planului Brady". FMI și Banca Mondială ar pune de o parte pentru sprijinirea desfășurării unor astfel de operațiuni fonduri echivalînd cu circa 25 la sută din creditele acordate țărilor în curs de dezvoltare ; fondurile respective ar putea servi ele ca suport colateral al noilor titluri financiare pe care țările în curs de dezvoltare le-ar emite și le-ar schimba cu rabat pe o parte din propriile lor datorii vechi, fie ca sursă de reconstituire a rezervelor valutare ale țărilor debitoare în cazul în care operațiunile de „răscumpărare" s-ar efectua (în numerar) cu mijloace mobilizate din aceste rezerve. În plus, FMI și Banca Mondială ar oferi, în mod adițional, un „suport limitat", pe o perioadă scurtă de timp și pe baze revizuibile, pentru plata dobînzilor în contul datoriilor reduse în urma preschimbărilor sau răscumpărărilor cu rabat. Se precizează că negocierile privind reducerile în nivelul datoriei sau în serviciul acesteia ar urma să se desfășoare, pe baze strict voluntare și în mod nemijlocit (în cadrul și potrivit condițiilor pieței), între țările debitoare și băncile particulare creditoare care doresc, rolul instituțiilor financiare internaționale fiind doar de a sprijini și încuraja, dar nicidecum de a conduce sau dirija tranzacțiile.

Poziții controversate în rîndurile creditorilor

Aceste propuneri au declanșat aspre confruntări în chiar rîndurile creditorilor. Băncile particulare — direct vizate în ce privește o reducere a creanțelor lor pe lîngă țări în curs de dezvoltare — nu au anunțat decît o acceptare de principiu a „planului Brady", urmînd ca poziția definitivă să fie exprimată doar o dată cu precizări în legătură cu ceea ce le interesează în primul rînd : garanțiile operațiunilor de reducere a datoriilor. Guvernele occidentale ezită în a se constitui în mod nemijlocit în garant, motivînd că „banii publici nu pot fi folosiți pentru susținerea financiară a băncilor particulare".

Asigurarea unor asemenea garanții de către instituțiile financiare internaționale nu a ridicat probleme mai puțin controversate. Unele țări occidentale (Japonia, Franța) au părut să se arate dispuse să accepte o implicare mai largă și mai directă a acestor instituții în garantarea operațiunilor respective. Altele, însă, printre care, în primul rînd, Marea Britanie și RFG, au menționat că — direct sau indirect (adică prin intermediul instituțiilor financiare internaționale) — acordarea de garanții ar însemna, potrivit, de pildă, ministrului britanic de finanțe, „un transfer al riscurilor de la creditorii particulari la creditorii guvernamentali, ceea ce ar fi inacceptabil". Într-un fel la mijloc, SUA, așa cum s-a putut constata din propunerile menționate, au în vedere pentru instituțiile respective o implicare oarecum indirectă și în anumite limite (de preferință în cadrul resurselor financiare pe care le au actualmente la dispoziție) : mijloacele financiare destinate sprijinirii ope-

raţiunilor de reducere în stocul şi în serviciul datoriei ar urma să fie obţinute printr-o redirecţionare a resurselor de care dispun în prezent instituţiile respective (şi nu neapărat dintr-o sporire a acestor resurse, aşa cum, de pildă, prevăd abordările japoneze).

Băncile particulare au anunţat că vor trece la negocieri concrete cu ţările debitoare interesate numai în urma unor precizări asupra sumelor pe care FMI şi Banca Mondială ar urma să le pună la dispoziţie şi asupra modului în care aceste instituţii intenţionează să se implice şi să ofere garanţii pentru operaţiunile de reduceri de datorii. Tocmai de aceea, normele şi criteriile FMI şi Băncii Mondiale erau aşteptate.

La rîndul lor, FMI şi Banca Mondială au semnalat că o eventuală implicare a lor ridică probleme care necesită o analiză mai amănunţită şi un studiu mai îndelungat. S-a menţionat că ar fi exclusă acordarea propriu-zisă de garanţii, întrucît, potrivit statutului lor, organizaţiile respective nu sînt autorizate să ofere asemenea garanţii în ce priveşte nici termenele de rambursare, nici reducerea datoriilor, nici plata dobînzilor. S-a sugerat că ar putea fi vorba, cel mult, de constituirea unor fonduri fiduciare, din participaţii ale însesi ţărilor debitoare, din eventuale contribuţii voluntare ale unor ţări occidentale industrializate (în genul celor anunţate de Japonia), precum şi din acele porţiuni, din creditele acordate ţărilor în curs de dezvoltare de către instituţiile financiare internaţionale, puse de o parte, pentru a sprijini operaţiuni de reduceri în nivelul şi în serviciul datoriei ; fondurile respective s-ar afla eventual în grija FMI şi Băncii Mondiale, apărînd, însă, nu ca garanţii din partea acestora, ci ca garanţii pe care însesi ţările debitoare le-au creat pentru asigurarea creditorilor asupra încasărilor scontate.

Reuniunea de primăvară, din aprilie, a Comitetului Interimar al FMI şi Comitetului pentru Dezvoltare al Băncii Mondiale — instanţe operative ale celor două instituţii — a fost prima în care s-au discutat, pe un plan mai larg, aceste probleme ; un acord a fost obţinut doar asupra faptului ca, „în cazul în care o ţară se împrumută la instituţiile financiare internaţionale, o parte din creditele acordate să poată fi folosită pentru sprijinirea aranjamentelor, încheiate pe baze voluntare între ţările puternic îndatorate şi băncile comerciale, în vederea unor reduceri în stocul datoriei sau în serviciul acesteia". În schimb, problema cea mai controversată, privind un „suport" chiar limitat pentru plata dobînzilor în contul datoriilor reduse prin mecanismele de piaţă, a rămas doar să fie „examinată" (neîntrunind, deci, un consens). Un grup comun de lucru al FMI şi Băncii Mondiale urma să contureze normele şi criteriile implicării celor două instituţii.

Creditorii discută...

Aceste norme şi criterii „ghid" — recent stabilite şi despre care se afirmă că au căpătat acceptul celor şapte principale ţări occidentale industrializate — nu aduc toate precizările şi clarificările aşteptate. Comunicarea FMI conţine puţine detalii, îndeosebi în ce priveşte concretizări cifrice. Se insistă, de altfel, asupra caracterului iniţial al acestor norme şi criterii „ghid", avînd în vedere „stadiul experimental în care se află noua strategie de abordare a problemei datoriilor". Totuşi, FMI şi-a anunţat acordul ca normele respective să poată fi utilizate în cadrul negocierilor aflate pe rol dintre unele ţări în curs de dezvoltare îndatorate şi băncile particulare creditoare. Se deduce, astfel, că partea din creditele acordate ţărilor în curs de dezvoltare ce poate fi folosită în vederea sprijinirii unor operaţiuni de reducere în nivelul şi în serviciul datoriei ar urma să se ridice la circa 25 la sută şi că, în cazul perfectării unor acorduri cu băncile particulare creditoare, resursele adiţionale ce ar putea fi puse de FMI la dispoziţia unei ţări debitoare ar ajunge pînă la 40 la sută din cota de participare a ţării respective la Fond.

Comunicarea Băncii Mondiale relevă că, pe parcursul unei perioade de trei ani, proporţia menţionată ar putea atinge circa 25 la sută din cuantumul acelor credite acordate unei ţări în curs de dezvoltare pentru ajustări economice (sau 10 la sută din volumul întregii finanţări puse la dispoziţia ţării respective), iar, atunci „cînd se justifică", resurse adiţionale de pînă la 15 la sută din totalul creditelor acordate de Banca Mondială acestei ţări ar putea fi utilizate ca suport pentru plata dobînzilor în contul acelor datorii reduse prin mecanismele de piaţă. Nu este, însă, clar sub ce formă concretă se va realiza un asemenea suport. Se precizează că fondurile pe care Banca Mondială le va destina sprijinirii operaţiunilor de reduceri în nivelul şi în serviciul datoriei se vor ridica la circa 10 miliarde dolari în decursul următorilor trei ani. Se atrage, totodată, atenţia că aceste norme şi criterii sînt susceptibile de a fi revizuite la şase luni, în funcţie de evoluţia situaţiei şi experienţa negocierilor dintre ţările debitoare şi băncile particulare.

Procesul clarificărilor şi precizărilor este încă în curs. Se aşteaptă ca definitivări să fie obţinute pînă la sesiunea anuală comună din toamnă a FMI şi Băncii Mondiale, un rol important fiind atribuit apropiatei reuniuni la nivel înalt a principalelor şapte ţări occidentale industrializate.

...În timp ce dificultăţile debitorilor cresc

Şi în timp ce creditorii discută încă aspecte procedurale sau tehnice mai mult sau mai puţin esenţiale, problemele ţărilor în curs de dezvoltare debitoare continuă să se agraveze. Datorită recrudescenţei majorării ratei dobînzilor, plăţile în contul acestora sporesc substanţial, accentuînd fenomenul dramatic al „transferului invers de resurse financiare", dinspre ţările în curs de dezvoltare înspre cele occidentale industrializate. Potrivit recentelor aprecieri chiar ale directorului general al FMI, în decurs de un an plăţile pentru dobînzi ale ţărilor în curs de dezvoltare s-au suplimentat cu fabuloasa sumă de 11 miliarde dolari. Şi aceasta într-o perioadă în care se vorbeşte despre reduceri în stocul şi în serviciul datoriei ! Iar, în conformitate cu estimaţiile ONU, transferul invers de resurse financiare — depăşirea cuantumului creditelor noi primite de către vărsămintele în contul serviciului pentru creditele vechi — s-a ridicat din 1984 pînă în 1988 la 143 miliarde dolari ; cu alte cuvinte, o masivă scurgere netă din substanţa economică, şi aşa modestă, a ţărilor în curs de dezvoltare, cu consecinţa blocării pur şi simplu a creşterii economice în aceste ţări şi afectării, prin incidenţă, a expansiunii întregii economii mondiale.

Mai multe ţări în curs de dezvoltare au atras, de altfel, atenţia nu numai că procesul clarificărilor şi precizărilor în ce priveşte degrevări de datorii sau de plăţi în contul acestora trenează, dar si că, de fapt, în discuţie sînt reduceri cu totul insuficiente faţă de situaţia existentă. În mod semnificativ, această realitate a fost implicit subliniată de secretarul general al ONU, Javier Perez de Cuellar, care, zilele trecute, a evidenţiat necesitatea unei reduceri, de către creditorii occidentali, cu 40—45 la sută a datoriei externe a ţărilor în curs de dezvoltare, dacă se doreşte „revitalizarea procesului creşterii economice în ţările respective şi, prin aceasta, relansarea pe ansamblul economiei mondiale".

dr. Ilie Şerbănescu

În această săptămînă...

S.E.L.A. Pentru o soluţie concertată şi durabilă în problema datoriilor externe

Secretarul permanent al Sistemului Economic Latino-American (SELA), Perez del Castillo, a prezentat la Caracas un proiect privind datoriile externe, urmărindu-se o soluţie concertată şi durabilă în această problemă.

Iniţiativa — arată agenţia Prensa Latina — porneşte de la premisa că, în prezent, comunitatea internaţională a recunoscut necesitatea reducerii valorii nominale şi a serviciului datoriilor. Propunerea conţine elemente ce pot fi negociate între creditori şi debitori şi se referă la diferite tipuri de datorii — datoriile pe termen mediu şi pe termen lung cu băncile comerciale, cu guvernele creditoare şi cu organismele financiare internaţionale. Totodată, se reafirmă necesitatea creării unui for de negocieri pentru definirea modalităţilor operative care urmează să fie stabilite între părţile implicate în vederea concertării obiectivelor, principiilor, bazelor şi măsurilor fundamentale ce trebuie să reglementeze în viitor serviciul datoriei externe. Odată stabilite, aceste criterii vor putea fi extinse de la caz la caz, luînd în considerare particularităţile din fiecare ţară.

Documentul subliniază că obiectivul central al ţărilor din regiune constă în reducerea cu 75 la sută a transferului net de resurse către exterior, ceea ce corespunde necesităţilor de creştere economică, de sporire a investiţiilor, modernizării sistemului productiv şi restabilirii unor niveluri adecvate ale bunăstării. Propunerea preconizează înlocuirea, în totalitate, a debitelor pe termen mediu şi lung faţă de băncile comerciale prin emisiunea de noi instrumente cu valoare garantată.

Negocierile între guvernele creditoare şi cele debitoare trebuie să se bazeze pe o procedură similară celei referitoare la datoriile contractate cu băncile comerciale : reducerea cu 50 la sută a valorii nominale a datoriilor, stabilirea unui plafon sub 5 la sută al ratei dobînzii şi termene de reeşalonare între 20 şi 40 de ani, precizează documentul.

Propunerea va fi analizată la 19 iunie, la Caracas, de către reprezentanţii celor 26 de ţări membre ale SELA, în cadrul unei reuniuni pregătitoare a Conferinţei regionale asupra datoriilor externe.

Şomaj

Fiecare al treilea şomer din Austria se află în această situaţie de cel puţin şase luni de zile, a arătat, la o conferinţă de presă la Linz, secretarul organizaţiei regionale a Partidului Populist din provincia federală Austria Superioară, Franz Hiesel, citat de agenţia „APA".

Protest

In landurile vest-germane Rhenania-Palatinat şi Saar au avut loc acţiuni de protest împotriva efectuării de zboruri la joasă altitudine în cadrul manevrelor „Central Enterprise", informează agenţia „DPA". Într-o declaraţie făcută la Bonn, secretarul general al Partidului Social-Democrat din R.F.G., Anke Fuchs, a chemat guvernul R.F.G. să interzică zborurile la joasă altitudine, menţionînd că aceste manevre au fost aprobate, cu toate că au avut loc numeroase catastrofe aviatice şi fără a ţine seama de protestele populaţiei.

MANIFESTAŢIE. Oameni ai muncii niponi au participat, de curînd, la Tokio, la o amplă manifestaţie în favoarea majorării salariilor conform creşterii costului vieţii

1000+1

Statistici

Datele oficiale prezentate, recent, la Londra privind nivelul criminalităţii în capitala Marii Britanii atestă că, în ultimele 12 luni, în acest oraş au fost săvîrşite 716 600 de delicte. Numărul tîlhăriilor şi atacurilor armate a sporit cu circa 14 la sută. În acelaşi timp, sub diferite acuzaţii, în perioada menţionată, au fost arestate 105 800 persoane. Numărul celor arestaţi sub acuzaţia de trafic de stupefiante a crescut cu 9 la sută, respectiv 2.500 de persoane.

Interdicţie

Emiratele Arabe Unite au hotărît interzicerea prelucrării şi comercializării colţilor de fildeş şi a cornului de rinocer, a anunţat agenţia „WAM". Măsura a fost luată în vederea apărării faunei din regiune, în cadrul unor programe mai ample de protejare a mediului înconjurător. Între alte date publicate de Fondul Mondial pentru Natură, cu sediul la Geneva, se relevă că în Africa, numai în ultimii zece ani, numărul elefanţilor a scăzut de la 1,5 milioane la 625 000.

Poluare

Poluarea plajelor italiene a devenit preocupantă pentru autorităţi, în măsura în care, potrivit unor studii de specialitate, Italia a fost clasată pe locul al şaptelea, din zece, în rîndul ţărilor occidentale europene, în ce priveşte curăţenia şi puritatea apei de mare. Situaţia cea mai îngrijorătoare se semnalează în regiunea Campania, unde gradul de poluare se află pe ultimele locuri în ce priveşte accesibilitatea la ţărmuri şi în apă.

Reziduuri

Comunitatea Economică (vest)-Europeană a aprobat, în principiu, cererea ţărilor în curs de dezvoltare din Africa, bazinul Caraibilor şi Oceanul Pacific (ACP) privind interzicerea exporturilor de reziduuri toxice în state din lumea a treia. Toate exporturile de reziduuri toxice în ţările ACP urmează să fie interzise, a anunţat comisarul CEE însărcinat cu politica de dezvoltare, Manuel Marin, la încheierea rundei de negocieri CEE—ACP de la Bruxelles. Următoarea rundă de negocieri în scopul reînnoirii „Convenţiei de la Lome" a fost programată pentru luna octombrie a.c. la Luxemburg.

Datorii

„Fiecare copil african are, la naştere, o datorie externă de 200 dolari, care creşte în fiecare an cu 22 la sută", relatează ziarul algerian „El Moudjahid". Această constatare a fost făcută în cadrul unei reuniuni a tineretului african, care a avut loc la Bamako (Mali). Nu există o imagine mai elocventă decît această cifră pentru a măsura drama ce zguduie continentul african de mai mulţi ani. Seceta şi foametea sînt mereu actuale, cu o notă de agravare fără precedent a ansamblului parametrilor economici şi sociali pentru marea majoritate a ţărilor africane.

Două mari probleme preocupă statele continentului la ora actuală — arată ziarul algerian. În primul rînd, problema datoriei externe, care a căpătat, mai cu seamă după 1980, o dimensiune uriaşă, întrucît ţările africane sînt obligate să consacre anual 50 la sută, dacă nu mai mult, din totalul încasărilor lor externe, pentru a rambursa doar serviciul datoriei acumulate. O astfel de situaţie este generatoare de tensiuni sociale şi face dificilă planificarea dezvoltării economice. Creşterea accentuată a datoriei externe a Africii, care, încă de la sfîrşitul lui 1987, depăşea 200 miliarde dolari, cu toate că nu este comparabilă cu cea a Americii Latine, împiedică, totuşi, investiţiile productive. Această „supraîncălzire" în sectorul datoriei externe s-a asociat, din păcate, cu o scădere a preţurilor la materiile prime, care au cunoscut nivelul lor cel mai scăzut din ultimii 30 de ani. Încasările provenind din exportul de materii prime al ţărilor africane au scăzut, de la 64 miliarde dolari, în 1985, la 45 miliarde în 1986. Acest recul generalizat al preţurilor materiilor prime, combinat cu o creştere sistematică a datoriei, a plasat economiile ţărilor africane într-o situaţie intolerabilă.

Cel mai aberant fenomen în cazul transferului resurselor financiare între Nord şi Sud este că ţările africane şi cele în curs de dezvoltare, în general, afectate de foamete, de probleme ale folosirii sub posibilităţi a forţei de muncă, ale analfabetismului etc., finanţează programele de modernizare din ţările industrializate occidentale.

Un al doilea fenomen care creează probleme serioase în Africa este revenirea secetei cu toate consecinţele sale, la care se adaugă efectul invaziei lăcustelor...

În condiţiile actuale, o mai mare mobilizare a Africii a devenit o necesitate urgentă, conchide ziarul „El Moudjahid".

SAARC

Miniştrii de externe din ţările membre ale Asociaţiei Asiei de Sud pentru Cooperare Regională (SAARC) — din care fac parte Bangladesh, Bhutan, India, Maldive, Nepal, Pakistan şi Sri Lanka — se vor reuni la Islamabad, începînd de la 1 iulie — s-a anunţat oficial în capitala pakistaneză. Reuniunea este consacrată analizării modalităţilor de punere în practică a deciziilor cu privire la amplificarea cooperării în cadrul SAARC, adoptate la conferinţa la nivel înalt a organizaţiei, desfăşurată la Islamabad, în decembrie anul trecut.

Măsuri

Comisia militară mixtă laoţiano-thailandeză a avut o nouă reuniune în districtul Naheo, provincia Leui (Thailanda), informează agenţia „KPL". Cele două părţi au discutat, într-o atmosferă de înţelegere reciprocă, unele măsuri menite să îmbunătăţească relaţiile de bună vecinătate dintre cele două ţări. Următoarea rundă de convorbiri va avea loc la începutul lunii iulie — transmite agenţia laoţiană de ştiri.

Ploaie

Organizaţia Meteorologică Mondială a anunţat, recent, că va putea fi măsurată, pentru prima oară — pe baza unor informaţii furnizate de sateliţi, radare meteorologice şi pluviometre — cantitatea de ploaie ce cade pe Pămînt. Acest proiect, care face parte din programul mondial de cercetări asupra climei, va permite o mai bună înţelegere a modificărilor de energie din atmosferă şi, astfel, o previziune mai adecvată asupra evoluţiei climei. Aparatele de măsură ce vor fi utilizate vor face posibilă, de asemenea, stabilirea ciclului hidrologic şi a resurselor de apă existente pe planetă.

Declaraţie

Primul ministru al Thailandei, Chatichai Choonhavan, a evidenţiat hotărîrea ţării sale de a adopta o politică externă flexibilă şi constructivă pentru a putea face faţă mai bine schimbărilor care au loc în prezent pe plan mondial — relatează agenţia „China Nouă". În intervenţia la un seminar pe tema „Relaţiile economice şi comerciale ale Thailandei cu ţările din Indochina", Chatichai a relevat că „toate ţările lumii devin tot mai interdependente din punct de vedere economic şi tehnologic" şi a reafirmat dorinţa ţării sale de a întări cooperarea cu vecinii din ASEAN şi de a trăi în pace cu statele din Indochina.

CURSA PĂCII. Atletul american Carl Lewis (în stînga imaginii) conducînd coloana de participanți la o cursă a păcii care a plecat recent din New York, unde va reveni la 7 august a.c., după ce va străbate mai multe țări ale lumii

Interviu

Într-un interviu acordat agenției „MENA", secretarul general al Organizației Unității Africane, Ide Oumarou, a declarat că în cadrul viitoarei reuniuni africane la nivel înalt din iulie, de la Addis Abeba, vor fi analizate ultimele evoluții de pe continent pe plan politic și economic, printre care un loc de seamă îl ocupă problema datoriei externe. El a apreciat că la actuala situație a contribuit dezechilibrul dintre valoarea datoriei externe și încasările valutare din export ale țărilor africane și s-a pronunțat pentru convocarea unei conferințe în această problemă cu participarea țărilor creditoare și debitoare. El a menționat că în următoarele luni vor avea loc numeroase foruri internaționale consacrate problemei datoriei externe a Africii.

Sindrom

Procuratura regiunii Madrid și avocații victimelor „sindromului toxic" (maladie provocată de falsificarea uleiului comestibil prin amestecul lui cu ulei industrial de către comercianți) au anunțat că au făcut recurs împotriva sentințelor pronunțate în procesul „uleiului falsificat". Potrivit hotărîrii adoptate de un tribunal din Madrid, 25 din cei 38 de acuzați au fost achitați, iar dintre ceilalți 13, numai trei au fost condamnați la pedepse mai mari cu închisoarea. „Sindromul toxic" afectează, în prezent, peste 20 000 de spanioli și a provocat deja circa 700 de victime. De aceea, sentința tribunalului din Madrid a fost socotită drept un adevărat „scandal" de către cei afectați.

Operațiuni

În urma operațiunilor antidrog întreprinse în Mexic, în ultimele șase luni, autoritățile au confiscat peste 11 tone de cocaină și 168 tone de marijuana. În perioada respectivă au fost arestați 3 200 de fabricanți și traficanți de stupefiante. Cu prilejul descinderilor au fost confiscate 5 milioane de dolari, 1 306 automobile, 29 avioane și două nave, precum și o mare cantitate de arme de foc.

Ochelari

Dezvoltarea impetuoasă a civilizației, necesitatea „prelucrării" unei cantități tot mai mari de informații într-o unitate de timp, în condițiile în care principala „cale de legătură" între creierul uman și lumea exterioară o constituie ochii, se repercutează în mod negativ asupra vederii. Experții Organizației Mondiale a Sănătății apreciază că, în prezent, numărul celor care sînt nevoiți să recurgă la diferite mijloace artificiale pentru corectarea vederii este cu mult mai mare decît la începutul secolului. O cifră este însă certă. Datele prezentate de organizația menționată arată că, în momentul de față, peste 600 milioane de persoane pe Terra poartă în mod curent ochelari de vedere.

Fumat

La sediul din Geneva al Organizației Mondiale a Sănătății (O.M.S.), a fost dat publicității un comunicat, citat de agenția „ADN", potrivit căruia, în fiecare an, în lume, își pierd viața peste 2,5 milioane de oameni din cauza unor maladii provocate de fumat. La fiecare 13 secunde se înregistrează o victimă a fumatului. Cele mai grave maladii provocate de fumat sînt cancerul pulmonar, bronșita cronică, maladiile cardiovasculare. O.M.S. și alte organisme internaționale specializate au inițiat programe speciale de combatere a fumatului, mai ales în rîndul tineretului și adolescenților.

Rezoluție

Senatul filipinez a aprobat o rezoluție prin care se opune unui amendament la acordul privind bazele militare străine, care ar permite tranzitul, survolarea și vizite ale unor avioane și nave cu propulsie nucleară în Filipine. În document se apreciază că aceasta ar reprezenta o încălcare a interdicției constituționale referitoare la prezența armelor atomice în Filipine.

Reuniune

La Caracas se vor desfășura, în perioada 17—23 iunie, lucrările unei reuniuni a „Grupului celor 77" — transmite agenția „Prensa Latina". Participanții vor proceda la evaluarea activității grupului în cei 25 de ani de existență, urmînd să analizeze noi posibilități de intensificare a cooperării între țările în curs de dezvoltare. Reuniunea se va desfășura în două etape — la nivel de experți și ministerial.

Respingere

Primul ministru al Japoniei, Sousuke Uno, a respins cererea partidelor de opoziție de a dizolva Camera Reprezentanților și a organiza alegeri generale — transmite agenția „Kyodo".

Campanie

Consumul ridicat de alcool, în special în locurile publice, a devenit o cauză de îngrijorare pentru autoritățile municipale ale diverselor orașe olandeze, care au decis să adopte o serie de măsuri pentru stăvilirea lui. Astfel, primarul Amsterdamului a anunțat interdicția consumului de băuturi alcoolice pe străzile centrale ale orașului sau chiar circulația cu sticle desfăcute. Această măsură face parte, de altfel, din campania antialcool dusă de autoritățile locale ale diverselor orașe olandeze.

Rachete

În controversa vest-europeană privind modernizarea rachetelor cu rază scurtă de acțiune se trece sub tăcere faptul că, începînd din 1983, țările membre ale NATO au inițiat un vast proces de modernizare a armamentelor nucleare amplasate în Europa — relevă revista britanică „The Economist". Astfel, în mod discret, flota de bombardiere nucleare a fost îmbunătățită prin amplasarea, în R.F.G., a avioanelor de asalt „Tornado" și a unor tipuri avansate de avioane F-168. A fost construit și depozitat, în bazele aeriene din Europa, un nou tip de bombă. A fost fabricat și distribuit un nou obuz de artilerie de 8 inci, iar în 1990 va fi gata un nou obuz de 155 mm. A început, de asemenea, dezvoltarea unei noi rachete lansate din aer tip Sram-2, scrie revista britanică.

Reprezentant

Secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a anunțat numirea lui Joseph Legwaila, din Botswana, în funcția de reprezentant special adjunct al O.N.U. în Namibia. Această măsură, împreună cu desemnarea unui reprezentant politic al Grupului de asistență al O.N.U. pentru perioada de tranziție (GANUPT) în Angola, vizează consolidarea capacității organismului de a face față sarcinilor din ce în ce mai importante și de a-l sprijini pe reprezentantul special al O.N.U. în Namibia, finlandezul Martti Ahtisaari.

Alegeri

În perioada 15—18 iunie, în țările membre ale C.E.E. vor avea loc alegeri consacrate desemnării celor 518 membri ai Parlamentului (vest)-european, organ consultativ al C.E.E., informează agenția „EFE". În cele 12 țări membre ale C.E.E. se vor prezenta la urne circa 240 milioane de alegători.

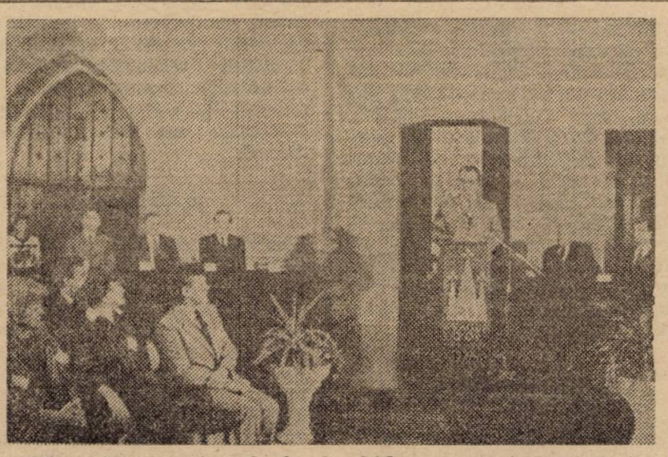

FESTIVAL. Imagine de la deschiderea celui de-al 26-lea Festival Internațional „Praga de aur", la care participă 40 de țări. Festivalul este organizat sub egida guvernului cehoslovac, în cooperare cu Uniunea Artiștilor Dramatici

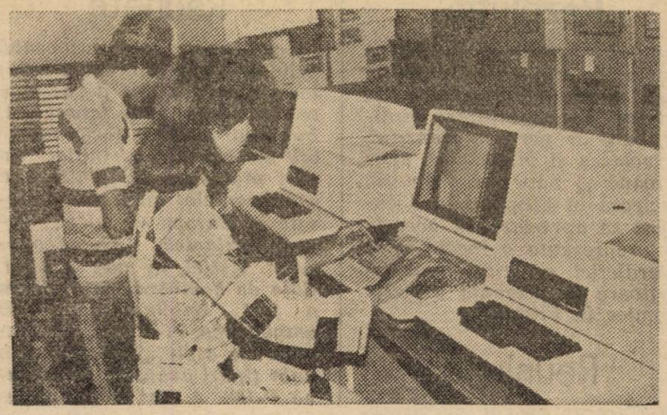

COMPUTER. Recent, în R.S. Vietnam au început să funcționeze mai multe centre de culegere a datelor pe ordinatoare, legate de probleme ale populației, îndeosebi în direcția realizării recensămintelor. Proiectul centrelor a fost realizat cu sprijinul Fondului Națiunilor Unite pentru Activități în domeniul Populației (UNFPA)

1000+1

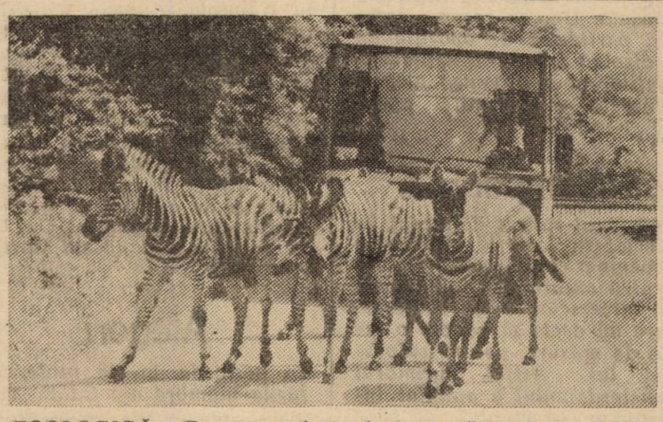

ZOOLOGICĂ. Recent, a fost inaugurată pentru public grădina zoologică în localitatea Dvur Kralove (R.S. Cehoslovacă), avînd o suprafață de 30 de hectare. Așa cum se poate observa în imagine, animalele sînt atît de obișnuite cu prezența omului, încît nu sînt „deranjate" nici de apariția unui autovehicul plin cu vizitatori

Sărăcie

Potrivit unui raport al Oficiului de recensămînt al guvernului federal, 32,5 milioane de nord-americani, adică 13,5 la sută din totalul populației, trăiesc în sărăcie. Venitul mediu al familiilor de culoare a fost, la sfîrșitul anului 1987, de 18 100 dolari, cu un indice de sărăcie de 33,1 la sută, în vreme ce venitul mediu al populației de origine spaniolă a fost de 20 310 dolari, cu un indice de sărăcie de 25,8 la sută.

Solvabilitate

Un studiu realizat de Institutul Mondial pentru Dezvoltarea Cercetărilor Economice, sub egida Sistemului universitar al O.N.U., apreciază că pentru a se restabili solvabilitatea unui număr de 17 țări cu cele mai mari datorii externe, permițîndu-le astfel să pășească pe calea dezvoltării economice normale, ar trebui ca băncile comerciale să le reducă datoriile cu o treime, respectiv cu 125 miliarde dolari.

Aderare

Ministrul spaniol al economiei, Carlos Solchaga, a anunțat, într-o conferință de presă, ținută la Madrid, că țara sa va adera la Sistemul Monetar (vest)-European, pînă la 1 iulie 1990. Din S.M.E. fac parte numai 8 din cele 12 țări membre ale C.E.E. După opinia ministrului spaniol, citat de agenția „EFE", Spania, Marea Britanie, Grecia și Portugalia, care nu au aderat încă la S.M.E., ar trebui să participe la o reuniune și să discute condițiile de aderare. În concepția lui Solchaga pare logic ca lira sterlină să fie încorporată în S.M.E. mai înainte decît peseta spaniolă, „pentru că este o monedă mai puternică și cu mai puține probleme decît peseta".

Lăcuste

Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.) a informat, într-un document dat publicității la sediul său din Roma, că s-a reactivat pericolul pe care îl reprezintă lăcustele de deșert în diferite țări ale Africii occidentale, între care Mauritania, Mali și Niger. Apariția a noi stoluri de lăcuste se datorează umidității ce se menține ca urmare a ploilor de vară. Țările din zona maghrebiană și din Sahara africană au fost informate de către F.A.O. de apariția acestui nou pericol, iar echipe ale „Centrului pentru operațiuni de urgență împotriva lăcustelor" s-au deplasat în regiune pentru a urmări fenomenul și a lua măsurile ce se impun — relevă agenția „EFE".

Indignare

Achitarea, de către Tribunalul constituțional al R.F.G., a fostului ofițer al S.S., Wolfgang Otto, acuzat de complicitate la asasinarea conducătorului comunist Ernst Thaelmann, în 1944, a stîrnit un adevărat val de indignare în întreaga țară, informează agenția „ADN". Secretarul prezidiului federal al Ligii antifasciștilor vest-germani (VVN), Kurt Faller, a relevat că prin aceasta s-a dovedit din nou că în R.F.G. asasinii naziști continuă să rămînă nepedepsiți. El a apreciat, în context, că cine nu trage învățămintele necesare din trecut nu poate să-și făurească un viitor în care să nu se mai repete aceste crime. La rîndul său, Jupp Angefort, membru al Prezidiului Partidului Comunist German, a apreciat că sentința tribunalului constituțional constituie o încurajare pentru forțele și partidele neonaziste din R.F.G. Totodată, el a cerut să se pună capăt rasismului și xenofobiei în această țară.

Dinozauri

Oamenii de știință americani arată, într-un studiu recent, că dinozaurii și alte forme de viață ar fi dispărut datorită unor substanțe emanate de un mare asteroid sau de o cometă care s-a ciocnit de Pămînt în urmă cu 65 milioane de ani. Meixun Zao și Jeffrey Bada, de la Institutul Oceanografic de la Universitatea California din San Diego, arată, într-un articol publicat de revista „Nature", că sedimentele găsite într-o așezare din Danemarca conțin două feluri de substanțe care sînt rare pe Pămînt, în schimb abundă în compoziția meteoriților. Cei doi oameni de știință sînt de părere că „explicația cea mai plauzibilă" este faptul că aceste substanțe provin din surse extraterestre. Noul studiu întărește o ipoteză apărută în 1980, potrivit căreia, în urmă cu 65 milioane de ani, multe specii au dispărut din cauza lovirii de suprafața Pămîntului a unui obiect de mărimea unui munte. Impactul a produs enorme cantități de praf și fum, care „au blocat" lumina solară, astfel că multe specii au dispărut datorită frigului sau lipsei de hrană. Recentul studiu arată că sedimentele analizate conțin cantități mari și neobișnuite de iridium, element radioactiv rar pe Pămînt, dar care se întîlnește des în compoziția meteoriților.

Lucrări

„La Geneva s-au încheiat lucrările celei de-a 4-a sesiuni a Comisiei speciale de control, constituită în conformitate cu Tratatul sovieto-american privind lichidarea rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune. Comisia a examinat probleme referitoare la aplicarea practică a tratatului. A fost semnată, de asemenea, o declarație comună referitoare la procedurile controlului la baza Magna (statul Utah — S.U.A.), unde se efectuează inspecții permanente.

Refugiați

Personalități din întreaga lume se vor reuni la 20 iunie pentru a marca „Ziua refugiaților africani", manifestare anuală inițiată în urmă cu 15 ani de Organizația Unității Africane (OUA). După cum remarcă publicația de specialitate a O.N.U. — „Refugies" —, aceste persoane dezrădăcinate au devenit simbolul problemelor care afectează numeroase zone ale continentului african: conflicte armate și tulburări politice, apartheid și destabilizare, secetă și foamete. Această zi va constitui un moment oportun pentru efectuarea unei analize critice asupra tuturor aspectelor problemei refugiaților, a rolului O.U.A. în soluționarea ei.

„Examen"

Direcția federală pentru aviație a S.U.A. a aplicat amenzi diferitelor companii americane de transporturi aeriene care nu au trecut „examenul" privind asigurarea securității în aeroporturi — respectiv, lucrătorii acestor companii nu au reușit să depisteze în bagajele călătorilor simulatoarele de arme sau explozibili. În cursul anului trecut, Direcția federală pentru aviație a organizat 6 800 de astfel de teste.

Rubrică realizată de Mihaela Brumă

REPORTAJ PE GLOB

Itinerar australian

Brisbane

Florea Țuiu

Centrul orașului, văzut dinspre fluviul Brisbane

Să vii la Brisbane direct de la Canberra, oraș îngemănat cu natura zonei în care se află, nepoluat, fără industrie și zgîrie-nori, este ca și cînd ai veni în adevărata metropolă australiană. Căci, dacă n-ai cunoscut Sydney și Melbourne, Perth, Adelaide, Darwin și Hobart, în prezent cele mai mari așezări urbane ale continentului, prin poziție și desfășurare — pe orizontală și verticală —, Brisbane, al 3-lea mare oraș al țării, îți apare ca o uriașă personificare citadină nu numai a statului Queensland, a cărui capitală este, ci a întregii Australii. Pentru că tot ceea ce întîlnești în acest oraș este prin excelență australian. Chiar și istoria lui, care începe în 1823, cînd locotenentul John Oxley, supraveghetor general al coloniei New South Wales, a navigat spre est de-a lungul țărmului, pînă în golful Moreton, de unde a urcat pe fluviul botezat de el Brisbane și s-a oprit în mai multe puncte, stabilindu-se, în 1824, la North Quay, unde a înălțat o pușcărie, loc aflat acum în centrul orașului Brisbane. La început, deci, Brisbane nu era decît o închisoare pentru deținuți de drept comun, ridicată de aceștia pe malul unuia din numeroasele coturi ale fluviului Brisbane. Era un loc izolat, chiar periculos de vreme ce se interzisese prin lege stabilirea liberă a noilor veniți la o distanță mai mică de 80 km de acest așazis „mic stabiliment penal". Întreaga regiune, mai ales valea fluviului, era atît de atrăgătoare prin bogăția vegetației și climatul blînd, aproape tot timpul anului, încît presiunile noilor veniți au „rupt", în 1839, interdicția și, în scurt timp, așezarea s-a dezvoltat destul de mult pentru a căpăta, în 1859, statutul de capitală a noului stat Queensland, despărțit de New South Wales. Denumirea de Brisbane (a orașului, ca și a fluviului) vine de la numele guvernatorului de atunci al coloniei britanice New South Wales, Sir Thomas Brisbane, un scoțian dur și excentric. Acum, la două secole de la venirea primei comunități de europeni în Australia și la 165 de ani de la întemeiere, Brisbane, cu cei circa 1,2 milioane locuitori ai săi, este inima politică, economică și culturală a celui de al doilea mare stat australian — Queensland — cu o suprafață de 1,728 milioane kmp, egală cu cele ale Franței, Belgiei, Olandei, Danemarcei, R.F.G., Elveției, Italiei și Spaniei luate la un loc, adică aproape o cincime din Europa (de la Atlantic la Ural) și ocupînd tot nord-estul, adică aproape un sfert din suprafața marii insule-continent din emisfera sudică a planetei noastre. Este atunci de înțeles ca, pe o asemenea mare întindere, Queensland să ofere o extrem de mare varietate de vegetație și frumuseți, de mari bogății ale solului și subsolului. Pe toată coasta estică dinspre Pacific — de la granița cu New South Wales pînă la Southport, situat la 80 km sud de Brisbane — se înșiruie și se întrepătrund păduri întinse, cu o vegetație tropicală abundentă, plaje cu nisip auriu, lungi de sute de kilometri, de-a lungul cărora sînt presărate orașe-stațiuni deosebit de atrăgătoare. Aceasta este renumita Coastă de Aur a Australiei unde vin permanent milioane de oameni să se bucure de soarele tropical, de nisipul și apa oceanului. Sînt motivele pentru care lordul mayor, adică primarul orașului Brisbane, Alderman Sallyanne Atkinson, o femeie energică, adresînd un bun venit străinilor, le reamintește cu modestie că orașul — poartă spre Coasta de Aur — și-a pus abia recent în valoare potențialul uriaș de centru industrial și de afaceri, de punct turistic major al Australiei.

Văzut din interior, fie chiar și din goana automobilului, de pe străzi moderne sau de pe autostrăzi suspendate, traversînd fluviul peste poduri interesante, vechi sau mai noi, înglobate într-o rețea de căi rutiere foarte complexă la prima vedere, Brisbane se înfățișează ca un oraș modern în plină explozie urbanistică, întinzîndu-și ambițiile moderniste în toate direcțiile, în primul rînd pe verticală. Circulînd mai mult prin el, înțelegi că orașul acesta, situat la numai 483 kilometri la sud de Tropicul Capricornului, s-a dezvoltat pe cele 37 de coline, ocolite și înconjurate de fluviul Brisbane, ca de un uriaș dragon ce șerpuiește strîns spre Golful Moreton, de la țărmul Pacificului, unde se află și marele port Brisbane. La un moment dat, străzile urcă și coboară colinele într-un ritm ce pare să nu se termine niciodată. Este poate una din părțile cele mai interesante, unde străzile sînt flancate de case mici, cochete, de epocă, cele mai multe bine reparate și întreținute și contrastînd cu centrul urbei din care țîșnesc zgîrie-nori impresionanți ce domină orașul. Privit mai de aproape, cutreierîndu-i străzile, vei fi surprins să-i descoperi orașului nu numai contraste, caracteristice, de altfel, întregului continent australian, ci și locuri și atracții dintre cele mai interesante, create mai ales de mintea și mîna omului. Iată, de pildă, monumentala clădire a parlamentului statului Queensland, amplasată la încrucișarea străzilor Alice și George, dată în funcțiune în 1868. Cu o arhitectură în stilul renașterii franceze, clădirea, cu impunătoare coloane ionice și corintice și un turn central cu orologiu, a devenit emblema tradițională a orașului, alături de alte clădiri ceva mai vechi, dar mai puțin spectaculoase, cum este Newstead House (Casa Newstead), cea mai bătrînă construcție a urbei, dăinuind grațioasă pe malul fluviului Brisbane.

Pavilionul central al Expo '88, acoperit cu pînze „sun sails"

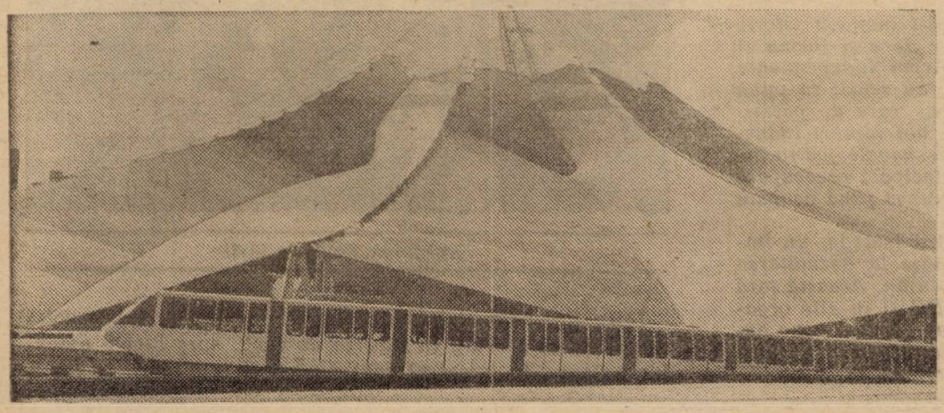

Ceea ce întrece orice așteptări la Brisbane este, fără îndoială, The Queensland Cultural Centre (Centrul Cultural Queensland), apărut dintr-o „idee de proporții epice", cum se exprimă o publicație locală, ca un loc în care muzica și dansul, drama, literatura, istoria, știința și artele plastice să se manifeste și să adauge noi dimensiuni vieții culturale și spirituale a australienilor din Queensland. Se pare că totul a pornit de la necesitatea de a se construi noua galerie de artă a Queensland-ului în locul celei vechi, devenită neîncăpătoare și inadecvată. O hotărîre în acest sens a și fost luată în 1972. Pînă a se alege proiectul noii construcții s-a născut și ideea necesității unui centru cu săli de teatru, operă și concerte, a unui muzeu și a unei biblioteci a statului Queensland. S-a născut astfel proiectul actualului complex arhitectural cultural realizat, în patru etape, pe malul sting al fluviului Brisbane, pe o suprafață de șase hectare ; galeriile de artă date în funcțiune în 1982, sălile de concerte, operă și teatru, în 1985, Muzeul Queensland, în 1986, și Biblioteca, în 1988. Cele patru unități formează un întreg arhitectural armonios, înglobînd în viața culturală și spirituală a centrului chiar și străzile și spațiile dintre clădirile acestuia. Este fără îndoială o reușită prin simplitatea construcției și adunarea într-un loc pitoresc al orașului a instituțiilor de artă și cultură importante, puse la dispoziția permanentă a oamenilor. Am vizitat toate clădirile centrului, realizate după ultimele norme ale tehnicii. Este asigurată o acustică adecvată în sălile de concerte și spectacole, proiectate să aibă locuri variabile, de la 1 000 pînă la 2 500. Centrul este dotat cu instalații de menținere a unei temperaturi constante în galeriile de artă, bogate prin exponate ale marilor maeștri australieni și europeni ; nu pot uita, de pildă, zîmbetul subtil al blîndei „Frumoasa olandeză", realizată în 1905

de Picasso. Responsabilii muzeului au spus că pun un accent deosebit pe „experiența distractivă", cum îi spuneau ei metodei educative aplicate mai ales tineretului, căruia i se prezintă în imagini și piese sugestive, de pildă, nu numai istoria apariției și dezvoltării motorului cu explozie, ci și modul în care acesta a funcționat și funcționează. În afara betonului, oțelului, sticlei și lemnului, peste tot se află mici bazine cu apă și fîntîni arteziene, arbuști și verdeață, răspîndite și în interioarele, și în exterioarele clădirilor, făcînd din întregul complex o adevărată grădină culturală modernă, în care artele și oamenii se simt în deplină libertate de manifestare.

Chiar lîngă acest frumos complex cultural se întinde, tot pe malul fluviului, locul expoziției mondiale World Expo '88, organizată pentru a marca aniversarea bicentenarului Australiei. În centrul evenimentelor memorabile despre care se vorbea peste tot se afla World Expo '88, ce se voia o desfășurare magnifică, fiind prima expoziție universală organizată în Australia și prima din emisfera sudică, în ultima sută de ani. Pentru cei 600 milioane dolari cheltuiți, australienii se așteptau, pe bună dreptate, să asiste nu numai la prima, ci și la cea mai răsunătoare expoziție australiană. Cu tema „Leisure in the Age of Technology" (Timpul liber în epoca tehnologică), expoziția captase atenția și mințile tuturor locuitorilor Brisbane-ului, zilnic interesați de ultimele finisări ale pavilioanelor înainte de apropiata deschidere oficială. Am putut cuprinde cu privirea expoziția, în ansamblul ei, de pe o colină de pe malul opus al fluviului. Prima impresie : o uriașă desfășurare de umbrele gigantice albe și colorate, alcătuite din pînze imense „desfășurate la catarg", amintind de pînzele corăbiilor care au descoperit și apoi au colonizat Australia. Aceste pînze „sun sails", de navigat sub soare, cum le spuneau australienii, acoperă, la înălțimea de 50 m, zona centrală, cît trei terenuri de fotbal, în care s-au desfășurat zilnic, mai ales în ceea ce s-a chemat Piazza, circa zece spectacole de masă. Aceleași „sun sails" acoperă un număr de pavilioane, în primul rînd australiene, dar și ale altor 35 de țări străine, în care se prezentau cele mai noi tehnologii și mijloace de petrecere a timpului liber, activitate atît de extinsă și îndrăgită de australieni.

Vizitarea World Expo '88 din Brisbane este – îmi spun organizatorii, prefigurînd cu circa trei săptămîni activitățile ce vor avea loc în incinta acesteia – o experiență de neuitat. Încă de la intrare, vizitatorii sînt salutați în 35 de limbi de tot atîția roboți instalați în piramide de sticlă. Se poate vedea în miniatură o lagună din sudul Pacificului cu insulițele turistice, alături un munte din Elveția acoperit de zăpadă, cu pîrtii de schi, o ploaie tropicală simulată în pavilionul Noii Zeelande și imitarea unui cutremur de pămînt, o pagodă nepaleză sau binefacerile sportului și tehnicile moderne în ajutorul practicării lor, așa cum sînt prezentate ele în pavilionul S.U.A. În incinta expoziției se călătorește, ca în secolul 21, cu un monorai ultrasofisticat.

În euforia așteptării evenimentului, locuitorii metropolei Queensland-ului erau atrași, în continuare, de împrejurimile orașului, îndeosebi de ceea ce se cheamă Koala Town, o localitate în jurul căreia a apărut o vastă rezervație de animale și păsări, organizată ca o grădină zoologică. Mi s-a spus că nu există vizitator al Brisbane-ului care să nu vină aici pentru a admira micuțul ursuleț Koala, cangurii în comunitățile lor, struții, cele mai variate specii de papagali tropicali vorbitori, cu penaje multicolore. Aici se pot întîlni natura tropicală a Queenslandului, bogăția de animale și păsări, vegetația abundentă din această parte a continentului.

MAREA BRITANIE.

Semnificația unei tradiții

Între multele cutume și tradiții la care britanicul nu dorește să renunțe, transformîndu-le într-o așteptată pată de culoare în aglomerarea vitezistă și monotonă a vieții moderne, se numără și una la care se asistă o dată pe an — Trooping the Colour (ceremonia schimbării gărzii). Este vorba de o ceremonie solemnă și totodată, plină de culoare, prin care se celebrează ziua oficială de naștere a suveranului, în fiecare an din 1805.

Rădăcinile acestei ceremonii se pierd în negura timpului. În vremurile vechi, nobilii care își organizau mici armate au hotărît să le îmbrace într-un fel anume, să le dea o emblemă care să le permită adunarea grabnică în momentele dificile ale unei lupte. Cu timpul, fiecare regiment, apoi fiecare companie din armata britanică a dispus de un stindard propriu. Cînd luptele aveau loc în teritoriu străin, drapelul era fixat în fața ușii clădirii în care poposea cartierul general, dimineața devreme fiind escortat cu toate onorurile la locul de adunare a trupelor. Drapelul fiecărui batalion avea să fie respectat, cu timpul, ca simbol al tradițiilor regimentului, un simbol transferat din generație în generație. O dată pe an, suveranul țării participă la ceremonia schimbării gărzii și transferului drapelului, de ziua sa oficială de naștere (totodată și ziua națională a țării), pentru batalionul respectiv (de fiecare dată altul), evenimentul constituind o mare onoare.

Ceremonia Trooping the Colour va avea loc anul acesta la 17 iunie. Încă un prilej de observare a tradițiilor, multe menținute doar pentru coloritul lor deosebit. Tradiționalismul, atît de caracteristic societății britanice, înseamnă continuitate a instituțiilor, dar această conservare are drept fundament ideea că prezentul este, inevitabil, rezultatul unui lung șir de condiții istorice. Iar această opinie asupra prezentului determină atît un anumit simț al istoriei, al trăirii ei intense, cît și acceptarea inovărilor într-un cadru verificat. Stăruința britanică în a menține instituții, funcții, ritualuri, unele ce par anacronice, nu pornește numai dintr-o plăcere a formelor, ci, în mod deosebit, din credința că prezentul și viitorul au nevoie de aceste forme care asigură continuitatea.

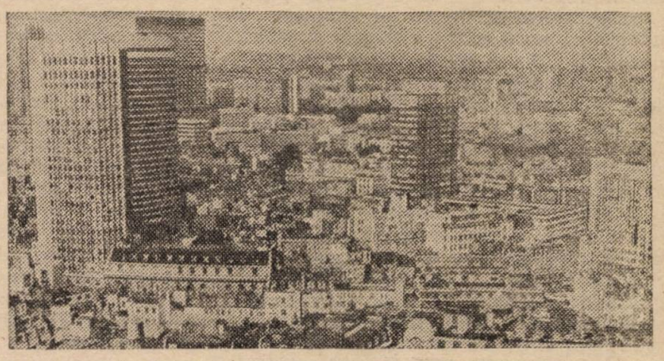

Panoramic londonez

ISLANDA. Preocupări actuale

La 17 iunie 1944, Islanda anunța separarea sa definitivă de Danemarca și se proclama republică. Se împlineau, astfel, aspirațiile de secole ale acestui popor la independență, libertate și democrație.

Cei 45 de ani care au trecut de la acest moment istoric au fost marcați de eforturile islandezilor de a-și forma și dezvolta economia națională, de a-și afirma independența politică. Locuitorii din „Țara de gheață" au reușit să pună bazele unei industrii energetice puternice, care a permis diversificarea economiei și apariția unor noi ramuri industriale : metalurgia neferoasă, construcțiile navale, petrochimia etc. Pescuitul continuă să rămînă principala preocupare a islandezilor, o mare parte a forței de muncă fiind ocupată în industria prelucrării peștelui.

Poziția geografică nu a constituit, pentru Islanda, un impediment de a-și aduce propria contribuție la dezvoltarea unor relații de cooperare cu toate statele lumii. Această țară desfășoară o activitate constructivă la ONU și în alte organizații internaționale, militînd pentru crearea unei zone denuclearizate în nordul Europei, pentru înfăptuirea dezarmării și instaurarea unui climat de pace în Europa și în lume.

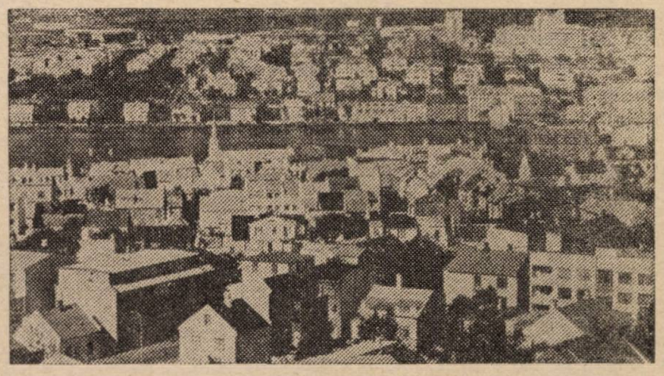

Reykjavik, capitala țării

Între România și Islanda s-au statornicit și se dezvoltă relații de colaborare în diverse domenii, spre binele amîndurora popoare, în interesul cauzei păcii și înțelegerii în lume.

Viitorul energeticii — cercetări, ipoteze, controverse

Cînd, la 23 martie a.c., doi cercetători, B. Stanley Pons (american) și Martin Fleischmann (britanic), anunțau că un experiment de fuziune nucleară la rece — repetat de mai multe ori — le-a reușit perfect și că, prin aceasta, perspectiva obținerii unor energii nucleare controlabile și inepuizabile este de domeniul unui viitor foarte apropiat, știrea a stîrnit un entuziasm deosebit, pe întregul mapamond, făcîndu-se imediat calcule și speculații privind perspectivele ce se deschid civilizației terestre. Cei neinițiați în domeniu manifestau un entuziasm deosebit. Dar oamenii de știință, mai circumspecți, au încercat să testeze afirmațiile celor doi cercetători, înainte de a se aventura într-o lume încă plină de incertitudini. De atunci, cu o frecvență deosebită, au fost emise numeroase păreri, pro sau contra, în ce privește posibilitatea realizării fuziunii nucleare la rece. De altfel, revista noastră a semnalat, pe parcurs, în numerele 13, 16, 17, 20 și 21, diverse păreri emise de oameni de știință din diverse țări ale lumii.

Iată însă că, de curînd, la lista celor de pînă acum, s-au adăugat și opiniile unor oameni de știință din Japonia. Într-o știre dată publicității de către agenția „Kyodo", se arată că un grup de oameni de știință din Japonia pretinde că experiențele lor privind fuziunea nucleară la temperaturi ultrascăzute au reușit. Aceste experiențe sînt cunoscute drept teste pentru realizarea fuziunii nucleare catalizate cu ajutorul miuonilor.

Un amestec de hidrogen greu și tritiu, lichefiat la temperatura de minus 253°C în lichid de heliu, a fost iradiat cu un fascicul de miuoni, sub formă de impulsuri. Miuonii au fost produși cu ajutorul unui accelerator de particule. Potrivit declarațiilor unuia dintre cercetătorii care au participat la experiențe, a fost detectat un mare număr de neutroni de 14 megaelectronvolți, specifici reacției de fuziune nucleară. Apreciind după numărul neutronilor detectați, cercetătorii estimează că, în cursul a circa 200 de ore de experiențe de fuziune nucleară, catalizată cu ajutorul miuonilor, au avut loc 7 miliarde de reacții de fuziune nucleară. Ei au afirmat că, pe baza datelor valoroase obținute din astfel de teste, se poate imagina ce cantitate mare de energie poate fi produsă prin metoda fuziunii nucleare catalizate cu ajutorul miuonilor.

La rîndul său, agenția spaniolă „EFE", aduce o serie de precizări privind cercetările nipone. Oameni de știință japonezi de la Universitatea din Hokkaido (nordul țării) — arată agenția citată — au informat că au reușit să realizeze fuziunea nucleară la rece efectuînd un experiment similar celui realizat în urmă cu două luni în S.U.A.

După cum a declarat profesorul Tadahiko Mizuno, specialist în inginerie nucleară, este pentru prima dată cînd s-a reușit realizarea, cu succes, în Japonia, a fuziunii la rece, bazată pe experimentul Universității „Brigham Young", din statul american Utah. Mizuno și echipa sa au început experiențele în luna martie, într-un laborator subteran, ales special pentru a se reduce la minimum influența temperaturii și a radiațiilor din mediul înconjurător. Realizatorii experimentului au făcut să treacă un curent electric printr-o soluție de apă grea și hidroxid de litiu, cu ajutorul unui electrod de paladiu și al unuia de platină. După o electroliză de 19 zile, ei au putut confirma emiterea unui flux de neutroni de 10—20 de ori mai puternic decît cel existent în mod natural la locul experienței.

Un alt grup de cercetători, de la aceeași universitate, contestaseră faptul că Martin Fleischmann, profesor la Universitatea Southampton (Marea Britanie), și colegul său american, Stanley Pons, ar fi reușit să realizeze fuziunea nucleară, argumentînd că experimentele celor doi sînt echivoce.

Semnalăm cititorilor noștri că, de curînd, a avut loc, la Santa Fe (SUA), prima conferință internațională consacrată fuziunii nucleare la rece. Cei 500 de oameni de știință participanți — arată agenția „EFE" — nu au putut clarifica îndoielile privind controversatul experiment realizat la Universitatea din Utah, la 23 martie. Unii au sprijinit tezele chimiștilor Stanley Pons (american) și Martin Fleischmann (britanic), absenți la reuniune. În general, s-a convenit asupra faptului că este ușor să comiți greșeli de măsurătoare, cînd este vorba de valori energetice atît de minuscule, cum sînt cele folosite în experimentul original. Mai mulți experți au apreciat că, în loc de fuziune nucleară, căldura produsă în tubul folosit de Pons și Fleischmann ar fi fost determinată de o reacție chimică necunoscută. În opinia altora, între care Steven Jones de la Universitatea Brigham Young — care a efectuat propriile sale experimente —, este vorba, în mod sigur, de o reacție nucleară, însă randamentul acesteia este atît de mic, încît se îndoiește că va avea o aplicare practică în viitor.

În experimentul lui Pons și Fleischmann, realizat la temperatura camerei, atomii de deuteriu (prezenți în apa grea) s-au comprimat într-un electrod de platină și paladiu, sub acțiunea curentului electric, pînă în momentul declanșării unei slabe fuziuni nucleare. În opinia oamenilor de știință din Utah, randamentul experimentului a fost de patru la unu, ceea ce ar determina un uriaș potențial pentru producerea de energie, deoarece s-ar putea dispune de o sursă ieftină, curată și inepuizabilă (deuteriul se află din abundență în apa mării).

În cercetările tradiționale ale fuziunii nucleare se folosește un material electronic foarte costisitor, bazat pe radiații laser și electromagneți puternici, care fac posibilă atingerea unor temperaturi foarte ridicate.

Mai mulți oameni de știință, participanți la conferință, au relevat că le este foarte greu să reproducă experimentul lui Pons și Fleischmann, iar alții au apreciat că există posibilitatea ca cei doi să țină în secret unele date-cheie, din interese pecuniare, legate de drepturile de autor.

Totodată, într-o știre publicată de agenția italiană „ANSA", citim, printre altele : „Experiențele privind fuziunea la rece, ale lui Fleischmann și Pons, nu sînt viabile", în timp ce experiența efectuată de Steven Jones și cea a lui Francesco Scaramuzzi sînt „demne de încredere". Acesta este verdictul emis de 500 de oameni de știință (în majoritate americani) la încheierea simpozionului consacrat fuziunii la rece de la Los Alamos (SUA), sub egida Departamentului american al energiei. Simpozionul a reprezentat cea mai severă analiză, pînă în prezent, cu privire la acest fenomen. După cum a subliniat R. Schrieffer (de la Universitatea din California) în cuvîntul de închidere a lucrărilor simpozionului, persistă un scepticism puternic în ce privește posibilitatea ca în experiența lui Fleischmann și Pons căldura să se datoreze fuziunii nucleare.

În schimb, în experiențele lui Jones și Scaramuzzi, emisia de neutroni a „făcut să se accepte" prezența unor fenomene nucleare ce decurg din interacțiunea deuteriului cu metale ca paladiul sau titanul, fie cu metoda electrolitică, fie cu cea gazoasă, ca în cazul lui Scaramuzzi. Un punct în favoarea experienței italiene a fost marcat cînd „metoda Scaramuzzi" a fost repetată cu succes de oameni de știință americani (între care însuși Steven Jones), în laboratoarele de la Los Alamos. Alte confirmări cu privire la producția de neutroni și de „exces de căldură" au provenit din experiențe de electroliză efectuate la universitățile „AEM" din Texas și din Stanford.

Viitorul va aduce, fără îndoială, clarificările necesare în atît de controversata problemă a fuziunii nucleare la rece. Fapt este însă că cercetările ce se desfășoară la scara întregii lumi, în acest domeniu, ar putea avea urmări benefice pentru un domeniu vital al civilizației noastre : energetica.

Radu Dobre

● Nave propulsate... magnetic

Un grup de cercetători japonezi a anunțat experimentarea cu succes a unui model de navă oceanică pusă în mișcare nu de elice, ci de o formă de propulsare magnetică obținută în cadrul unei instalații electromagnetice. Una dintre cele mai dificile probleme de rezolvat a fost aceea de a se putea folosi o instalație de forță pe bază de curent alternativ, întrucît cea bazată pe curent continuu producea electroliza apei de mare, rezultînd — între altele — și clor, care crea o ambianță extrem de toxică în jurul navei. Instalația de forță pe bază de curent alternativ asigură 60 la sută din energia necesară navei, în condițiile unui vas cu deplasamentul de 2 000 tdw, care ar putea dezvolta viteza de 54 kmh. Specialiștii apreciază că, în cazul reducerii pierderilor la transmiterea energiei, instalația de forță a noului tip de navă ar putea asigura întreaga cantitate de energie necesară.

● Cît mergem într-o viață

Medicii francezi au calculat că, în decursul vieții, omul parcurge, în medie, pe jos, 185 000 de kilometri. Cu alte cuvinte, o persoană obișnuită străbate de patru ori și jumătate distanța echivalentă cu lungimea Ecuatorului.

Capital fictiv și speculații financiare (5)

Obligațiunile „precare" și fascinația profitului

Marea inovație în domeniul instrumentelor financiare a apărut, însă, în Statele Unite, unde, în urmă cu cîțiva ani, o casă de curtaj pînă atunci prea puțin cunoscută — Drexel Burnham Lambert (DBL) — a reușit să creeze „din nimic" o piață care a ajuns în 1987 la 125 miliarde de dolari ; revista „The Economist" aprecia chiar că firma respectivă „a deschis un nou capitol în istoria Wall Street-ului". Este vorba de așa-numitele obligațiuni „precare" sau „murdare" („junk bonds"), respectiv titluri purtînd o dobîndă (cupon) foarte ridicată — în medie cu 3—4 puncte procentuale peste cea oferită de bonurile de tezaur —, dar avînd un grad ridicat de risc, ele aparținînd unor companii cu un standing financiar mai scăzut, de regulă firme aflate în situații precare sau tinere companii . Inventatorul acestui instrument, Mihael Milken, de la DBL, a plecat de la o idee simplă : dacă se poate obține profit cumpărînd pe datorie acțiunile unei firme, pentru a le revinde apoi cînd cursul acestora la bursă crește atît de mult încît din revînzarea lor să se restituie creditul și să se obțină și un cîștig, de ce să nu se facă același lucru prin cumpărarea și revînzarea unor firme întregi. Mai ales că valul de tranzacții intercorporații — achiziții și fuzionări între firme — nu numai că favoriza o astfel de speculație, ci avea nevoie și de un instrument cît mai adecvat pentru realizarea ei.

Să luăm, de exemplu, cazul unei „achiziții interne pe datorie" („leveraged buy-out" sau LBO) : o firmă, care face obiectul unei oferte de preluare din partea unui „invadator" — o firmă terță care dorește să o cumpere în condiții neacceptabile — face apel la o casă de curtaj specializată în astfel de operațiuni pentru a se salva printr-un LBO. Finanțarea operațiunii este realizată la trei niveluri : prin credit oferit de băncile comerciale și garantat cu activele firmei „victimă", investiția cea mai puțin riscantă, dar și cea mai puțin profitabilă (creditorii primesc circa 1,5 puncte procentuale peste LIBOR) ; prin finanțarea „mezanină", care costă 3—4,5 puncte procentuale peste LIBOR, asigurînd o rentabilitate a plasamentului de 16—25 la sută, și prin suplimentarea capitalului propriu cu fonduri oferite de conducerea firmei, de casa de curtaj și de o bancă de investiții, aceasta fiind componenta cea mai riscantă a finanțării, dar și cea care aduce cel mai mare profit. Cei care plasează fondurile în astfel de operațiuni își procură capitalul prin lansarea pe piață de obligațiuni, cumpărate de toți cei care sînt atrași de perspectiva unui cupon foarte ridicat. În cazul fericit, firma achiziționată de echipa sa de conducere și de instituțiile financiare participante la operațiune „se pune pe picioare", adică își îmbunătățește situația financiară și poziția în lumea de afaceri, astfel încît cei care au cumpărat-o pot s-o revîndă peste cîtva timp la un preț net superior ; sau pot să ceară înscrierea ei la bursă, beneficiind de cotații mult mai mari decît în momentul achiziționării firmei.

Sarcina instituțiilor financiare specializate în astfel de operațiuni este tocmai de a căuta astfel de firme aflate în situație precară și de a monta, împreună cu „staff"-ul firmei, operațiuni de cumpărare și revînzare cu profit, avînd ca bază de finanțare „junk bonds". O caricatură dintr-o revistă de specialitate prezenta operațiunea ca o căutare în „lada de gunoi" a lumii corporațiilor pentru a găsi o firmă „precară", dar care are șanse să asigure o operațiune reușită. Dar există și cealaltă față a lucrurilor : dacă firma respectivă nu reușește o redresare spectaculoasă sau, mai degrabă, dacă ea nu reușește să convingă piața de aceasta, cei care au cumpărat pe datorie nu vor putea să facă față la scadență obligațiilor mari pe care și le-au asumat prin „junk bonds", ceea ce va atrage o reacție în lanț în lumea financiară. Aceasta cu atît mai mult cu cît concurența ce se desfășoară între diferiții „invadatori" duce la creșterea prețurilor de achiziție a firmelor și cei care vor să monteze un LBO trebuie să mobilizeze fonduri tot mai mari. Pe de altă parte, companiile financiare care intermediază operațiunea încarcă clienții lor cu taxe și comisioane considerabile, invocînd riscul tranzacției ; în speță, dacă nu vor găsi cumpărători pentru obligațiunile precare pe care le mijlocesc, vor fi nevoite să le țină pînă la scadență, cu suportarea pierderilor în cazul insolvabilității celui care le-a emis. Referindu-se la aceste operațiuni, un comentator de la „Financial Times" vorbea de o „sarabandă financiară", speculatorii împrumutîndu-se prin emiterea de obligațiuni, pe care le garantează cu activele companiei pe care doresc s-o cumpere, în timp ce prețul acestor active este determinat de aprecierea pieței reflectată în cererea pentru acele obligațiuni. Dacă încrederea pieței se zdruncină, valoarea activelor scade și, deci, și posibilitatea celor ce s-au îndatorat de a-și onora obligațiile financiare.

Există, însă, o față și mai puțin onorabilă a lucrurilor. Operațiunile cu „junk bonds", antrenînd un volum imens de capital fictiv, stimulează nu numai speculațiile, ci și frauda. Nu este întîmplător faptul că Drexel Burnham — inventatoarea acestor operațiuni — a fost amendată în decembrie trecut cu 650 milioane dolari pe baza a șase capete de acuzare referitoare la acțiuni financiare ilicite. Iar Michael Milken, acuzat de implicare în cazuri de „insider trading" (profituri obținute prin scurgere de informații confidențiale), și-a pierdut postul la această firmă și urmează să suporte rigorile justiției. Reținem două concluzii pe marginea acestui fapt. DBL, care realizează și în prezent 90 la sută din profiturile sale în afaceri bazate pe obligațiuni precare, l-a „sacrificat" pe Milken — creatorul noului instrument — și a fost de acord să coopereze cu autoritățile pentru investigarea fraudelor comise de acesta, deși timp de doi ani a afirmat că angajatul său este nevinovat. Cu alte cuvinte, interesele companiei au prevalat asupra considerentelor de lealitate față de cel care a adus-o la actualul standing financiar. Pe de altă parte, întreaga afacere arată, după cum se exprima un membru al Congresului american, că „singura firmă care a obținut în anii '80 un mare succes financiar pe Wall Street și-a făurit în mare măsură averea pe un fundament de fărădelegi".

„Filiera" vest-europeană

Practica obligațiunilor precare, pusă la punct în Statele Unite, este pe cale să invadeze în prezent piața vest-europeană de capital, inclusiv centrele financiare reputate ca fiind conservatoare. Într-un număr consacrat acestei probleme, revista de specialitate „Euromoney" apreciază că deja condițiile sînt coapte pentru ca „junk"-ul să „ridice Europa occidentală la un nou nivel de dependență financiară". Pe de o parte, este vorba de cererea mare provenită din partea deținătorilor de capital, în speță mari instituții financiare, care urmăresc să obțină un randament cît mai mare la plasamentele lor ; pe de altă parte, de cei care au nevoie de fonduri și sînt gata să emită obligațiuni cu cupoane mari, asortate desigur cu riscuri pe măsură. Dar este vorba, mai ales, de instituțiile financiare — bănci de investiții, „bănci de afaceri" (specializate în tranzacții intercorporații) și case de curtaj — care, „avide după profit, fac puternice presiuni pentru dezvoltarea noii piețe. Desigur, în noua activitate, oamenii de afaceri vest-europeni merg pe urmele „fraților lor mai mari" din America : de la împrumutul garantat cu activele debitorului se trece la finanțarea „mezanină" ; creditele mezanine sînt „sindicalizate", adică împărțite între un număr mai mare de instituții financiare creditoare ; în sfîrșit, se ajunge la creditele „securitizate", adică exprimate sub formă de titluri financiare, în speță obligațiuni precare, al căror cadru de greutate nu mai este solvabilitatea debitorului, ci piața secundară unde aceștea se tranzacționează. Or, securitatea acestei piețe depinde de cererea de obligațiuni, iar aceasta este, la rîndul ei, condiționată de „sănătatea" pieței, într-un cerc vicios tipic pentru rotația capitalului în forma sa „pură", bănească.

În condițiile unei atare abundențe de capital bănesc, nu este de mirare că tranzacțiile intercorporații — în urmă cu 20 de ani practic inexistente — cunosc, în prezent, un avînt deosebit în țările vest-europene, așteptîndu-se chiar accelerarea lor în perspectiva creării „pieței unice" în cadrul Comunității Economice (vest)-Europene în 1992. Rata de creștere a fuziuni-

lor şi achiziţiilor de firme între primele 1 000 companii vest-europene a fost de 17 la sută în 1986, de 27 la sută în 1987 şi încă şi mai ridicată în 1988 ; numai în prima jumătate a anului trecut s-au cheltuit 20 miliarde de ECU („European Currency Unit" — monedă de cont a ţărilor participante la Sistemul Monetar vest-European) — în astfel de operaţiuni. Este de subliniat mai ales faptul că o tot mai mare parte a acestora este reprezentată de aşanumitele „oferte ostile", respectiv tentative de achiziţii care nu sînt motivate de situaţia financiară a firmei urmărite, scopul lor principal fiind de natură speculativă : cumpărarea firmei şi revînzarea sa ulterioară cu profit. Iar baza financiară a acestor acţiuni o constituie, ca şi pe piaţa americană, obligaţiunile „junk", cu consecinţele lor cunoscute. Iată cîteva exemple : în 1987 compania Minorco (controlată de oameni de afaceri din Republica Sud-Africană) a lansat o ofertă ostilă pentru grupul britanic Gold Fields în cea mai mare tranzacţie de acest fel din Marea Britanie (2,9 miliarde de lire sterline), acţiune care a stîrnit multe controverse, inclusiv acuzaţii de „insider trading" ; grupul elveţian Nestlé a achiziţionat, după o aprigă dispută, firma britanică Rowntree ; iar firma franceză Companie Financière de Suez a reuşit să-l înfrîngă pe celebrul „raider" (sau „invadator", respectiv, specialist în operaţiuni de achiziţionare) italian, Carlo de Benedetti, în lupta dusă mai multe luni pentru marea companie belgiană Société Générale de Belgique (vezi **Lumea nr. 8/1989**).

Piaţa vest-europeană a capitalului a devenit deosebit de atractivă şi pentru investitorii terţi, care caută să profite de diferitele posibilităţi pe care le oferă procesul accelerat de „liberalizare" economică şi financiară caracteristic ultimilor ani. Este cunoscut cazul firmei British Petroleum, una din cele mai importante din Marea Britanie, care s-a văzut ameninţată de stocul important de acţiuni pe care o instituţie financiară străină, Kuwait Investment Office (KIO), a reuşit să-l achiziţioneze ca urmare a privatizării acestei companii în urmă cu un an şi jumătate. După numeroase dispute, firma a reuşit să ajungă, de curînd, la o înţelegere cu KIO, în urma căreia ea urmează să răscumpere, contra a 2,4 miliarde de lire sterline, propriile sale acţiuni, astfel încît să aducă cota lui KIO de la 21,6 la sută, cît este în prezent, la sub 10 la sută. Reţine atenţia şi de această dată volumul extrem de ridicat al capitalului necesar pentru finanţarea operaţiunii, sumă neputînd fi mobilizată fără existenţa pieţelor secundare, fără acest proces accelerat de crearea de credit pe care-l permit noile instrumente financiare. Iar mecanismul de tipul cercului vicios se pune şi de data aceasta în evidenţă : tranzacţiile intercorporaţii, „achiziţiile pe datorie" (LBO), privatizările sporesc nevoia de fonduri şi stimulează creşterea pieţei capitalului fictiv, iar disponibilităţile pe care le oferă aceasta incită la noi tranzacţii financiare.

Ioan Popa

(Va urma)

Washington D.C.: „Dezordine şi crimă" *)

Le Monde
PARIS

Nota ziarului :

Într-o ţară care este, de mult timp, pradă violenţei şi „supraînarmării", Washingtonul — în care, potrivit aprecierii fostului preşedinte Nixon, domnesc „dezordinea şi crima" — merită, din ce în ce mai mult, titlul de „capitală a crimei". Numărul crimelor datorate, în majoritate, traficului şi folosirii de droguri a sporit foarte mult în cursul ultimelor luni, în aşa fel încît se preconizează o serie de măsuri dintre cele mai neobişnuite, cum este, de exemplu, interzicerea circulaţiei în timpul nopţii.

„A venit vremea cînd mamele îşi văd fiii ucişi pentru puţină pulbere albă...". Acestea sînt cuvintele unui pastor care meditează cu voce tare în faţa sicriului unui tînăr negru, ucis cu două gloanţe în cap, în preajma locuinţei sale, în nordestul Washingtonului. Asasinul presupus este un băiat de 16 ani, care îi servea drept curier şi se săturase, după cît se pare, să-l mai servească.

Această crimă este un fenomen tipic al Washingtonului de astăzi. Cifrele confirmă acest lucru : 80 la sută din crimele comise anul trecut în capitala federală se datorează drogurilor, în comparaţie cu numai 21 la sută, cu trei ani în urmă.

Aşa cum spunea pastorul, tocmai „pulberea albă" este cea care seamănă moartea. Dar victimele ei sînt negre : nouă omucideri din zece sînt comise de negri, care în opt cazuri din zece sînt şi victimele în acest oraş în care albii reprezintă, totuşi, aproape o treime din populaţie.

Şi apoi există cifra fatidică, cea care acoperă de ruşine Washingtonul şi, indirect, întreaga ţară : cu 119 crime de la începutul anului, capitala ţării a devenit cu adevărat „capitala crimei".

Seară de seară, telejurnalele locale prezintă aceleaşi imagini : cadavre zăcînd pe trotuare, mame plîngînd şi poliţişti procedînd la constatările de rutină. Reportaje din spitale, cu prim-planuri asupra unor bălţi de sînge sub mesele de operaţie. Ca urmare, politicienii locali şi naţionali, alertaţi de presă, n-au întîrziat să adopte unele măsuri.

S-au sugerat multe şi au început multe să fie realizate. Ideea cea mai interesantă aparţine Consiliului districtual, care a votat impunerea interzicerii circulaţiei pe timp de noapte — de la orele 23 pînă la 6 dimineaţa, în cursul săptămînii, pentru tinerii ce nu au împlinit vîrsta de 18 ani. Această măsură este mai puţin stranie decît s-ar putea crede. În ultimă instanţă, cei mai tineri plătesc un foarte greu tribut violenţei. În capitala federală, moartea prin omucidere a devenit, chiar statistic, prima cauză de deces pentru copiii sub 14 ani (peste 20 la sută din decesele înregistrate).

Interzicerea circulaţiei noaptea, considerată, totuşi, inaplicabilă de numeroşi conducători ai poliţiei şi primită cu reticenţă de primar, ar fi trebuit să intre în vigoare la 21 martie. Dar, în urma unei acţionări în justiţie, întreprinse de o asociaţie de apărare a libertăţilor civile, un magistrat a amînat punerea ei în aplicare.

Alte sugestii originale : considerarea fabricanţilor de arme drept răspunzători de consecinţele financiare ale crimelor comise în capitală cu ajutorul „produselor" lor. Poliţia fiind depăşită, mai mulţi membri ai Congresului au recomandat recurgerea la trupele federale — aşa s-a procedat în 1968 pentru înăbuşirea revoltelor din cartierele locuite de negri, după asasinarea pastorului Martin Luther King.

Primarul Marion Barry — căruia mulţi cetăţeni îi reproşează că a redus, cu cîţiva ani în urmă, efectivele poliţiei — a contraatacat printr-o măsură de compromis : el a anunţat că un mare număr de poliţişti care lucrau în birouri urmează să le părăsească pentru a patrula pe străzi şi a hotărît chiar să-i oblige pe poliţişti să-şi prelungească programul de lucru.

Deoarece închisorile sînt, bineînţeles, pline pînă la refuz (45 000 de arestări în decurs de doi ani pentru deţinere sau trafic de droguri), s-a propus să fie transformate în centre de detenţie foste clădiri ale armatei, în timp ce, din toate părţile, se cere mai multă severitate din partea justiţiei. Sînt în pregătire măsuri care să instituie pedepse automate de cel puţin cinci ani pentru orice delict comis de posesorii de arme ; se recomandă extinderea detenţiei preventive (care continuă să fie o excepţie în Statele Unite, unde inculpaţii sînt, în general, puşi în libertate pe cauţiune). Dar specialiştii manifestă cel mai mare scepticism : actualul val de criminalitate — explică un magistrat — „depăşeşte capacităţile sistemului judiciar al districtului".

De aproape un an, unele grupuri — cum este cel al Black Muslims (negrii musulmani) — au hotărît să se ocupe, ele însele, de această problemă, pentru a compensa deficienţele poliţiei : de fapt, prezenţa lor descurajatoare, în centrul unor ansambluri de locuinţe subvenţionate, a determinat fuga traficanţilor de droguri, spre marea uşurare a locuitorilor, pînă atunci terorizaţi de schimburile de focuri şi de prezenţa, sub scările blocurilor, a unor vînzători deosebit de insistenţi. Dar metodele drastice şi prozelitismul Balck Muslims fac ca ei să nu fie bine văzuţi : poliţia însăşi nu apreciază decît în mică măsură acest ajutor, întîmplător şi limitat.

Foarte recent, puterea federală a luat poziţie. Noul conducător al luptei împotriva drogurilor numit de preşedintele Bush, William Bennet, a decis să aleagă Washingtonul drept prim cîmp de luptă. Pentru aceasta, el este hotărît să confere capitalei calificativul de „oraş cu înalt trafic de droguri", ceea ce, potrivit unei legi votate anul trecut, va permite mobilizarea unui mare număr de resurse federale pentru lupta împotriva acestui flagel.

La drept vorbind, subliniază unii specialişti, contrar unor oraşe ca New York sau Miami, Washingtonul nu este locul de pornire al acestui fenomen ; el nu este un centru de import sau de producţie, ci, mai curînd, „debuşeul conductei". Energia şi dorinţa de „a face ceva", manifestate de Bennet, sînt considerate, totuşi,

*) Din „Le Monde" nr. 13 732/1989.

încurajatoare, chiar dacă ele amintesc de trecut.

Astăzi, ca și ieri, Washingtonul nu seamănă deloc cu Chicago din anii '20, nici chiar cu Harlemul sau cu centrul Detroitului. Cifrele sînt incontestabile, crahul a invadat orașul, determinîndu-i pe drogați să caute, cu disperare, cîteva sute de dolari pe zi, pentru a-și procura „pulberea albă".

Lupta politică în jurul criminalității din Washington nu este decît la începuturile ei, iar eforturile menite să reducă traficul de droguri și numărul de crime se anunță, și ele, de durată. Cu atît mai mult cu cît, chiar dacă atenția este concentrată asupra Washingtonului, este greu de uitat că adevărata problemă se află în altă parte. Problema esențială — așa cum sublinia recent senatorul republican d'Amato, de la New York — nu este ce oraș bate recordul criminalității, ci mai curînd „de ce 23 de milioane de americani, adică unul din zece, folosesc droguri, în mod ilegal, cel puțin o dată pe lună".

Șomajul a fost și este o realitate tristă *)

Dintr-un interviu cu Michael O'Riorden

președintele P.C. din Irlanda

Rude Pravo

PRAGA

— Cum ați putea caracteriza situația actuală din Republica Irlanda ?

— Situația economică din țara noastră a fost întotdeauna proastă. Spre deosebire de alte țări, la noi n-a existat niciodată o perioadă cu adevărat de redresare economică. Există explicații în acest sens, și anume că, timp de 60 de ani, am fost nevoiți să trăim sub dominația marilor puteri vecine ; Marea Britanie ne-a impus limite severe în dezvoltarea industriei noastre ; șomajul a fost și este o realitate tristă, care a provocat fenomenul emigrării atît de dăunător economiei.

Este uimitor că am supraviețuit ca popor, dacă avem în vedere faptul că oamenii sînt obligați neîncetat să plece din țara noastră în căutare de muncă. Ei emigrează în Statele Unite, în Marea Britanie și, acum, în Australia, de la crearea C.E.E., precum și în Republica Federală Germania. Dat fiind că, în majoritatea lor, sînt tineri, problema prezintă o deosebită gravitate. Pierdem, astfel, pe cei mai buni tineri din fiecare generație. Fenomenul are serioase consecințe economice, sociale, ca și politice. În urmă cu aproximativ 20 de ani s-a produs, totuși, un anumit avînt, ceea ce a făcut ca mulți tineri să renunțe să mai plece din țară, dar această perioadă s-a spulberat de mult. Niciodată pînă acum, n-am reușit ca industria țării să producă din plin.

Cea mai dificilă problemă cu care ne confruntăm rămîne șomajul, care reprezintă 19 la sută din întreaga forță de muncă a țării, iar în unele regiuni — cum este cea a Dublinului — șomajul atinge 42 la sută. Această situație se datorează și participării noastre la C.E.E. Ne-am pronunțat împotriva acestei participări, deoarece ea aduce prejudicii industriei noastre textile și celorlalte ramuri ale industriei ușoare. Nu am putut face față concurenței marilor monopoluri din C.E.E. Avem conflicte și cu marile societăți petroliere, care au vrut să ne impună mărirea prețurilor. Cînd am înghețat prețurile, monopolurile, ca, de exemplu, firma „Shell", ne-au avertizat că vor înceta să ne mai livreze petrol, ceea ce înseamnă, firește, șantaj.

— Ați putea să ne spuneți cîteva cuvinte despre partidul dv și influența lui în societatea irlandeză ?

— Sîntem un partid puțin numeros. Aceasta se datorează și multor cauze istorice. Clasa noastră muncitoare n-a fost niciodată numeroasă, pe primul plan aflîndu-se lupta națională. Un rol însemnat în această luptă l-a avut James Connolly, marcantă personalitate progresistă și antirăzboinică. În anul 1918, au avut loc profunde mutații pe plan social și politic, ceea ce a dus la crearea Partidului Comunist din Irlanda, în anul 1920. În 1933, cînd fascismul își întindea tentaculele în întreaga lume, partidul a fost nevoit să intre în ilegalitate. El a sprijinit permanent lupta forțelor progresiste împotriva războiului și reacțiunii. Am înfruntat probleme grave și în cursul celui de-al doilea război mondial. După terminarea lui, partidul nostru s-a dizolvat. S-a reînființat în anul 1948, în condițiile așa-zisului „război rece". De atunci, partidul s-a dovedit o forță politică foarte activă, membrii lui făcînd parte, în majoritate, din clasa muncitoare. Dar considerăm că partidul care este format numai din membrii clasei muncitoare nu este pe deplin un partid comunist, deoarece din el trebuie să facă parte și membri ai celorlalte pături sociale. Activăm și avem influență în sindicate, comuniștii fiind aleși, adesea, în funcții de conducere.

Am fost și sîntem, uneori, supuși unor presiuni și amenințări din partea cercurilor de dreapta și ultrareacționare. Nu o dată, au fost atacate sedii ale partidului nostru. Sîntem, însă, încrezători, căci țelurile noastre sînt și cele ale maselor în mijlocul cărora acționăm.

*) „Rude Pravo" nr. 94/1989 — R. S. Cehoslovacă.

„Inflația delincvenței"

Toate statisticile o confirmă : anul 1988 a marcat o adevărată explozie a criminalității în majoritatea metropolelor americane. Crimele legate de traficul de stupefiante, mai ales a crack-ului, „drogul care te face să înnebunești", sînt principalii vinovați de această spectaculoasă inflație a delincvenței. Se știe că cifra globală a omuciderilor comise în cursul anului trecut a fost mai mare decît cea din 1987 (20 096).

Această creștere a criminalității în marile orașe — apărută după cîțiva ani de relativă acalmie — este impresionantă. Cu o creștere de 65 la sută în raport cu 1987, Washingtonul figurează în fruntea acestui palmares, urmat de Houston, Texas (38 la sută), Miami, Florida (29 la sută), Philadelphia, Pennsylvania (19 la sută), New York (12 la sută). Alte statistici, care conțin numărul de omucideri în raport cu populația, sînt la fel de alarmante : 60 la 100 000 de locuitori la Detroit (Michigan), 51 la Atlanta (Georgia), 43 la New Orleans (Louisiana), 36 la Dallas... Fenomenul afectează, practic, toate regiunile Statelor Unite, cu o creștere foarte netă în zonele în care traficul de droguri este deosebit de înfloritor.

De foarte mulți ani, creșterea exponențială a consumului de stupefiante pune, în fața Americii, o problemă insolubilă, o dificultate enormă pe care toate măsurile luate nu o pot rezolva. Acuzatul numărul unu : crackul, acest derivat al cocainei, apărut în 1985 și care face ravagii înspăimîntătoare. Pur în 90 la sută din cazuri, de zece ori mai puternic decît cocaina, crackul are efecte devastatoare asupra creierului. Vîndut sub forma unor cubulețe de cîțiva milimetri, se fumează în pipă, nu costă mult — cîțiva dolari doza —, el „prinde" foarte repede și face tot mai mulți adepți printre adolescenți. „Este cel mai îngrozitor drog care a existat vreodată, cei care îl utilizează devin teribil de intoxicați, tinerii sînt gata să ucidă pentru el", spune șeful brigăzii de omucideri din Miami, Wayne Mc Carthy.

În afară de crimele comise de drogați în plină criză, de agresiunile comise de cei care vor, astfel, să-și procure banii necesari dozei, a crescut, puternic, și criminalitatea legată de crack : răfuielile dintre traficanți, care se ucid pentru a pune mîna pe această piață atît de înfloritoare. Schimburile de focuri care opun bandele rivale, execuțiile de parteneri bănuiți de înșelătorie, care fac victime printre trecători și transformă unele cartiere în locuri deosebit de primejdioase.

Este cazul Washingtonului, care a primit titlul, prea puțin invidiat, de „capitală a crimei". 60 la sută dintre crime sînt în legătură directă cu traficul și cu consumul de droguri, în special de crack, în timp ce acest procentaj nu era decît de 16 la sută acum trei ani. Majoritatea acestor crime au avut loc în cartierele sărace, situate la est de strada a 14-a, ai căror locuitori sînt implicați în acest trafic și furnizează 90 la sută din victime. Pentru rezidenții acestui ghetou, beneficiile enorme și rapide rezultate din drog — un vînzător de 17 ani cîștigă, pe zi, echivalentul a 9 000-30 000 de franci — reprezintă o fantastică „promovare socială" ; de aceea, lupta pentru „frîiele" acestei piețe este feroce.

Azilele psihiatrice, supraîncărcate, lipsite de credite, au tot mai mult tendința să externeze bolnavi considerați, cam prea devreme, vindecați și care se trezesc în stradă, fără locuință, fără loc de muncă, fără legături sociale. Ei îngroașă rîndurile acestei „subpopulații" de declasați, de marginalizați, de excluși ai societății de consum, ale acelor paria gata să ucidă pentru cîțiva dolari, care zac pe străzi, prin gări, prin metrouri — 35 000 de vagabonzi la New York —, fața obscură a Americii, tot mai vizibilă, tot mai violentă.

(După „Le Figaro")

ПРАВДА
MOSCOVA

APARENTĂ ATENUARE A CONTRADICȚIILOR *)

RECENTA sesiune a N.A.T.O. s-a încheiat prin adoptarea raportului intitulat „Concepția globală în domeniul dezarmării și controlului asupra armamentelor" și a declarației șefilor de stat și guvern din cele 16 țări membre ale Alianței nord-atlantice. Documentele, foarte voluminoase, concentrează atenția nu asupra contradicțiilor, ci a „valorilor comune ale N.A.T.O.", care urmăresc să îmbine canoanele obișnuite ale alianței cu imperativele vremurilor noi. În „concepția globală", de exemplu, se remarcă noile posibilități apărute în dezvoltarea dialogului Est-Vest, progresul în direcția lărgirii procesului de la Helsinki în Europa, succesul Conferinței de la Stockholm ; este salutat Tratatul INF. Desigur, toate realizările obținute sînt atribuite, fără drept de apel, Alianței nord-atlantice, „politicii sale ferme".

Dar asta nu e totul. Cu cît analizezi mai profund documentele, cu atît te convingi că piatra de temelie a „noii" concepții a N.A.T.O. continuă să fie strategia descurajării, al cărei principal element îl constituie arma nucleară americană desfășurată în Europa occidentală și lîngă țărmurile acesteia. În unele paragrafe această idee este menționată în treacăt, în altele este expusă deschis. Astfel, în paragraful 32 stă scris negru pe alb : „Aliații sînt ferm hotărîți să mențină la un nivel minim forțele necesare pentru strategia lor de descurajare, ținînd seama de gradul pericolului". Însă există un nivel al forțelor, atît nucleare cît și convenționale, sub care descurajarea nu poate fi eficientă. Între altele, aliații au apreciat întotdeauna că „retragerea tuturor armelor nucleare din Europa va submina în modul cel mai serios strategia de descurajare și va pune în pericol securitatea alianței".

În legătură cu această afirmație, l-am întrebat pe secretarul general al N.A.T.O., M. Woerner : „Ar putea apărea oare condiții în care N.A.T.O. va recunoaște, totuși, posibilitatea eliberării Europei de armele nucleare ?" Răspunsul a fost : „În nici un fel de condiții". M. Woerner a expus pe larg teoria necesității prezenței armei nucleare în Europa, mai ales ca „principal factor de menținere a păcii pe continent, din moment ce în alte părți ale lumii au loc permanent conflicte armate". Ne-am gîndit că Woerner va propune imediat dotarea cu rachete nucleare — de exemplu a participanților la conflictul din Orientul Mijlociu în vederea găsirii rapide, acolo, a soluțiilor de pace, dar, ce-i drept, nu a fost așa.

Documentele acordă mare atenție ultimelor propuneri americane și fără îndoială ele merită acest lucru, fie măcar pentru faptul că vocea U.R.S.S. și a aliaților ei s-a bucurat, în fine, de un oarecare ecou în rîndul Alianței nord-atlantice. De altfel, acest ecou se face auzit deocamdată în tonalități diferite. Președintele F. Mitterrand a susținut poziția Franței în ce privește includerea avioanelor de luptă în programul negocierilor de la Viena. Primul ministru al Angliei, M. Thatcher, sprijinindu-l în ansamblu pe G. Bush, a folosit propunerea acestuia pentru a-i preveni o dată în plus pe aliați asupra necesității menținerii pe continent a unui număr corespunzător de rachete cu rază mică de acțiune, deoarece în urma reducerii armamentelor convenționale, a spus ea, va interveni un „moment de vulnerabilitate și risc pentru N.A.T.O.".

Un alt aspect foarte important. Timp de două zile, la Bruxelles, liderii N.A.T.O. au atenuat numai aparent contradicțiile serioase existente în rîndul lor în ce privește problema armei nucleare tactice din Europa. Soarta rachetelor nucleare tactice ale N.A.T.O. este acum direct legată de negocierile de la Viena consacrate armamentelor convenționale. Acest lucru a fost declarat de toți, subliniindu-se că un asemenea principiu a fost aprobat de participanții la sesiune. Iar, în continuare, fiecare își explică poziția în mod diferit. Bush și Thatcher, de exemplu, relevă că negocierile asupra armelor tactice pot începe numai după realizarea unei înțelegeri la Viena, și chiar după începerea înfăptuirii ei. Kohl pune accentul pe „progresul la negocieri". Londra și Washingtonul insistă pe o reducere parțială. Bonnul „nu exclude" lichidarea rachetelor, în general. Dar principalul este că hotărîrea definitivă privind modernizarea rachetei „Lance" a fost amînată pînă în 1992.

*) Dintr-un comentariu publicat de ziarul „Pravda", nr. 151/1989.

Reuniunea Pactului Andin *)

Recenta reuniune la nivel înalt a Pactului Andin, desfășurată la Cartagena (Columbia), nu a fost o simplă întîlnire protocolară între șefii de stat din Columbia, Ecuador, Peru, Venezuela și ministrul de externe al Boliviei, ci o ocazie istorică ce a apărut ca „o tentativă a ultimei șanse".

După constatarea unui prim eșec al cooperării andine la reuniunea de la Quito, în 1987, a fost stabilit un protocol care modifică Acordul de la Cartagena (actul de constituire a organizației, semnat în urmă cu 20 de ani). Astfel, țările membre au încercat să abordeze într-un mod mai pragmatic și dinamic problema colaborării dintre ele. Reuniți la începutul lunii mai la Lima, sediul Pactului Andin, miniștrii de externe ai celor cinci țări membre au reafirmat voința guvernelor lor de a consolida comunitatea economică andină și, mai ales, dorința de a o dota cu noi instrumente care să-i permită să se adapteze unei noi realități internaționale, caracterizată printr-o interdependență crescîndă, voință ce a fost ratificată la Cartagena.

La început, Pactul Andin se baza pe colaborarea industrială a membrilor săi, cu scopul de a realiza, cu ajutorul unui program comun și regional, înlocuirea importurilor cu produse naționale. Prețul acestei politici a fost, însă, foarte mare, din cauza consumului crescînd și a costului ridicat de devize destinat importării produselor de bază. Șefii de întreprinderi, obișnuiți cu protecționismul, au exercitat presiuni puternice asupra guvernelor lor, pentru a le determina să închidă frontierele naționale.

Măsurile restrictive reciproce dintre țările membre au determinat pierderea credibilității hotărîrilor adoptate. Totodată, obiectivul de integrare regională ignora complet agricultura, iar statele membre recurgeau adesea la subvenții alimentare, descurajînd astfel producția națională și determinînd o proliferare a contrabandei.

În prezent, dezvoltarea agriculturii reprezintă un obiectiv prioritar, la care se adaugă crearea de întreprinderi multinaționale andine, care să beneficieze de avantaje în domeniul impozitelor și creditelor, de liberalizarea comerțului regional, precum și de simplificarea formalităților. Proiectul pare modest în comparație cu cel propus în urmă cu 20 de ani, în schimb are meritul de a fi realist și, totodată, viabil.

În opinia mai multor experți, situația de criză este propice colaborării. Într-adevăr, cererea de produse andine pe piața mondială se află în plină descreștere, în timp ce cererea „celor cinci" în domeniul produselor industriale continuă să sporească. Necesitatea poate împinge la colaborare, acolo unde utopia eșuează.

Fernando Sanz, coordonator al Acordului de la Cartagena, a declarat că „se face, în general, comparație între căile parcurse de C.E.E. și de Pactul Andin. Dar nu trebuie uitat faptul că Acordul de la Roma a fost semnat în 1957, iar piața unică vest-europeană se va realiza, parțial, peste cîțiva ani. Întîrzierea înregistrată de Pactul Andin se explică prin faptul că unele țări au frînat acest proces. Noi a trebuit să facem față acelorași probleme, totuși, cu un handicap suplimentar : obiectivele noastre erau mai ambițioase dacă se ține cont de realitatea economică și socială a țărilor noastre. Integrarea vest-europeană a reglementat o situație preexistentă a schimburilor comerciale și cunoașterii reciproce, în timp ce cooperarea andină este un proiect politic, care trebuie să se organizeze pentru a se transforma în realitate".

Principala temă abordată în cadrul reuniunii la nivel înalt de la Cartagena a fost datoria externă. Țările membre au cheltuit peste șapte miliarde de dolari în 1988 pentru a achita o parte din datoriile scadente, ceea ce a reprezentat o treime din veniturile realizate din exporturi. În Columbia, serviciul datoriei a reprezentat 54,38 la sută din exporturi, în Bolivia 48,3 la sută și în Venezuela 33,64 la sută. Însă politicile promovate de „cei cinci" față de creditori sînt departe de a fi omogene.

*) *Le Monde* nr. 13 689/1989

THE TIMES
LONDRA

UN COMPROMIS CLASIC PENTRU N.A.T.O. *)

A FOST o lovitură de maestru a președintelui Bush. Participanții la reuniunea NATO de la Bruxelles au elaborat un document care indică sfîrșitul uneia dintre cele mai acute dispute dintre liderii occidentali.

Fără îndoială că, atunci cînd va sosi momentul ca Estul și Vestul să negocieze reducerile rachetelor tactice, vor apărea interpretări diferite ale formulării textului, dar bagheta magică a lui Bush i-a ajutat pe participanți să iasă din sala de deliberări cu un rezultat.

Inițiativa sa de reducere a înarmărilor, în special cererea adresată Moscovei de a ajunge în decurs de un an la un acord asupra nivelului forțelor convenționale, a oferit guvernului vest-german elementul vital cu care să-și convingă electoratul că Bonnul a obținut cea mai importantă concesie din partea Londrei și Washingtonului. Această concesie este promisiunea de a negocia, destul de repede, poate în doi sau trei ani, problema rachetelor tactice.

Desigur că, în prezent, nu există altceva decît vorbe. Tancurile, artileria, transportoarele blindate și avioanele care urmează să fie reduse se află încă pe frontul central din Europa. La convorbirile de la Viena asupra forțelor convenționale nu s-a ajuns încă la nici un acord. Așa că euforia nu trebuie să umbrească faptul că de-abia urmează să se desfășoare negocieri dure.

Cu toate acestea, imposibilul pare că a avut loc. Cancelarul Kohl și ministrul de externe, Hans-Dietrich Genscher, sînt fericiți. Iar doamna Thatcher, căreia i-a fost cel mai greu să evite compromisul în domeniul negocierilor destinate rachetelor cu rază scurtă, pare mulțumită că formularea textului este suficient de exactă pentru a nu lăsa posibilitatea unei a „treia opțiuni zero" — eliminarea din Europa a tuturor rachetelor nucleare cu rază scurtă cu baza la sol.

Acum, cînd s-a încheiat întîlnirea la nivel înalt, este momentul să lăsăm de o parte problema rachetelor. Dacă se dorește ca inițiativa lui Bush, în domeniul armelor convenționale, să fie fructuoasă, alianța va trebui să se concentreze asupra convorbirilor de la Viena. Relațiile Vest-Vest și-au reluat cursul.

Bush și-a jucat bine cartea. „Punctul de vedere vest-german", propagat atît de inteligent de Genscher, s-a bucurat de un sprijin crescînd în Europa. Dintre aliații vest-europeni, doar Margaret Thatcher se opunea hotărît negocierilor asupra rachetelor cu rază scurtă. Rolul lui Thatcher era crucial, deoarece, într-o Europă occidentală șovăitoare, Bush avea nevoie de cineva puternic care să-i țină în frîu pe adepții lui Genscher.

Dar, oricum, Washingtonul era acela care hotăra cînd se poate vorbi de negocieri în problema rachetelor. Astfel, Bush i-a convocat pe principalii săi consilieri și, după dezbateri, i-a trimis în capitalele europene pe Lawrence Eagleburger, adjunct de secretar de stat, și pe Bob Gates, consilier adjunct pentru securitatea națională, cu o nouă inițiativă.

Semințele unui compromis au început să dea mici roade. Premierul Thatcher a început, pentru prima dată, să-și atenueze poziția. A declarat cabinetului că rămîne „extrem de sceptică" în legătură cu aceste negocieri, dar că poate fi totuși convinsă. S-a emis ideea unor posibile negocieri după „aplicarea clară a acordului asupra armelor convenționale". Această schimbare constituie în mod evident o reacție la vizita făcută de Eagleburger și Gates primului ministru britanic.

Cu siguranță că s-au făcut concesii, dar chiar de la început — deși M. Thatcher va nega fără îndoială acest lucru — exista inevitabilitatea încheierii unui acord. În calea compromisului nu stăteau decît condițiile și alegerea momentului.

Hotărîrea lui Bush de a face posibil un compromis, devansînd graficul marilor reduceri ale forțelor convenționale, a avut, după cum se exprima M. Thatcher, un efect psihologic asupra restului alianței. Dar, făurind un compromis, Bush nu pare să fi sacrificat principiul că alianța are nevoie în Europa de o combinație de forțe nucleare și convenționale moderne, pentru a descuraja potențiala agresiune.

Acordul nu răspunde la toate problemele. În ce stadiu al aplicării acordului pentru arme convenționale vor începe convorbirile referitoare la rachetele cu rază scurtă ? Oare punerea în aplicare înseamnă reduceri pe toate planurile — cu alte cuvinte trebuie să existe retragere (și distrugere) în toate categoriile discutate : tancuri, artilerie, transportoare blindate de trupe, avioane și elicoptere ? Ce se are în vedere prin referirea — în concepția NATO a controlului înarmărilor și al dezarmării — la necesitatea existenței în Europa a unor sisteme nucleare cu baza la sol, pe mare și aeriene ?

Dar în acest stadiu răspunsurile nu contează cu adevărat. În limbajul documentului există suficientă flexibilitate încît Kohl și Genscher să aibă convingerea că au realizat ceea ce au dorit. Iar, pentru niște duri ca M. Thatcher și Bush, limbajul este suficient de ferm pentru a restrînge negocierile.

Documentul poate fi considerat ca un alt exemplu clasic de compromis în cadrul alianței NATO.

*) Dintr-un articol publicat de „The Times" nr. 63408/1989.

Agenția „I.P.S."

ȚĂRILE AFRICANE ȘI EXPORTUL DE MATERII PRIME

REDUCEREA prețurilor materiilor prime pe piața mondială provoacă mari pierderi majorității țărilor africane, dependente de producția de materii prime pentru supraviețuirea lor, deși cîteva încearcă să lupte cu gigantica piață mondială. Aceasta este o cauză pierdută, fapt ilustrat de cazul statului Côte d'Ivoire, principala producătoare de cacao pe plan mondial. Această mică țară din Africa de vest a hotărît să accepte provocarea, iar rezultatele au fost dezastruoase.

Protestînd împotriva reducerii prețurilor la cacao, Côte d'Ivoire a impus un embargou în iulie 1987 asupra a 400 de mii de tone de cacao, mai mult de jumătate din producția anuală — estimată la 700 de mii de tone. După ce a luptat din greu timp de 18 luni, Côte d'Ivoire a fost nevoită să intre în „negocieri prietenești" pentru a scăpa de marfa sa. Însă ea a plătit deja prețul pentru sfidarea de care a dat dovadă : un deficit de 160 milioane dolari în 1988 și încetarea plății datoriei sale de 10 miliarde dolari, care a accentuat criza economică.

Economiștii relevă însă că rezultatele ar fi putut fi diferite dacă alte țări în curs de dezvoltare ar fi sprijinit Côte d'Ivoire în lupta pe care a dus-o singură împotriva pieței mondiale.

Dacă Côte d'Ivoire ar fi fost sprijinită în această luptă de alte țări producătoare, faptul ar fi putut modifica echilibrul în comerțul Nord-Sud, determinîndu-i pe beneficiari să țină seama de interesele țărilor producătoare, a declarat Abdoubaye Diagne, economist și profesor la Universitatea Cheikh Nuta Diop din Dakar.

Majoritatea țărilor de pe continentul african se află în aceeași situație cu Côte d'Ivoire. În 1986, exporturile țărilor în curs de dezvoltare au fost estimate la 8,3 miliarde dolari, în timp ce importurile au totalizat 13,4 miliarde dolari, rezultatul fiind un deficit de 4,5 miliarde dolari în cadrul balanței comerciale.

Prețurile tuturor materiilor prime exportate de țările africane, cu excepția cafelei, s-au redus cu 26 la sută în 1986. Problema este că țările producătoare de

Creșterea șomajului în S. U. A.

În ultimul timp, șomajul a sporit net în Statele Unite, afectînd 5,3 la sută din populația activă a țării, informează agențiile de presă. Astfel, se confirmă — spre satisfacția pieților financiare — o încetinire a creșterii economice în SUA.

Creșterea șomajului în SUA se datorează, în principal, unei masive reduceri a locurilor de muncă — semn de încetinire a creșterii economice. Concret, economia americană a creat, în aprilie, numai 117 000 locuri de muncă — cea mai slabă performanță din iunie 1986 și pînă acum —, față de 171 000 în luna martie și față de media lunară a precedentelor 12 luni, care a fost de 300 000. „Încetinirea ritmului creșterii economice în lunile martie și aprilie este reală. Creăm într-adevăr mult mai puține locuri de muncă decît acum cîteva luni și foarte puține întreprinderi își sporesc semnificativ personalul" — a declarat o oficialitate de la Ministerul Muncii al SUA, citată de agențiile de presă.

Creșterea șomajului este un indiciu suplimentar privind încetinirea creșterii economice și un element în ce privește evoluția inflației, a declarat un economist de la principalul organism de studii al patronatului american — „Conference Board". Asemenea altor specialiști, el apreciază că șomajul va continua să crească în lunile viitoare, urmînd să afecteze, pînă la sfîrșitul anului, 5,7—5,8 la sută din populația activă a țării.

materii prime nu au nici un cuvînt în stabilirea preţurilor, a relevat Thierno Kane, preşedinte al Consiliului organizaţiilor neguvernamentale pentru acordarea de ajutor în vederea dezvoltării, grup din care fac parte 50 de organizaţii neguvernamentale din Nord şi Sud. Totul este unilateral, a adăugat el, şi în aceste condiţii nu se poate vorbi de interese comune.

Organizaţiile neguvernamentale consideră că singura soluţie o constituie stabilirea unei asocieri comerciale pe bază legală. Adică instituirea unei voinţe politice de ambele părţi în scopul iniţierii de discuţii, orientarea în luarea hotărîrilor de comun acord, în loc ca Nordul să-şi impună întotdeauna punctul de vedere potrivit propriilor interese, a arătat Kane.

În prezent, Africa se îndreaptă spre marginalizare în cadrul economiei mondiale şi, avînd în vedere protecţionismul vest-european şi restrîngerea pieţelor naţionale africane, nu se poate ieşi din această situaţie, a declarat un membru al Asociaţiei firmelor africane pentru cercetări în domeniul dezvoltării. Iată de ce guvernele ţărilor africane trebuie să stabilească priorităţile potrivit propriilor lor necesităţi, şi nu potrivit necesităţilor din afară. De exemplu, în loc să producem materii prime pentru export, trebuie să acordăm prioritate industriei prelucrătoare şi domeniului alimentar în vederea satisfacerii necesităţilor proprii, a afirmat el.

Mai mult, ţările industrializate, a spus Abdoubaye Diagne, trebuie să reducă ratele dobînzilor la împrumuturile acordate Africii, să anuleze o parte a datoriei şi să sporească ajutorul public pentru dezvoltare.

Nu cred că aceste măsuri ar costa mult Europa occidentală, însă ceea ce se întîmplă este că Africa nu mai reprezintă un interes politic pentru ţările dezvoltate. De acum încolo toţi se îndreaptă spre Asia, a precizat Diagne. Mulţi africani sînt de acord cu Diagne că tot ce dă Africii cu o mînă, Europa occidentală ia înapoi mai mult cu cealaltă.

De fapt, o mare parte a împrumuturilor acordate Africii este folosită pentru a plăti întreprinderile vest-europene construite pe continent. Profiturile realizate în Africa sînt exportate în ţara de origine a acestor întreprinderi, fără reinvestiţii efective în ţările noastre, a relevat A. Diagne. În ce priveşte ajutorul internaţional, el nu reprezintă decît o restituire a unei părţi din profiturile realizate în Africa, a adăugat el.

PROFIL

NICOLAI RÎJKOV

preşedintele Consiliului de Miniştri al U.R.S.S.

Nikolai Rijkov s-a născut la 29 septembrie 1929, în satul Belecvka, regiunea Donetk (Ucraina). Este de naţionalitate rus şi a intrat în rîndurile Partidului Comunist al Uniunii Sovietice în anul 1956.

După absolvirea şcolii tehnice, a început să lucreze, în anul 1950, la Uzina de utilaj greu din Urali. Aici a continuat să muncească şi după absolvirea, în anul 1959, a Institutului Politehnic din Urali, ocupînd diferite funcţii tehnico-inginereşti. Apoi, a fost desemnat director adjunct al întreprinderii. În perioada 1965—1970 a fost directorul acesteia, iar din 1971 a fost director general al Centralei de producţie „Uralmaş" — unitate pilot a construcţiilor de maşini sovietice.

În anul 1975, Nikolai Rijkov este numit adjunct al ministrului construcţiilor de maşini grele şi de transport. Începînd cu anul 1979, este prim-vicepreşedinte al Comitetului de Stat al Planificării al U.R.S.S.

În noiembrie 1982 este ales secretar al C.C. al P.C.U.S. În acelaşi timp, a condus Secţia economică a C.C. al P.C.U.S. La Plenara din aprilie 1985 a C.C. al P.C.U.S. (prima plenară după alegerea lui Mihail Gorbaciov în funcţia de secretar general al C.C. al P.C.U.S.), Nikolai Rijkov a fost cooptat în Biroul Politic al C.C. al P.C.U.S.

A deţinut funcţia de şef al guvernului din septembrie 1985.

La 8 iunie a.c., Congresul Deputaţilor Poporului al U.R.S.S. l-a confirmat pe Nikolai Rijkov în funcţia de preşedinte al Consiliului de Miniştri al U.R.S.S.

le point

PARIS

AMERICA LATINĂ. SPRE RESTABILIREA DEMOCRAŢIEI *)

ÎN CURSUL acestui an şi în primele luni ale lui 1990, în ţările Americii Latine au loc o serie de scrutine electorale fără precedent. Între 2 februarie şi 1 mai a.c., trei ţări şi-au instalat deja sau şi-au ales preşedintele în împrejurări neobişnuite sau de tensiune. În Venezuela, la cîteva săptămîni după revenirea la putere a social-democratului Carlos Andres Perez, tulburările provocate de inevitabilul plan de austeritate prezidenţial s-au soldat cu 300 morţi. În Salvador, unde un cumplit război civil bîntuie de aproape zece ani, alegătorii s-au „aruncat" în braţele extremei drepte. În Paraguay, unde interminabila dictatură a lui Stroessner s-a prăbuşit într-o noapte, generalul Andres Rodriguez culegea, la 1 mai, roadele acţiunii sale şi ale garanţiilor date democraţiei.

La 7 mai, a venit rîndul unor ţări ca Bolivia şi Panama să se prezinte în faţa urnelor. În Bolivia, redresarea economică întreprinsă cu curaj de preşedintele Paz Estenssoro ar urma să-l avantajeze pe urmaşul său din cadrul Mişcării Naţionaliste Revoluţionare, Sanchez de Lozada. În august, Parlamentul bolivian va alege viitorul preşedinte în funcţie de acordurile încheiate între candidaţii cei mai bine plasaţi, printre care generalul conservator Hugo Banzer şi socialistul Paz Zamora.

Desfăşurate în cele mai bune condiţii în Bolivia, alegerile ţinute în aceeaşi zi (7 mai) n-au fost nici pe departe la fel, în Panama, zonă strategică, în care succesul aproape sigur al opoziţiei, condusă de Guillermo Endara, dar ignorat de omul forte al ţării, generalul Noriega, a provocat manifestaţii brutal reprimate, încît tribunalul electoral a trebuit să se hotărască să anuleze scrutinul.

Dar adevărata dezbatere de fond, cea care ar trebui să influenţeze viitorul politic al Americii Latine, se desfăşoară în cele două mari republici, Argentina şi Brazilia. La Buenos Aires, ca şi la Brasilia, o revenire la mişcarea populistă din anii '50 şi '60 ar putea duce la noi confruntări atît cu militarii, cît şi cu creditorii internaţionali ai acestor ţări supraîndatorate.

În Argentina, la 14 mai a.c., circa 20 milioane de alegători i-au ales pe cei 600 membri ai Colegiului electoral care-l va desemna, în august, pe succesorul preşedintelui radical Raul Alfonsin, al cărui mandat se încheie la 10 decembrie a.c., urmînd a fi preluat de Carlos Menem (peronist). Armata acţionează în culise, iar situaţia economică în ţară este gravă. Contenciosul dintre civili şi militari, în special, nu este rezolvat aşa cum s-a întîmplat, prin referendum, în Uruguay, unde succesiunea preşedintelui Julio Sanguinetti, în alegerile din noiembrie a.c., nu va provoca traumatisme.

În Brazilia, unde alegerile prezidenţiale directe efectuate în două tururi de scrutin —primele după 28 de ani — încep la 15 noiembrie a.c., preşedintele Jose Sarney nu lasă o situaţie economică mult mai bună decît Raul Alfonsin în urma aceleiaşi tranziţii democratice. Urmaşul său, Ulysses Guimaraes, riscă să suporte consecinţele. Cele mai mari şanse de a fi ales le are unul dintre cei doi candidaţi ai stîngii populiste, veteranul Leonel Brizola, sau un nou venit, sindicalistul Luiz Ignacio Lula, lider al Partidului Oamenilor Muncii. Mai discretă decît în Argentina, armata continuă să fie aici şi un arbitru vigilent. Situaţia din aceste două mari ţări riscă, mai ales, să ducă la grave frustrări populare, analoge celor din Venezuela.

Alte scrutinuri electorale vor confirma, în continuare, aspectul pozitiv al evoluţiei latino-americane în cursul ultimilor ani, cel al recuperării democratice. În Chile, greu se poate vedea cum generalul Pinochet, înfrînt în plebiscitul din 5 octombrie 1988, ar putea împiedica alegerile din 14 decembrie a.c. şi victoria previzibilă a democrat-creştinului Patricio Aylwin, chiar dacă opoziţia pierde definitiv lupta prealabilă a revizuirii constituţionale.

În martie 1990, în Peru, un intelectual de prim plan, Mario Vargas Llosa, va încerca să-şi scoată ţara din criză după eşecul populistului Alan Garcia.

America Latină votează, dar ea rămîne un vast mozaic al cărui principal liant îl constituie această comunitate de destin, care a plasat-o, în esenţă, între Occident şi lumea a treia, locul unor contradicţii fundamentale.

*) **Le Point** nr. 869/1989.

Savanții avertizează

Trăim pe o planetă fragilă!

(8)

Cu prilejul Zilei internaționale a mediului înconjurător, care a fost marcată pretutindeni în lume la 5 iunie, organismul specializat al O.N.U., P.N.U.E., a difuzat un dosar în care sînt prezentate sintetic cîteva din cele mai mari sfidări actuale și de perspectivă la adresa sănătății planetei. Între ele, distrugerea pădurilor, fenomen căruia i se datorează producerea unei cincimi din emisiile de bioxid de carbon în atmosferă, care potențează „efectul de seră" la scară globală.

Distrugerea pădurilor — se arată în documentația furnizată de P.N.U.E. — repezintă o dublă pierdere și constituie o dublă amenințare. Pădurile absorb și „fixează" bioxidul de carbon din atmosferă, iar fiecare arbore distrus pe de o parte elimină carbon în atmosferă, iar pe de altă parte lipsește mediul natural de un „burete" de absorbire a bioxidului de carbon.

Diminuarea acestor „plămîni" importanți ai planetei, care sînt pădurile tropicale, amenință cu o catastrofă ecologică — avertizează specialiștii P.N.U.E. Studiile elaborate de ei arată că, de la începutul acestui secol, lumea a pierdut 1,5 miliarde de hectare de păduri tropicale. Și tot ele informează că, în prezent, numai 1 la sută din cele 800 milioane de hectare de păduri tropicale productive de pe suprafața globului „sînt gestionate fără pierderi ireversibile".

Declarația de la Quito și Manaos

Problema salvgardării „tezaurului vegetal" al planetei depășește cu mult granițele ecologiei, dobîndind o dimensiune politică tot mai evidentă, așa cum au arătat-o și lucrările unei importante reuniuni desfășurate la începutul lunii martie în capitala Ecuadorului. Participanții — reprezentanți ai celor opt state membre ale Tratatului amazonian de cooperare, tratat încheiat în 1978 între Brazilia, Bolivia, Columbia, Ecuador, Guyana, Peru, Surinam și Venezuela — au analizat în mod concret modalitățile de stopare a procesului de deteriorare și, în același timp, ale celor de refacere a mediului în această zonă, precum și perspectivele colaborării dintre țările lor în domeniul valorificării raționale, în beneficiul propriei lor dezvoltări naționale, a uriașului potențial al Amazoniei. Reprezentanții țărilor latino-americane au respins, și de data aceasta, cu argumente, alegațiile răspîndite în ultimii ani de diverse organe de presă occidentale, care încearcă să acrediteze ideea că strategiile de dezvoltare economică și socială ale state-

---

Geneza și interpretarea problemei ecologice în America Latină *)

În ultimii ani, în America Latină crește interesul față de problema ecologică. În forumurile regionale, în publicațiile științifice și periodice se strecoară tot mai des neliniștea legată de degradarea crescîndă a mediului înconjurător. Și această neliniște nu e nejustificată ; transferarea în țările regiunii a întreprinderilor „murdare" din țările capitaliste dezvoltate, existența practic necontrolată de-a lungul anilor a corporațiilor transnaționale în principalele ramuri ale industriei extractive a țărilor latino-americane, tendința cercurilor din aceste țări de a lărgi exportul și exploatarea accelerată a resurselor naturale au dus, alături de alți factori, la agravarea situației ecologice.

Criza economico-financiară prelungită și exploatarea nestăvilită a resurselor naturale de către țările capitaliste dezvoltate sînt cauzele directe ale degradării mediului înconjurător în regiune. La acestea trebuie adăugată și agravarea problemelor energetică și alimentară din anii '70, care a determinat multe țări să intensifice prospectarea și exploatarea mineralelor utile, valorificarea unor noi zone geografice, ceea ce a adus un prejudiciu însemnat mediului ambiant.

Un rol deosebit în agravarea problemei ecologice îl joacă datoriile. De aceea, problema ocrotirii mediului înconjurător se pune mai acut, în special în țările care sînt mari debitoare : Brazilia și Mexicul. La Adunarea generală a Uniunii internaționale pentru ocrotirea naturii (Costa Rica, februarie 1988), președintele acesteia, M. Suminathan, a declarat că lichidarea resurselor naturale în scopul achitării dobînzilor la datoriile externe a devenit una din cauzele principale ale distrugerii mediului înconjurător în țările sărace.

Un rol important în geneza problemei ecologice l-au avut factorii de ordin intern, determinați de particularitățile social-istorice, economice, demografice ale dezvoltării regiunii, de exploatarea colonialistă și neocolonialistă a resurselor naturale timp de mai bine de trei secole, de invazia masivă a capitalului străin și intensificarea producției.

Toate acestea au atras după sine epuizarea resurselor naturale regenerabile și neregenerabile, distrugerea vegetației pe teritorii întinse, eroziunea și salinizarea solului, nivelul ridicat de poluare din cauza reziduurilor industriale. Migrația crescîndă a populației, urbanizarea au dus la formarea unor „zone ale sărăciei", care nu numai că accentuează tensiunea socială, dar înrăutățesc și situația ecologică.

Trebuie remarcat că în marile orașe ale țărilor latino-americane, unde este concentrată producția industrială, nivelul de poluare a mediului înconjurător este cu mult mai mare în comparație cu orașele statelor foarte dezvoltate. Aceasta se explică, printre altele, prin nivelul scăzut de dezvoltare a infrastructurii sanitare. Urmările poluării sînt deosebit de grave pentru cei de la periferie, lipsiți de orice fel de asistență medicală și de condiții de trai elementare. Într-un cuvînt, pentru regiunea latino-americană sărăcia este și principala sursă de degradare a mediului înconjurător, și principala frînă în calea dezvoltării. Prin urmare, pentru rezolvarea problemei ecologice trebuie să se coreleze dezvoltarea economiei și asigurarea populației cu produse alimentare, cu ridicarea nivelului de asistență sanitară, igienă, alimentare cu apă etc.

Este evident că înrăutățirea situației ecologice este, printre altele, rezultatul agravării unei serii de probleme mai importante, globale. Aceasta explică locul relativ modest pe care l-a ocupat și îl ocupă ansamblul de probleme privind ocrotirea mediului înconjurător în mentalitatea latino-americană. Problemele globale, împreună cu problema datoriei externe, au jucat un rol important în înțelegerea gradului de înrăutățire a situației ecologice în regiune.

În America Latină există partizani ai conceptiei „tehnologice", conform căreia „schimbările posibile depind de tehnologie".

Criticînd absolutizarea rolului tehnologiei, reprezentanții gîndirii progresiste latino-americane au elaborat o poziție proprie în această problemă. Ei consideră că este necesară elaborarea unor tehnologii, ținînd cont de condițiile locale. Este inadmisibil importul nejustificat al noutăților tehnologice, deoarece într-o serie de cazuri ele au fost create pentru alte condiții ecologice. Încălcarea acestor principii nu numai că intensifică degradarea mediului înconjurător, dar amplifică și dependența economică a regiunii.

Este larg răspîndită, în ultimul timp, în America Latină concepția „ecodezvoltării". Esența acesteia constă în descoperirea „altui model de dezvoltare", care să se bazeze pe forțele proprii, să pornească de la necesitățile populației și să realizeze unitatea dintre societate și natură, în elaborarea unor tehnologii alternative, care să permită folosirea eficientă a resurselor locale cu un prejudiciu minim pentru mediul înconjurător.

Directorul coordonator al sectorului „mediul înconjurător — dezvoltare" al CEPAL consideră că, în condițiile Americii Latine, „stilul alternativ de dezvoltare" trebuie să depindă tot mai puțin de sursele de energie minerale și tot mai mult de resursele regenerabile, care nu poluează mediul înconjurător. Sînt necesare tehnologii „curate", încetarea dezvoltării orașelor și așa prea dezvoltate.

După această trecere în revistă a principalelor concepții privind problema ecologică a regiunii latino-americane, trebuie amintite și pozițiile comuniștilor. În lucrările și cuvîntările lor se vorbește nu numai despre ocrotirea mediului ambiant, ci mai ales despre necesitatea lichidării înapoierii economico-sociale — principala cauză, după părerea lor, a degradării biosferei.

Oamenii de știință marxiști luptă împotriva transferării în țările regiunii a ramurilor industriale „murdare", susținînd, în același timp, necesitatea alocării de către guverne a mijloacelor necesare pentru elaborarea unor măsuri de ocrotire a naturii.

America Latină este o regiune relativ dezvoltată a lumii a treia, iar statele continentului dispun de resurse importante pentru rezolvarea problemei păstrării mediului înconjurător. Prin unirea eforturilor, țările latino-americane pot stăvili poluarea.

*) „Latinskaia Amerika" nr. 4/1989

lor din bazinul Amazoniei ar fi responsabile de epuizarea rapidă a imenselor resurse ale regiunii şi ar pune în pericol echilibrul ei ecologic. „Declaraţia de la Quito", adoptată la încheierea reuniunii, respingînd aceste acuzaţii şi demonstrînd că, de fapt, vinovate pentru secătuirea bogăţiilor Amazoniei şi pentru deteriorarea de anvergură preocupantă a mediului înconjurător al regiunii sînt, în principal, ţările occidentale şi monopolurile multinaţionale implicate în exploatarea iraţională a resurselor Amazoniei, a condamnat încercările diverselor cercuri politice şi instituţii din ţările occidentale de a arunca acuze şi de a oferi „reţete" de redresare a situaţiei, în scopul perpetuării privilegiilor şi profiturilor de care beneficiază marile firme occidentale implantate în regiune. Documentul adoptat în capitala Ecuadorului reafirmă voinţa statelor din zonă de a pune în aplicare programe de dezvoltare şi cooperare general-avantajoase, în condiţiile „excluderii oricărui amestec din afară". Reprezentanţii celor opt state latino-americane întruniţi la Quito au denunţat „presiunile străine exercitate în vederea protecţiei junglei, arătînd că nu vor permite ordine venite din străinătate în materie de apărarea mediului înconjurător" — transmite agenţia de presă algeriană „APS", care adăuga că statele semnatare ale Pactului amazonian au reafirmat hotărîrea lor „de a se uni pentru a respinge orice presiune la care ar fi supusă Brazilia în ce priveşte protejarea pădurilor tropicale".

„Presiunile exercitate asupra uneia din ţările membre ne determină să acţionăm în comun în sprijinul ei", a declarat ministrul de externe ecuadorian, Diego Cordovez, preşedintele conferinţei. La rîndul său, şeful diplomaţiei peruane, Guillermo Larco Cox, declara că „ţările din bazinul Amazoniei vor respecta echilibrul ecologic al regiunii, dar nu vor accepta presiunile din exterior". Atît el cît şi ceilalţi participanţi, transmitea agenţia citată, „au apreciat că presiunile externe trebuie apreciate ca o sfidare a suveranităţii lor naţionale".

Poziţii similare au fost exprimate şi cu prilejul reuniunii la nivel înalt a ţărilor din bazinul Amazoniei, desfăşurată la începutul lunii mai în oraşul brazilian Manaos (despre care revista noastră a informat la vremea respectivă). Preşedintele Republicii Peru, Alan Garcia, a adus, cu acest prilej, critici poziţiilor adoptate de unele ţări puternic dezvoltate care, pe de o parte, ridică obstacole sau pun condiţii înrobitoare în calea accesului la tehnologia modernă a ţărilor din bazinul Amazoniei, iar, pe de altă parte, aduc reproşuri acestor ţări pentru strategiile lor privitoare la dezvoltarea zonelor tropicale, deşi, remarca şeful statului peruan, ţările industrializate şi-au bazat, la vremea respectivă, propria dezvoltare, în bună măsură, pe exploatarea intensivă a pădurilor lor.

În documentul adoptat la reuniunea de la Manaos se subliniază dreptul suveran al fiecăreia din ţările din bazinul Amazoniei de a-şi administra propriile resurse naţionale şi de a coopera în domeniul dezvoltării social-economice a acestei regiuni, cu o suprafaţă de circa 4 milioane kmp, ţinînd seama de exigenţele protecţiei mediului înconjurător. În acelaşi timp, şefii de stat din zonă şi-au exprimat interesul faţă de cooperarea cu alte state şi cu organizaţii internaţionale, care pot „contribui la realizarea unor programe naţionale şi regionale", în interesul ţărilor din bazinul amazonian. Protecţia mediului în regiune — se arată în declaraţie — nu poate fi realizată fără îmbunătăţirea „condiţiilor sociale şi economice dificile", care sînt agravate de o situaţie internaţională ce se înrăutăţeşte continuu, între care şi ca urmare a crizei datoriei externe. „Deteriorarea mediului înconjurător la nivel mondial — se arată în declaraţie — este, în principal, rezultatul modalităţilor de industrializare practicate de ţările dezvoltate". Presedinţii ţărilor din regiune, care au hotărît crearea unui „parlament al Amazoniei" şi desfăşurarea anuală de reuniuni la nivel înalt, au adresat un apel ţărilor dezvoltate de „a orienta preocuparea lor privind protejarea mediului înconjurător din Amazonia către acţiuni de cooperare în planurile tehnologic şi financiar".

În acelaşi sens, s-au pronunţat, de altfel, în ultimii ani, numeroşi factori de răspundere din ţările latino-americane, care au indicat ca principale cauze ale actualei situaţii din regiunea amazoniană, perpetuarea subdezvoltării şi a practicilor spoliatoare de factură neocolonialistă. Deteriorarea mediului înconjurător în zone tropicale, remarca, în acest sens, preşedintele Braziliei, Jose Sarney, se datorează, în primul rînd, ţărilor occidentale puternic industrializate, „care caută cum să arunce aceste răspunderi pe umerii ţărilor în curs de dezvoltare, pentru a ascunde că se fac vinovate de pericolele care ameninţă, în prezent, viaţa pe Terra". Printre factorii nocivi, poluanţi — la propriu, ca şi la figurat —, care afectează mediul înconjurător al regiunii amazoniene şi al planetei, în ansamblu, şeful statului amazonian cita, de asemenea, foametea, sărăcia, mizeria şi, înainte de orice,

„Cine încălzeşte «sera»: Soarele, desigur"

Ştirile de presă creează impresia că există un consens între oamenii de ştiinţă, în special între experţii guvernamentali, în sensul că încălzirea globală din anii '80 este, în primul rînd, rezultatul creşterii cantitative a gazelor „de seră" în atmosferă.

Este incontestabil că, din punct de vedere cantitativ, aceste gaze cresc rapid şi că efectul lor general îl constituie sporirea temperaturii la suprafaţa globului. Dar amploarea impactului lor constituie subiectul unei considerabile dezbateri ştiinţifice. Şi există o puternică dovadă în sensul că un alt factor exercită o importantă influenţă asupra climei : activitatea solară.

Tendinţa de creştere, manifestată recent, a valorilor temperaturii globale a făcut obiectul unei intense observaţii. Actuala tendinţă de încălzire datează doar de 12 ani. Anterior, valorile temperaturii erau în scădere sau stabile, începînd din 1940 şi pînă în anii '70, deşi aceasta a fost o perioadă în care a avut loc o creştere puternică a consumului de energie şi a arderii combustibililor fosili pe plan mondial.

Cei 50 de ani anteriori acesteia — din 1890 pînă în 1940 — a fost o perioadă în care s-au ars mult mai puţini combustibili fosili, şi totuşi Pămîntul a înregistrat o încălzire de peste 1 grad Fahrenheit. Aceasta reprezintă cam de două ori mai mult decît încălzirea recentă. Aceste modificări ale temperaturii nu corespund deloc modelului modificărilor gazelor de seră.

Într-adevăr, deşi aceste gaze sînt un factor potenţial important, mai sînt şi alte posibilităţi de luat în considerare.

Se ştie, de exemplu, că erupţiile vulcanice influenţează schimbările climei. Erupţiile vulcanice produc dioxid de sulf, care în stratosferă se transformă în picături de acid sulfuric, formînd un nor de ceaţă.

Acest nor dens constituie, parţial, un ecran între Pămînt şi razele Soarelui şi produce o răcire a planetei. Pentru a se obţine un efect de încălzire, ar trebui să existe o perioadă îndelungată în care ritmul şi intensitatea erupţiilor vulcanice să fie substanţial mai mari decît cele normale. Nu acesta a fost cazul în anii din urmă.

Un alt factor — variaţiile în energia radiantă a Soarelui — a fost identificat în numeroase studii. Dar aceste variaţii nu au fost apreciate la justa lor importanţă, deoarece nu este la modă să se considere că puterea Soarelui ar putea varia. (Într-adevăr, se obişnuieşte încă să se considere energia Soarelui drept „constanta solară").

Dar măsurătorile efectuate în ultimii 10 ani cu ajutorul sateliţilor au confirmat că au loc asemenea variaţii solare. Ele dezvăluie că în timpul ultimului ciclu solar — perioada de 11 ani de creştere şi scădere a activităţii solare, care se manifestă în mod caracteristic prin mari variaţii în petele solare, în exploziile solare şi în alte fenomene —, puterea Soarelui a variat în mod corespunzător.

Amplitudinea variaţiei observate a fost mică (circa 0,1 la sută în timpul unui ciclu solar). Dar odată ce este stabilit principiul că puterea generată de Soare poate varia în cursul unui ciclu de pete solare, posibilitatea ca de-a lungul deceniilor sau secolelor variaţiile să poată fi mult mai mari decît 0,1 la sută trebuie luată serios în considerare.

De fapt, de-a lungul secolelor au avut loc substanţiale schimburi în activitatea solară şi ele se corelează în mod pozitiv cu schimbările de temperatură de pe Pămînt. Faptele sînt izbitoare :

În primul rînd, perioada cu cea mai redusă activitate solară a durat cam de pe la 1 600 pînă la 1 700, cînd petele solare practic au dispărut în timpul ultimei jumătăţi a secolului. A fost, de asemenea, cea mai rece perioadă din ultimul mileniu, numită uneori „mica eră glaciară".

În al doilea rînd, mai mult sau mai puţin simultan cu răcirea, care a avut loc începînd din anii '40 pînă la sfîrşitul anilor '70, s-a produs o substanţială reducere a activităţii solare. Iar de la sfîrşitul anilor '70 pînă în prezent, pe măsură ce temperatura Pămîntului a crescut simţitor, activitatea solară s-a modificat şi ea şi a început din nou să se intensifice.

Acest model de schimbări în temperatura de la suprafaţa planetei de-a lungul secolelor sugerează o puternică influenţă solară. Poate că gazele de seră în creştere au jucat, de asemenea, un rol în recenta tendinţă de încălzire, dar este prea devreme pentru a aprecia relativa lor importanţă şi a trage concluzii privind viitorul.

(Dintr-un articol publicat de ziarul *International Herald Tribune* nr. 33046/1989).

stocurile de arme nucleare acumulate în arsenale. De altfel, experții O.N.U. țin să remarce că, în timp ce pentru desfășurarea cursei înarmărilor se cheltuiesc anual în lume peste 1 200 miliarde de dolari — competiție, ea însăși, cu implicații dintre cele mai grave, inclusiv în ce privește protecția mediului înconjurător —, pentru ocrotirea sau refacerea sistemelor ecologice ale planetei se investește infinit mai puțin. Totalul cheltuielilor militare mondiale — se apreciază — este de cinci ori mai mare decît suma necesară pentru protecția, la scară globală, a mediului înconjurător și de două ori mai mare decît fondurile necesare pentru „simpla" restabilire a potențialului natural al biosferei. Experții mai remarcă, de asemenea, că, pentru înfăptuirea unui plan de acțiuni vizînd salvgardarea pădurilor tropicale, ar urma să fie investiți 1,3 miliarde dolari, timp de cinci ani consecutiv, adică aproximativ a mia parte din cît se cheltuiește, anual, în lume pentru înarmări ! Este o proporție care nu poate decît să îndemne la o adîncă reflecție și care evidențiază, cu atît mai stringent, necesitatea adoptării măsurilor ce se impun pentru păstrarea fondului vegetal, cu o valoare de neînlocuit, al planetei.

La începutul lunii mai, în capitala Braziliei era anunțată lansarea unei amplu program ecologic, intitulat „Natura noastră". Cu acest prilej, președintele țării, Jose Sarney, a semnat mai multe proiecte de lege și decrete și au fost prezentate o serie de măsuri guvernamentale menite să ducă la salvgardarea mediului ambiant în Brazilia. Programul amintit — în care se pune un accent deosebit pe suveranitatea Braziliei asupra Amazoniei — prevede, între altele, suspendarea ajutoarelor pentru exploatarea terenurilor prin defrișări, încetarea exportului de scoarță de copaci, reglementarea exploatării terenurilor aurifere și interzicerea utilizării metodelor cu mercur la zăcămintele de aur. Se prevede, totodată, crearea unui Institut brazilian pentru apărarea mediului ambiant și resurselor recuperabile, înfăptuirea unor programe de împăduriri, precum și inițierea unui program pentru cartografierea economică a Amazoniei, în scopul „unei valorificări raționale a acesteia și a supravegherii evoluției ei din punct de vedere ecologic".

„Brazilia este a noastră, ca și Amazonia", sublinia președintele Sarney, care aducea critici cu acest prilej „campaniei alarmiste" lansate de unele ziare occidentale în legătură cu situația gravă a mediului înconjurător din regiunea amazoniană. Președintele Braziliei declara că în spatele acestei campanii se ascund, de fapt, interesele economice ale unor țări „care ne recomandă să devenim sclavi și care vor să ne dicteze modalitățile ce le convin pentru apărarea mediului nostru ambiant". Sprijinindu-se pe date furnizate de Institutul național pentru cercetări spațiale brazilian, care, începînd din anul 1973, a fotografiat zilnic, din satelit, regiunea Amazoniei, președintele Sarney ținea să afirme că numai cinci la sută din teritoriul țării a fost defrișat, iar 97 la sută din suprafața pădurilor tropicale umede (ce se întind pe cinci milioane kmp) nu a fost afectată. Președintele brazilian a apreciat că principalii vinovați pentru fenomenele de poluare înregistrate pe plan mondial și care preocupă în cel mai înalt grad comunitatea internațională sînt țările dezvoltate. În acest sens, el a amintit de reducerea stratului de ozon ce înconjoară Terra, deversarea de reziduuri industriale nocive, accentuarea „efectului de seră", ploile acide etc.

O dezbatere cu adevărat științifică, consacrată regiunii Amazoniei — sublinia președintele Sarney — ar trebui să îmbine problemele de conservare a acesteia cu exigențele programelor de dezvoltare. „Savana din Amazonia — a spus el — constituie cea mai importantă rezervă mondială de terenuri arabile și această regiune dispune, de asemenea, de imense rezerve ce pot fi utilizate pentru construirea de hidrocentrale, care produc energia cea mai puțin poluantă din lume".

Corneliu Vlad

(Va urma)

Faptul consumat și faptul care se pregătește...

Parcurg, într-o revistă occidentală de mare tiraj, cazul unui miliardar bolnav de spleen, apăsat de grija că orice ar face nu își poate toca miliardele, așadar povestea amară a unui preabogat pentru a trăi ca oamenii. Intervievat de un reporter recalcitrant, fără pudori și fără idei preconcepute, potentatul cu pricina a trebuit să recunoască, zdrobit de melancolie, că singurul antidot împotriva vieții sale excesiv de poleite este scăparea de nivelul solului, de povara bogăției de pe pămînt. Chiar dacă nu a găsit o metodă de salvare infailibilă, potentatul are la îndemînă o supapă : zboară în jurul pămîntului, în avionul său personal, dar nu ca muritorii de rînd, înfipt într-un scaun, ci dorlotîndu-se într-o piscină de cristal umplută cu apă minerală. Pe sub dînsul defilează continente plicticoase, oceane și mări plicticoase și, mai sus, nori plicticoși. Mă rog.

Despre apatia autodizolvantă a oamenilor care au depășit nivelul bogăției imaginabile s-a scris și se va mai scrie. Naivii au impresia că tristețea incurabilă a acestor vietuitoare rare este un fason, o figură de stil, un complex al superiorității dus la manierism. Adevărul este că ruperea lor de lume este reală și, adesea, ireparabilă. Nu afirm acest lucru cu compasiune sau cu ură. Super-miliardarii îmi sînt indiferenți. Ei îmbracă în formă discutabilă un conținut care, însă, nu îmi este indiferent. Ei sînt efectul. Fie el „zburător" sau nu. Cauzele rămîn la nivelul solului și trădează nu numai un straniu anacronism, dar și o durabilitate care ascunde un mecanism stihinic. Orice s-ar spune, polarizarea apocaliptică a bogăției Terrei nu marchează altceva decît o dictatură a șansei și nu o democrație a ei. „Șansa" enormă a unei infime minorități nu se realizează decît prin anularea unei mase de alte șanse. Verticalele marilor averi erup pe baza unei acumulări tiranice și presupun tasarea nemiloasă a „restului lumii".

Faptul rămîne valabil și la scara colectivităților. Lumea întîi nu s-a ancorat în topul bogăției mondiale pentru că altruismul, generozitatea sau scrupulele ar fi dominat-o mai mult decît ar fi avut nevoie. Această lume a folosit spada și legea, morala și geografia după cum i-a convenit, a absorbit șansele celorlalți și și-a șlefuit supremația, a dictat și a „corijat" pînă cînd a atins un apogeu considerat de ea însăși acceptabil. De abia de pe această poziție a început, în numele sacru al dreptului și în numele real al conservării propriilor recorduri, să promoveze o legislație a competiției care nu este altceva decît încercarea de așezare a planetei la remorca... democrației faptului împlinit.

Bogăția devine, așadar, fapt împlinit, istoria piratească a formării acestei bogății se estompează, se îndulcește și devine „tradiție" a dezvoltării, matcă a progresului și, pînă la urmă, virtute.

Un asemenea proces, consolidat cu o subtilă trufie sub ochii noștri și ai generațiilor care ne-au precedat, nu scutește lumea întîi de zguduiri și nici de o îngustare a orizonturilor. Lumea a treia bate, legitim și cu o tenacitate în creștere, la poarta propriilor sale speranțe și drepturi. Tendința este ireversibilă și cu alarmante efecte în lanț în chiar interiorul lumii întîi. Adîncirea sărăciei în lumea săracă și natalitatea ei în plină expansiune sînt cele două elemente care compun explozibilul social și economic al unei imperative reevaluări politice a situației. Un raport al Fondului ONU pentru activitățile în domeniul populației notează : „Dezechilibrul demografic dintre statele industrializate și cele în curs de dezvoltare va crește pînă la sfîrșitul secolului, cînd populația mondială va atinge 6,25 miliarde de oameni, din care 4,988 miliarde în țările în curs de dezvoltare. În perioada dintre sfîrșitul acestui deceniu și începutul secolului al XXI-lea ,se așteaptă ca populația planetei să crească cu aproximativ 96 milioane anual, din care 90 milioane în lumea a treia".

Raportul menționează că produsul național brut pe locuitor în statele industrializate se cifrează în prezent, în medie, la 10 700 dolari, față de 640 dolari în țările în curs de dezvoltare. Speranța de viață în statele industrializate este în prezent de 73 de ani, față de 60 de ani în țările în curs de dezvoltare. Dezechilibrul se reflectă și în cifrele privind rata mortalității infantile : în statele industrializate, 15 copii dintr-o mie mor înainte de a atinge vîrsta de un an, față de 79 la mie în lumea a treia.

Cine mai poate presupune că o asemenea rupere a balanței mai poate fi tolerată ? Niciodată vecinătatea dintre opulență și mizerie nu va contura o stare de stabilitate sau de echilibru. Această flagrantă disparitate va duce, întotdeauna, la conflict, iar confruntarea dintre bogați și săraci a ieșit din platitudinea rece a rapoartelor și încinge acum atlasul politic al lumii.

Radu Budeanu

POSTA REDACȚIEI

Mișcarea ecologistă

Mariana Săsăran, Satu Mare. Mișcarea ecologistă a apărut în a doua jumătate a anilor '70. Ea nu s-a constituit dintr-o dată, din punct de vedere politic, dar, spre mijlocul anilor '80, practic, în toate țările vest-europene existau deja asemenea partide. Organizația „Greenpeace" nu trebuie confundată cu mișcarea ecologistă în totalitate. „Greenpeace" este o organizație internațională cu baza în S.U.A. În Europa ea este reprezentată de un oficiu care se află în Marea Britanie. Judecînd după evenimentele care au avut loc cu doi ani în urmă în Oceanul Pacific — cînd această organizație s-a opus efectuării experiențelor nucleare planificate de Franța — „Greenpeace" are reprezentanțe și în Noua Zeelandă și Australia. Trebuie spus că această organizație nu colaborează cu ecologiștii din țările în care ea nu are reprezentanțe.

„Greenpeace" s-a format la începutul anilor '70, iar membrii ei s-au ocupat în mod activ de protecția animalelor, în special a faunei marine. Ei și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu reducerea rapidă a numărului de cetacee din cauza vînătorii barbare. Pe plan politic, „Greenpeace" nu joacă practic nici un rol.

Pentru prima dată, ecologiștii s-au format ca partid politic în R.F.G. Pe de o parte, aceasta se poate explica prin gradul înalt de industrializare a țării, cu o mare densitate a populației, iar pe de altă parte — prin neîncrederea opiniei publice în securitatea energiei nucleare. Acest lucru se referă nu numai la R.F. Germania, ci la aproape toate țările dezvoltate.

Grupurile ecologiștilor au dispus chiar de la început de informații despre defecțiunile și accidentele care au avut loc la centralele atomoelectrice din S.U.A., Marea Britanie, Franța și U.R.S.S. Ulterior, într-o serie de țări aceste grupuri s-au transformat în organizații de masă. De exemplu, în R.F.G., încă de la mijlocul anilor '70, s-a format o uniune federală a inițiativelor cetățenești pentru protecția mediului înconjurător.

Se poate spune în mod sigur că nu există țară dezvoltată în care mișcare ecologistă să nu fie reprezentată într-un fel sau altul. Cei mai puternici sînt ecologiștii din R.F.G. În 1987, partidul lor a obținut peste 3 milioane voturi și a primit 44 mandate de deputat în Bundestag, ceea ce reprezintă aproximativ 9 la sută din totalul acestora. Partidele ecologiste au reprezentanți în parlamentele Finlandei, Belgiei, Olandei, Luxemburgului, Italiei, Austriei și Suediei. Nu în toate problemele, punctele de vedere ale ecologiștilor coincid, dar într-o problemă ei sînt unitari — calea actuală de dezvoltare economică va duce inevitabil la dispariția civilizației peste cîțiva zeci de ani. De aceea sînt necesare schimbări radicale.

„Ariane"

Dumitru Creangă, București. Vă prezentăm cîteva date în legătură cu zborul de care întrebați. În cadrul celui de-al 31-lea zbor și celei de-a patra lansări din anul 1989, racheta vest-europeană „Ariane" a reușit să plaseze pe orbita de transfer geostațional cei doi „pasageri" ai săi — sateliții de telecomunicații „Superbird—A" (japonez) și „DFS Kopernicus—1" (vest-german).

Toate operațiunile succesive care s-au desfășurat, recent, la Centrul spațial din Kourou (Guyana franceză) au fost „nominale", ceea ce, în limbajul tehnicienilor, înseamnă că totul s-a desfășurat foarte precis, cu o lansare reușită la „ora H".

Prevăzută inițial pentru noaptea de 26 spre 27 mai, lansarea fusese amînată pentru 5 iunie din cauza unui incident tehnic : insuficienta presiune a hidrogenului lichid în motorul celui de-al treilea etaj al rachetei.

Pentru „Ariane" și industria spațială vest-europeană aceasta este cea de-a 13-a lansare reușită consecutivă, cea mai lungă serie de succese de la data primei decolări a rachetei — 24 decembrie 1979.

Reușita aparține, de data aceasta, celei mai puternice rachete de acest tip, aflată la primul său zbor : o rachetă „Ariane—44 L", „în întregime lichidă", după expresia șefului misiunii, Claude Berner, adică propulsată numai pe bază de combustibili lichizi.

Construit de societatea americană „Ford Aerospace", satelitul „Superbird—A" este primul dintr-o rețea particulară de sateliți de telecomunicații aparținînd societății „Space Communications Corporation" — filiala grupului japonez „Mitsubishi" — și a costat 200 milioane dolari. Cît privește „DFS Kopernicus—1", fabricat de un consorțiu de firme vest-germane sub conducerea lui „Siemens", la un preț de cost de 300 milioane mărci vest-germane, acesta este primul satelit de telecomunicații din rețeaua națională a Bundespost.

Ambii sateliți vor avea frați gemeni ce urmează a fi lansați peste cîteva luni în cadrul zborurilor 36 și 37 ale rachetei „Ariane".

Racheta vest-europeană va lansa, în viitor, peste 30 de sateliți, în majoritatea lor vest-europeni, dar și 5 sateliți americani, 3 japonezi, 2 canadieni, 2 indieni și 6 aparținînd unor organisme internaționale, costînd în total aproximativ 2,15 miliarde dolari.

Vasile Pantelimon, Balș. 1. Știrea la care vă referiți nu este eronată: cea de-a patra întîlnire la nivel înalt a țărilor francofone va avea loc în toamna anului 1991, în Zair. Decizia respectivă a fost luată la recenta reuniune a francofonilor de la Dakar (Senegal), despre care am relatat, recent, în revista noastră.

2. Vă mulțumim pentru observație : într-adevăr, Regatul Swaziland (Ngwane), în afară de Africa de Sud, se învecinează și cu Mozambic. Capitala sa administrativă (sediul guvernului) este Mbabane, iar Lobamba este capitala legislativă (sediul parlamentului) și reședința regală.

3. Cursul monedei sud-africane (rand) era la începutul lunii iunie a. c. următorul: 1,6 dolari SUA = 2 ranzi.

Gheorghe Cornescu, Piatra Neamț. Cunoscutul inginer constructor francez, Alexandre Gustave Eiffel, este renumit nu numai pentru celebrul turn metalic de la Paris, ce-i poartă numele, ci și pentru alte numeroase construcții, cum sînt poduri, viaducte etc., folosind, în special, structurile metalice. Printre acestea se află și Lif-

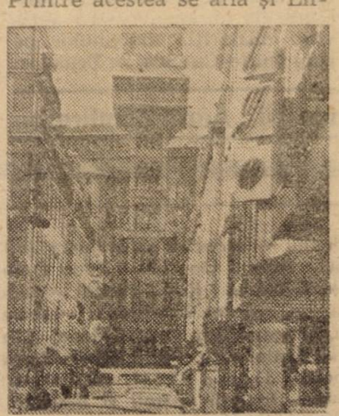

tul Eiffel din Lisabona **(în imagine)**, cu care se poate ajunge rapid din partea de jos la cea de sus (și invers) — a capitalei lusitane.

În curînd va apărea Caietul de vacanță „LUMEA '89"

Raport SIPRI

V. Neamțu, București. Vă prezentăm mai pe larg o serie de date apărute în Raportul anual al Institutului internațional pentru Cercetări în domeniul Păcii de la Stockholm (SIPRI), din care am redat o mică parte la rubrica „1000 + 1" din nr. 21 a.c. În anul 1988, numărul războaielor și suma cheltuielilor militare au scăzut pe plan internațional, se relevă în raport. În țările lumii a treia, tendința de reducere a cheltuielilor militare s-a datorat încetării războiului din Golf și valului de democratizare care a cuprins America Latină și Asia. Potrivit experților de la SIPRI, pe termen lung, această tendință poate reprezentanta și începutul unei faze de „dezarmare tehnologică și structural-economică", determinată de dezvoltarea tot mai rapidă, din punct de vedere tehnic, a noi sisteme de arme pentru care se alocă sume tot mai mari și care au o viață tot mai scurtă. În anul 1988, cel mai mare buget militar a fost cel al Statelor Unite, în valoare de 300 miliarde dolari. În pofida reducerii cheltuielilor militare guvernamentale, comerțul cu arme, care s-a cifrat, în 1988, pe plan internațional, la un volum estimativ de 34 miliarde dolari, a rămas la același nivel ridicat din anii precedenți. În ultimii patru ani, ponderea exporturilor de arme ale U.R.S.S. și S.U.A. a reprezentat 65 la sută din totalul exporturilor, aceste țări menținîndu-și în mod evident poziția dominantă și în ultimul an. În ce privește țările importatoare din lumea a treia, s-a diminuat rolul statelor din Orientul Mijlociu, ponderea acestora înregistrînd o scădere de la 50 la sută (1984) la 39 la sută. În schimb, a sporit considerabil importanța militară a Asiei de sud și sud-est. Ponderea acestei regiuni în importurile de arme în lumea a treia a crescut de la 12 la sută (1984) la 22 la sută, în cursul ultimului an.

În ce privește eforturile în direcția dezarmării, SIPRI a constatat că, în 1988, au fost înregistrate progrese în domeniul interzicerii și lichidării armelor chimice printr-o convenție internațională, precum și în direcția negocierilor START asupra armelor

POSTA REDACȚIEI

nucleare strategice. În ciuda continuării negocierilor cu privire la eliminarea sau reducerea arsenalelor de arme atomice, puterile nucleare au continuat să pună un accent deosebit pe modernizarea sistemelor existente și dezvoltarea altora noi, ca, de exemplu, un nou bombardier cu mare autonomie de zbor prezentat, anul trecut, atît de către U.R.S.S., cît și de S.U.A.

Potrivit cifrelor furnizate de SIPRI, în cursul anului trecut, a continuat proliferarea tot mai mare a rachetelor balistice în statele lumii a treia. Astfel, 24 dintre aceste state dispun în prezent de asemenea sisteme sau dezvoltă rachete cu rază de acțiune de peste 500 kilometri. (Eliminarea acestui tip de rachete a fost convenită de S.U.A. și U.R.S.S. în Tratatul INF încheiat în 1987).

SIDA

Liviu Drăghici, București. Ultima reuniune de specialitate care a dezbătut unele aspecte legate de răspîndirea și tratarea virusului SIDA a fost cea de-a 5-a Conferință internațională consacrată Sindromului imuno-deficitar dobîndit, care a avut loc, recent, la Montreal. La conferință au participat aproximativ 10 000 de oameni de știință din diferite țări, care au prezentat ultimele descoperiri medicale legate de această maladie și au făcut schimb de informații asupra diferitelor modalități de tratare a ei.

În Statele Unite, numărul purtătorilor virusului SIDA a ajuns la îngrijorătoarea cifră de 94 000. În Canada — cu o populație de 26 000 000 de locuitori —, sînt înregistrate 2 736 de cazuri, dar se apreciază că există 50 000 de persoane infestate cu acest virus. Potrivit statisticilor oficiale, numărul canadienilor bolnavi se dublează la fiecare opt luni.

S-a ajuns la un larg consens asupra faptului că virusul SIDA (denumit științific HIV—1) se transmite pe calea sîngelui și îi amenință, în special, pe narcomanii care își injectează drogul, persoanele care suferă de hemofilie și cele care se supun transfuziilor. S-a relevat că principalul obstacol în calea găsirii unui antidot împotriva virusului „HIV—1" este capacitatea sa de mutație. Problema nu este însă doar de ordin patologic; boala are o influență din ce în ce mai hotărîtoare asupra vieții cotidiene a indivizilor, modificîndu-le comportamentul și obiceiurile.

Deși s-a generalizat ideea că îmbolnăvirile cu virusul SIDA trebuie să rămînă o problemă confidențială între pacient și medic, de multe ori purtătorii virusului contractat cu puține luni înainte. Doctorul David Imagawa, de la Centrul medical din Torrance (California), a precizat însă că în anumite cazuri nu se poate detecta infecția decît după trei ani de la contractarea virusului.

În pofida perspectivelor mai puțin optimiste, specialiștii au informat despre progresele înregistrate în domeniul stabilirii naturii virusului. Astfel, un grup de oameni de știință de la universitatea britanică au anunțat că au obținut rezultate pozitive în urma unor experiențe pe iepuri, realizînd un vaccin care produce anticorpi ce pot preveni contractarea virusului SIDA.

Gh. D. Munteanu, com. Lăgești, jud. Bacău. Nefiind o revistă cu profil științific, nu dispunem de amănuntele solicitate de dumneavoastră privind dispariția avioanelor pe ruta Quito-Cuenca, în Ecuador.

Coordonatorul rubricii : Aurel Zamfirescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

24 (1336) 15 iunie 1989

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Un pas important în promovarea colaborării dintre statele balcanice. I. Madoșa 1

– Declarații ale conducătorilor delegațiilor participante la reuniunea ministerială de la București privind cooperarea industrială și transferul de tehnologie între statele balcanice 2

Afirmarea și generalizarea noilor principii de relații între state – premise esențiale pentru făurirea unei lumi a păcii și colaborării. Liana Enescu 3

Mediul ambiant – o problemă globală. Ilie Olteanu 4

Pentru măsuri hotărîte de dezarmare în Europa și în lume 5

Națiunile Unite. Sesiunea Comisiei pentru dezarmare 6

Atena. Înaintea alegerilor. I. Madoșa 8

Bonn. Convorbirile sovieto–vest-germane la nivel înalt. Vasile Crișu 9

Orientul Mijlociu. Noi demersuri pentru soluționarea problemelor din zonă. Ștefan Cârjă 10

San Salvador. Transferul puterii pe fond de conflict armat. Anca Voican 12

Datoria țărilor în curs de dezvoltare – măsurile întîrzie, problemele se agravează. dr. Ilie Șerbănescu 14

1 000 + 1 16–18

REPORTAJ PE GLOB

Itinerar australian. Brisbane. Florea Țuiu 19

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

Viitorul energeticii – cercetări, ipoteze, controverse. Radu Dobre 21

SINTEZE

Capitalul fictiv și speculații financiare (5). Ioan Popa 22

DIN LUMEA CAPITALULUI

Washington D.C. : „Dezordine și crimă" 23

„Șomajul a fost și este o realitate tristă" 24

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

Pravda, Le Monde, The Times, Le Point 25–27

SERIAL

Savanții avertizează. Trăim pe o planetă fragilă (8). Corneliu Vlad 28

ACCENTE

Faptul consumat și faptul care se pregătește... Radu Budeanu 30

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu — redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Adrian Ionescu, Raluca Ionescu, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici, Angelica Trancă. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export–import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir. București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S.

stimați cetățeni!

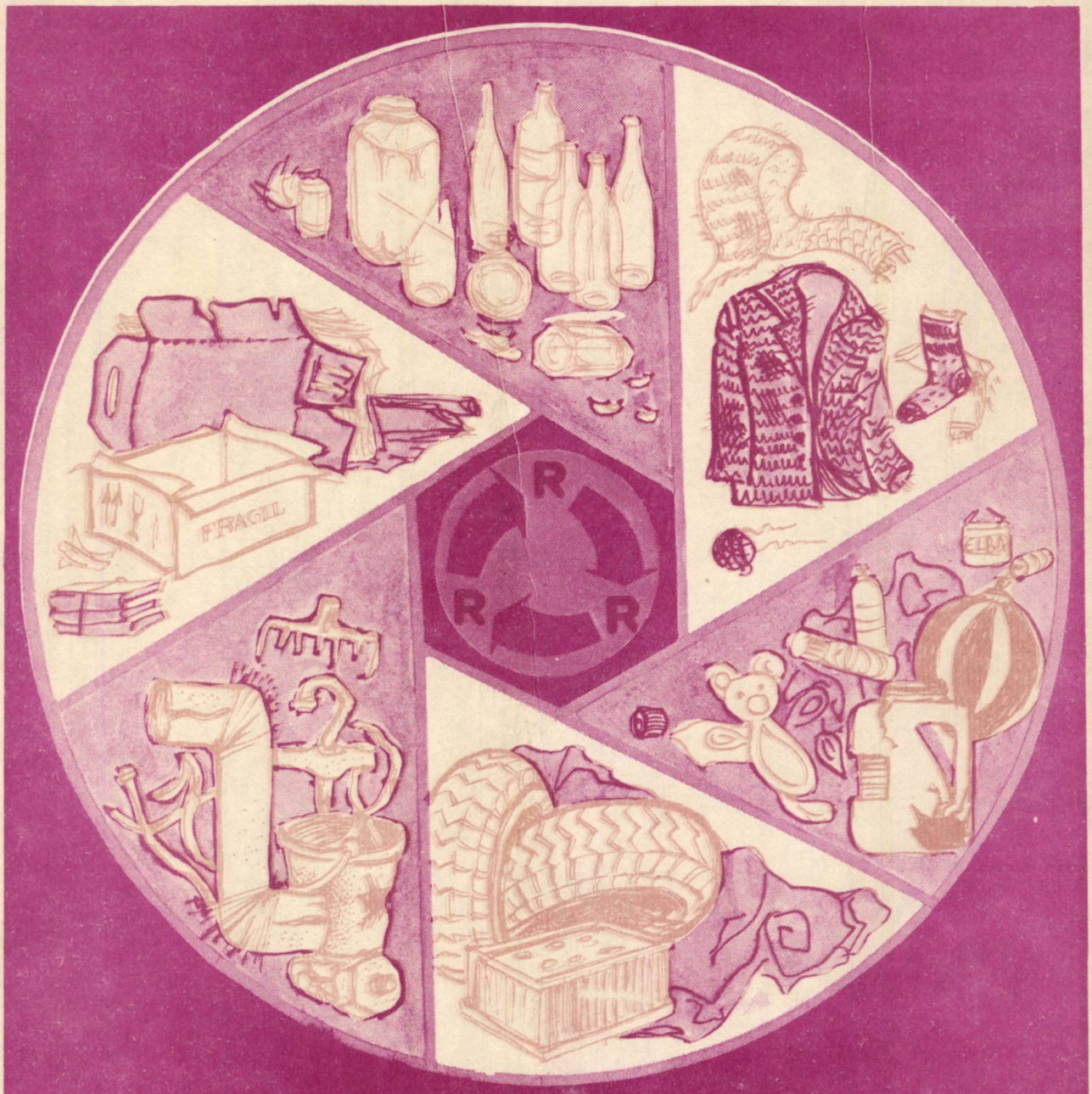

Acționați cu spirit gospodăresc pentru recuperarea tuturor materialelor refolosibile.

Strîngeți și valorificați prin centrele și punctele de colectare existente în toate localitățile din țară, materiale refolosibile din hîrtii, cartoane, spărturi de sticlă, borcane și sticle atipice, mase plastice, textile, oțel, fontă, cupru, alamă, plumb, aluminiu, bronz, acumulatoare auto, produse din cauciuc, tuburi spray.

Procedînd în acest fel, redați în circuitul economic importante cantități de materii prime.

Informații suplimentare se pot obține de la dispeceratul întreprinderilor pentru recuperarea și valorificarea materialelor refolosibile.